Tom.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
6 A
52

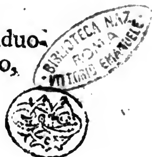
LEGATIO ROMAM
MARCHIONIS LAVARDINI,
ET OB EANDEM
REGIS CHRISTIANISSIMI
CVM
ROMANO PONTIFICE
DISSIDIVM,

Vbi agitur de Iure, Origine, Progressu, & Abusu Quarteriorum Franchitiarum seu Asyli, &c.

Et

Refutantur Rationes à Lauardini Aduocato productæ, in Libello Gallico, cuius initium.

Si l'Auteur, &c. Anno 1688.

Anno recuperatæ Salutis
MDCLXXXVIII.

PRÆMONITIO.

Monemus, ne quiſquam religioni ducat lectionem huius libri, quamuis non præſeferat nomen Auctoris, Typographi, Loci, aut Ordinarij approbantis. Verè namque in lucem prodit Superiorum permiſſu, & cum facultatibus requiſitis. Oportuit tamen ea nomina taceri ob rationabilem cauſam.

AD LECTOREM.

Nondum calamum posueram, quando noua scribendi causa se offert ex militari Marchionis Lauardini Oratoris Gallici Romam ingressu, quo non vrbem tantum, sed Europam omnem nouo exemplo, inusitatoque concussit. Hactenus Principum Legatos, quippe pacis ad ministros Mercurio similes vidimus; hodie Martem induerunt, armatosque se ostentant, caduceo in gladios mutato. Erit ergo, quem cupido incessat causas, modumque rei perdiscendi, quæ omnium oculos perstrinxit; & posteritas quoque gratiam habebit, tam noua, & grande periculum minantia ingenuè narranti, nam hæc causa scribendi mihi fuit; cum enim præuiderem pro partium studijs calamo pugnatum iri; ego, qui veritati vnicè me addixi, nec ab alio gratiam expecto; statui arenam occupare, & candida, liberamq; affectibus narratione, trophæum veritati figere. Video Galliam Romamque collidi, maximum videlicet Regum, cum maximo Pontificum: istum innocentia tutum, illum potentia, fortunaque sua nixum: vtri victoria cedet, incertum mortalibus, & in arcana Diuinitatis repositum: nec enim semper aut potentior causa, aut melior vicit. Ego, si ex votis decidi res possit, pacem vtrinque optauerim. Cæterùm vtcunque id cadat, narrandi, quam augurandi peritior rem totam à suis Principibus euoluam. Video quidem iam aliorum calamis hoc argumentum libatum esse, ac præsertim nupera scriptione, qua Pontificis Innocentij XI. Bulla contra Lauardini Apologiam defenditur, Italico sermone, idque tam facundè, solidèque, vt nihil habuerint Aduersarij, quod responderent, contenti solùm silentio, ac pudore cladem fateri. Prodijt quoque alia scriptio.

Galli-

(a)*Gallico sermone, qua Talonij Regij Aduocati Declamatio iniuriis plena, egregiè refutatur. Ego ne quid supersit veritati noxium, Libellum Galli cuiusdam anonymi conuincere aggredior, quo Lauardini Apologiam sustentant, inani consilio, si clamores excipias, Tartarorum videlicet more, quibus strepitus pro pugna est. Et tamen quia multis abundat, quæ aut lenocinio Gallici sermonis, aut specie veritatis incautos fallant, confutandum suscepi. Quòd si alliquis opponat mihi, nihil mea interesse, quid Romam inter Galliamque agitetur, nec mearum eße partium, hoc certamen dirimere, confestim respondebo, quod olim, inque simili causa ex filius suis respondit Hieronymus:* (b) Canes latrant pro Dominis; tu non vis me latrare pro Christo? mori possum, tacere non possum. *Sed age rem ipsam aggrediamur.*

DE

(a) Tituius libelli Gallici est: Refutation d'vn libelle Italien &c. Anno 1688. (b) S.Gieron.l.3.contra Rufin.

DE IVRE, ORIGINE, PROGRESSV ET ABVSV Quarteriorum Franchitiarum seu Asyli, &c.

SVMMARIA.

1. *Legatos Iure Gentium inuiolabiles esse, nec subiacere Iuri Talionis; non tamen Iure Asyli gaudere.*

2. *Infiniti ex hac Immunitate abusus. Asylorum & immunitatum (quas Franchitias & Quartierios vocant) Historia Chronologicè, fusque exponitur, ac validissimè concluditur, hanc Immunitatem à Principum Legatis iniustè vsurpari, nec vnquam à Summis Pontificibus toleratam esse.*

3. *Innocentij XI. contra Franchitias Edicta, & quas ob causas?*

4. *Reges omnes Innocentij Diplomati acquiescunt sola Gallia reluctante. Ingressus Romam Marchionis Lauardini.*

5. *Lauardinus Excommunicationem incurrisse declaratur. Pontificis moderatio.*

6. *Respondetur ad Libellum Anonymi: & primò ostenditur, nullam Lauardino ab Innocentio XI. Pontifice Maximo iniuriam factam.*

7. *Nihil contra Iura Legatorum actum esse, cùm Pontifex Lauardinum pro Legato non habuit.*

8. *Romam esse communem Patriam, sed non ideò Lauardinum aliter à Pontifice excipiendum fuisse.*

9. *Magna esse Gallorum in Ecclesiam Romanam merita, sed non minora Ecclesiæ Romanæ in Gallos.*

10. *Refelluntur, quæ de ignorantia Diplomatis Pontificij Gallus enarrat.*

11. *An Lauardinus sine debita forma Excommunicationis subiectus fuerit?*

12. *An verum sit, Reges praesertim Galliae, eiusque Ministros excommunicari non posse?*

13. *Cur non ipso Pontificatus sui initio Asyla, & immunitates Legatorum Innocentius deleuerit?*

14. *An verum sit, Lauardinum verbis Bullae comprehensum non esse?*

15. *Nihil obstare exemplum Sixti V.*

16. *An Innocentius ex voto Cardinalium Bullam ediderit.*

17. *An in causis temporalibus locus sit Excommunicationis? & quid de minis & periculis à Lauardino declamatis?*

18. *An excusari possint, quae Romae Lauardinus commisit?*

19. *An consultius sit Asyla Ecclesijs adimere, quàm Palatijs Legatorum?*

20. *An Pontifici Romano scandala adscribi possint à Lauardino narrata?*

21. *An Lauardinus excusari possit exemplis S. Ludouici, & Philippi Pulchri, quos spreuisse Censuras dicit?*

22. *Refelluntur, quae de sacro in Gallijs foedere Pontifici opponuntur.*

23. *An verum sit, duriùs cum Lauardino actum, quàm cum aliorum Principum Legatis laesae Maiestatis reis?*

24. *An Pontifex debuerit abstinere Censuris, quia istarum vsus saepè noxius?*

25. *An verum sit, Cardinalium vota, qui Bullae subscripserunt, esse subreptitia?*

26. *An Pontifex Innocentius ex Consilijs pendeat Religiosorum ignorantium, & minutorum, vt vocat, Praelatorum?*

27. *Refelluntur, quae Lauardini Aduocatus pro quatuor Propositionibus narrat.* 28. *An*

28. *An Bulla Pontificia Legatos non liget, quia Personam Regis repræsentant?*

29. *An Præscriptio Lauardinum iuuet?*

30. *An Pisana conuentio?*

31. *An Pontifex Innocentius malè in Gallos animatus sit?*

32. *Quo animo Pontificem eße oporteat, si armis Galli experiantur?*

I.

PRincipum etiam hostium Legatos immunes sanctósque esse, nec posse iniurijs violari res certa est, ac omnium Gentium exemplis, vsuque recepta; nec aliud magis omnium populorum abominatione ac probro damnatum, quàm Legatos contumeliâ affecisse. Id verò tam notum est, vt rationibus & exemplis etiam Barbarorum supersedeam. (a) Sed nullibi magis vt Romæ florente Republicâ, Legatorum immunitas valuit, adeò vt etiam seditiosis, & clandestinis consilijs imperium turbantibus parcerent, contenti eos obseruare, aut finibus proscribere, aut hosti, à quo missi erant, ad pœnam remittere. Vnde communior Politicorum sententia est, in Legatos etiam periculosa molientes, animaduerti non posse; alioquin si nulla Legatis impunitas, quàm innoxijs, quid plus illi haberent, quàm reliquum vulgus mortalium? nec vnquam ratio & pretextus Principi deesset Legatum persequendi, presertim quia Legatus Principem repræsentat; vnde quantacunque Legati sit culpa, Principis dignitati nocere non debet, quandiù hic ratam non habet. Abundantque exempla maximè Romanorum, qui nulla delicti specie, vt Legatum punirent, permoue-

(a) Vide Grotium de Iure Pacis & Belli l. 2. c. 18. & l. si quis ff. de Legation. Ioseph. histor. antiq. lib. 15.

ri poterant, iuris Gentium reuerentiâ. Insigne huius rei documentum apud Liuium. (a) Tarquinij Româ proscripti Legatos miserant, qui à Senatu Regios thesauros repeterent; præualuitque sententia, vt omnia redderentur; interim Legati nobilium animos pertentant, corrumpuntque; & dies condicta, quâ Tarquinij in vrbem reciperentur. Coniuratio ad Senatum delata; rei in vincula coniecti, securique percussi. *De Legatis,* inquit Liuius, *parum addubitatum est, & quamquàm visi sunt commisisse, vt hostium loco haberentur, ius tamen Gentium valuit.* Dion quoque in excerptis Legatorum: *Cùm iuuenes quidam Legati à Carthagine Romam venissent, ibique contumeliosè quædam fecissent; missi sunt Carthaginem, traditique Carthaginensibus, ab his verò nihil ijs nocitum.* Tertio bello Punico Consules cum exercitu in Affricam missi sunt, iussique æmulam Imperij solo æquare. Romanos cum classe appulsos, Legati Carthaginensium in castris adeunt, auditoque Senatûs mandato, plenam doloris, querelæ, indignationis, contumeliæque orationem effundunt, reuerentiæ obliti, & insultantibus potiùs quàm rogantibus similes; quibus Consul Censorinus: *Excendite castris incolumes, nam adhuc Legati estis.*

Addit Grotius, ne quidem iure Talionis violari Legatos posse: ius enim Gentium non solùm cauet dignitati Legatum mittentis, verùm etiam securitati ipsius Legati (alioquin nemo velit officio fungi, si tutus non sit) & ideò Iure Gentium, non solùm cum Principe, verùm etiam cum eius Legato tacitè contractum, pactùmque videtur; sicque non quidem Principi fit iniuria, si iure Talionis Legati male habeantur, sed ipsis Legatis, quippè innocentibus, nec culpa Principum obnoxijs. Non desunt quidem exempla Legati, malè accepti, habitique iure Talionis,

(a) Liu. l. 2.

nis, sed quod flagitium exemplis vacuum? Planè si meliorum Principum, & Rerumpublicarum exempla consulas, Romanæ præsertim (apud quam summa cura publicæ, inuiolatæque fidei) videbis nihil in Legatos Talioni licuisse. Narrat Appianus *de Bello Punico*, Romanorum Legatos malè à Carthaginensibus habitos esse, cumque vrgeretur Scipio, vt eodem iure Punici Legati, qui in castris erant, haberentur; respondisse: *Nihil quod Romanorum institutis indignum sit, fieri patiar*. Iidem Pœni à Romanis ingenti clade acceptâ petendæ paci consilia agitabant, sed nemo Romam ire ausus, quòd timerent, ne eodem modo eorum Legati acciperentur, quo ipsi Romanos accepissent, iniectis Consuli Cornelio Asinæ catenis, solus Anno fiduciâ Romanæ virtutis profectus est; & cùm sermonē de finiendo bello cum vtroque Consulum sereret, eique Tribunus militum diceret, posse illi meritò euenire, quod Cornelio accidisset: (a) Consules Tribuno tacere iusso: *Isto metu*, inquiunt, *Anno fides Ciuitatis nostræ te liberat*. Planè Romana fides eò Imperium prouexit, quò Politicorum nostræ ætatis artificia nunquam peruenêre, Deó etiam in hostibus suis virtutem amante. Eadem Venetorum Reipublicæ magnanimitas. Selimus II. Marcum Antonium Barbarum Venetorum Legatum custodiæ tradiderat; posteà alium Legatum Venetias misit Cypro repetendæ, aut si Senatus abnueret, denuntiando bello. Is cùm paria formidaret, magnificè à Venetis responsum: *Non esse morem Reipublicæ, vt Iura Gentium in Legatis violari permitteret*.

Eâdem immunitate gaudent comites & vasa Legatorum, vnde in antiqua fecialium forma hæc habebantur: *Rex facis ne me tu Regium nuntium Populi Romani Quiritium, vasa, comitesque meos?*

(a) Valerius Maxim. lib. 6. c. 6.

Frustra enim esset immunitas Legatis data, si à Comitibus, rebusque eorum vis non abesset, sine quibus vita dignitasque Legatorum esse non potest.

Ius Asyli domibus Legatorum, pro omnibus, qui illuc confugiunt, planè iuris Gentium non est, nec vllæ Leges de hac re ostendi possunt: imò iuri gentium repugnat, delicta reosque impunè ferri, maximo publicæ quietis damno. (a) Iura Gentium omnibus communia sunt, at tale non hoc est ius Asyli, nam nec Parisijs, nec in alijs quàm plurimis Aulis locum habet; idque etiam Grotius fatetur, & Vvicquefort in Tractatu Gallico, quem de Iure Legatorum scripsit. Alioquin maior Legatorum Palatijs, quàm ipsis Ecclesijs immunitas esset, in quibus non omnibus flagitijs Asylum patet. Aliæ quoque exceptiones sunt, quibus hæc Legatorum immunitas restringi debet, & quas postea recensebimus.

II. Cæterùm, vt fieri amat, hoc immunitatis Priuilegium infinitis Abusibus corrumpi cæpit, Romæ præsertim, vbi tot Asylis apertis, quot Legatorum Palatijs, adiectisque insuper ingentibus vrbis Regionibus, quæ Palatijs adiacent; tota ferè Roma in Asylum, aramque impietatis transijt, nullum enim tam atrox facinus, cui non Arx & securitas in aliquo Legatorum Palatio, aut si non omnia scelera Palatium capere, non in vastis areis, vicisque Palatio confinibus. Crederes reuixisse Romulum, qui beneficio Asyli vacuam vrbem Latronibus populauit. Romani Pontifices cum non possent domi suæ, in ipsaque Regia, & Metropoli Christianæ Religionis exultantem & impunitam impietatem ferre ingenti Fidelium scandalo, qui videbant plus Romæ flagitijs licere, quàm alibi gentium; idque ignauiam Principis dicerent; conati sunt licentiam repetitis edi-

(a) Grotius de Iure Pacis & belli l.2.c,18.n 8.M.de Vvicquefort nell'Ambassadeur Sect,18.

edictis coërcere, finemque abusibus ponere.

Id verò vt se habuerit, altiùs repetendum duxi, basin enim ac fundamentum totius rei complectitur. Obseruandum igitur est, Ius Asyli antiquissimum esse, & quamuis primò immunitas Asyli quibusdam tantùm Ciuitatibus, sascrisque locis concessa fuerit, vnde in antiquissima Iudæorum Republica *Ciuitates Refugij*, in Atheniensi *Aram misericordiæ* (a) legimus; paulatim tamen, vt fieri amat, ipsa Immunitas adeò extendi, proferrique cæpit, ac in abusum verti, vt ad quamlibet Cæsarum statuam Asylum metarentur; nec perditis hominibus, ac vltimum supplicium meritis, promptius remedium eludendæ Iustitiæ, quàm si Cæsaris imaginem amplecterentur; hanc verò scelerati quique in sinu gestabant, vt præstò esset, quò post delictum confugerent. Quantùm hæc licentia processerit, eleganter Tacitus describit. (b) *Insidebat, inquit, deterrimo cuique licentia impunè probra, & inuidiam in bonos excitandi, arrepta Cæsaris imagine; libertique etiam ac serui Patrono, vel Domino cùm voces tùm manus intentarent, vltro metuebantur. Igitur Caius Cestius Senator disseruit: Principes quidem instar Deorum esse, sed neque à Dijs nisi iustas supplicum preces audiri. Abolitas Leges & funditu versas, vbi in foro, in Limine Curiæ ab Annia Ruffina, quam fraudis damnauisset, probra sibi, & minæ intendantur, neque ipse audeas iure experiri ob effigiem Imperatoris oppositam.* Credas Tacitum hodiernum Romanæ vrbis statum descripsisse, si quod ille de Principis imagine, tu de Principis Legato dicas. Ex hoc more ad statuas confugiendi ortum prouerbium: *Statuam amplecti.* Philostratus de statua Tiberij: (c) *Impietatis damnatus quidam fuit, quòd seruum*

ἐλέου βωμὸς Pausan. in Attic. lib. 1.
(b) Tacitus in Annal. l. 3. (c) Philostr. l. 1.

suum verberaßet, qui drachmam argenteam Tiberij imagine signatam habuisset. Sæpè à Senatu, ac Cæsaribus(a)Romę laboratum est,vt hanc corruptelam delerent, extántque adhuc Principum Leges, huius testes licentiæ, & edicta quoque pœnis armata. Nam primò causa illius, qui ad statuam confugerat, statim à Iudicibus examinabatur; si noxium reperissent, duplici pœna castigabant, & quòd deliquisset, & quòd statuam profanasset scelerato amplexu, ac velut criminum protectricem. Id ex Tacito patet, alijsque locis ad marginem supra notatis. Deinde inualescente abusu, non tantùm Principum statuæ, verùm etiam ipsa Deorum templa criminosis sublata, adeò vt Suetonio, Tacitoque Auctoribus Senatûs Consulto decretum fuerit, totâ Græciâ nouem tantùm Delubris ius Asyli permittendum esse. Quod si tanta cura fuit Idolorum cultoribus hoc malo vrbem liberandi, quanta Pontificibus esse debuit, quibus necessitas incumbit efficiendi, vt Roma non solùm innocens sit, sed etiam sancta? Distinguam per annos, quid in hac re singuli Pontificum effecerint, vt tantò clariùs constet, quàm recens sit abusus magis quàm Priuilegium, quod Gallici Oratores tanto conatu, tantàque offensione Orbis Christiani sibi vsurpare contendunt.

Anno ergo *MCCLX.* Electus est Vrbanus V. quo tempore Cardinales ius Asyli vsurpabant; at Vrbanus penitùs sustulit: id ei Petrarcha his verbis gratulatur: *Audiebam te licentiam pestilentem salubri falce rigoris æquissimi præcidisse, illam dico, quæ sceleſtos homines grauissimis facinoribus perpetratis ad Cardinalium domos fugere solitos Legum modis, ac digno supplicio eximebat*. Vbi aduerte, Vrbani tempestate hunc abusum solis Cardinalium ædibus con-

(a) V.L.1.C.de his, qui ad statuam Pr.conf.l.8.ff. de var. & extraordi.crim.l.28.ff.de pœnit.&c.

concluſum, Legatiſque Principum ignotum fuiſſe; neque enim illos Petrarcha ſileret, & ad ſolos Cardinales abuſum reſtringeret, ſi ſoli non eſſent.

Anno MDLII. Iullius III. publico edicto omnibus Baronibus, Comitibus, Domicellis, Principum Oratoribus, Epiſcopis, Archiepiſcopis, Cardinalibus ſeuerè prohibet, ne ius Aſyli aut Franchitiarum vſurpare audeant, declaratque læſæ Maieſtatis reos, qui Iuſtitiæ miniſtris, ne illorum Palatia, plateaſque adiacentes ingredientes, reſiſtere audeant, ac inſuper abominandum, ac deteſtabilem abuſum vocat. Vbi aduerte ex hoc Iulij Diplomate conſtare Aſylum, & immunitatem localem, non fuiſſe eo tempore habitam, agnitamque pro iure Regis Legatis debito, ſed pro iniuſtiſſima potentiorum inuaſione: ſi enim ius aut priuilegium eſſet Legatorum, non Comites, non Barones, non Epiſcopi, & Cardinales eo vterentur, & tamen æquè iſti ac Regij Legati illud ſibi vendicabant. Et qui poſſet à Iulio res *abominanda, & deteſtabilis* vocari, ſi ius, aut priuilegium eſſet? nec vllus, aut Principum, aut Legatorum de iniuria conqueſtus eſt, aut Diplomati aduerſatus; quod manifeſto argumento eſt, non habuiſse illos pro iure aut priuilegio Legatis debito, alioquin ſi iura, & priuilegia ſua violari crederent, nunquam id ferrent, aut ſaltem non ſilerent. Præſertim cùm Iulius ipſo anno vulgati Diplomatis cum Henrico Galliæ Rege pacem iniuiſſet; quis verò credat voluiſse recentem pacem turbare, violatis Galliæ Legatis, eorumque priuilegijs? Illud quoque pro Iulij, aliorumque Pontificum Diplomatibus diligenter notandum eſt, in præfati Iulij III. Pij IV. Gregorij XIII. & Sixti V. Bullis non reperiri vocem. *Quarteriorum*, ſed tantùm *Franchitiarum*: Illa enim magis exprimit nouellum ius Aſyli, quod à paucis annis Legati vſurpârunt, quodque pro Legatorum arbitrio plu-

plures plateas, ædesque complectitur, ex quibus facilè paruam aliquam Ciuitatem componas.

Anno MDLXI. Octo videlicet annis post Iulij Diploma, aliud à Pio IV. in eandem sententiam vulgatum est, quo *omnibus Cardinalibus, Oratoribus, ac Magnatibus Romanæ Vrbis prohibetur, ne Asylum, aut receptaculum delinquentibus præbeant, neue ædes suas, aut alia quæcunque loca Franchitias appellare audeant. Appellatque hunc Franchitiarum abusum rem pessimi atque perniciosi exempli; enormem, & detestandam.* Vbi iterum obserua, fuisse hoc Asylum non à solis Principum Legatis tanquam ius aut priuilegium proprium, sed passim à Potentioribus, vt in rapto fieri solet, occupatum. In eodem Diplomate Pius testatur hanc ipsam immunitatem, seu Franchitiam *non ab ipsis Cardinalibus, aut Oratoribus vtpotè modestis, & Iustitiæ cultoribus, sed plerumque ipsorum familiarium culpa, & facto processisse.* Non ergo hoc ius fuit aut priuilegum (id enim primò, præcipuèque Dominis competeret) sed famulantium vsurpatio & violentia. Neque hic quoque vlla Legatorum querela, aut indignatio legitur, quasi iniuriam paterentur. Idem Pius *Anno MDLXV.* Grauiter contra aliquorum Cardinalium, Magnatumque licentiam in Consistorio inuectus est reos suis ædibus receptantium: protestans, id nupero Diplomati suo aduersari, seque omissis legibus, edictisque iam tandem ad facta, & pœnas processurum.

Anno MDLXXIII. Hoc est, duodecim annis post Pij edictum, Gregorius XIII. Iulij, & Pij Edicta, pœnasque confirmat, & Franchitias non à solis *Principum Oratoribus*, sed primo loco à *Primatibus*, & Cardinalibus, ac deinde à *Principum Oratoribus* vsurpatas esse testatur, non ergo hoc Legatorum priuilegium fuit, sed Cardinalium, & Præpotentium vsurpatio,

patio, quos Legati imitati sunt æmulatione auctoritatis, atque vt fieri solet, exemplo in alios aliósque grassante.

Anno MDLXXXV. Sixtus V. simili omninò Constitutione Franchitias, seu ius Asyli persecutus est, declarauitque priorum Pontificum Bullas, pœnasq; inflictas non tantùm comminatorias fuisse; quique illas transgrederentur, non solùm ficto, sed vero Maiestatis delicto obstrictum iri. Post Sixti Diploma vsque ad Vrbanum VIII. non extant aliæ de hac re Pontificum Constitutiones; nam cum lex iusta esset, & Sixtus in iis præsertim, quæ ad Iustitiam, quietemque publicam pertinent, nemini parceret, nullo plebeiorum aut Magnatum discrimine; credi omninò debet ius hoc Asyli penitus profligatum esse. Sanè Traianus Boccalinus (a) in suis ad Tacitum Commentarijs (vixit Boccalinus sub Paulo V. quindecim circiter annos post obitum Sixti) testatur, post tempora *Gregorij XIII. quando non Cardinales tantùm, Magnatesque, sed ferè nobilium quilibet ius Asyli sibi vendicabat, hunc abusum ita sublatum esse, vt Domui Dei plena securitas redderetur, & Scelerati vbique ac nulla locorum exceptione punirentur.* Vbi obserua, abusum hunc Asyli ex nullo iure Legatorum prouenisse; sed ex promiscua Magnatum, ac Nobilium licentia. Haud equidem ignoro, etiam post Sixti Constitutionem huius mali scintillas aliquas micuisse reis in Magnatum Palatijs impunitatem quærentibus; sed non ideò securi erant, quippe Ministri Iustitiæ omnes vias, areasque Legatorum Palatijs contiguas percurrebant, nullo obsistere, & repugnare auso; idque ex publicis monumentis, & tabularijs constat, in quibus quàm plurima huius rei exempla occurrunt.

Anno MDCXXVI. Cùm iterum aliquæ huius abusus

(a) Boccalinus Commentarijs in Tacit. lib. 3. fol. 219.

sûs reliquiæ gliscere inciperent, Vrbanus VIII. Iulij, aliorumque Pontificum constitutiones renouat, additâ etiam pro qualitate delicti pœnâ mortis, in omnes quotquot Iustitiæ effugiendæ causâ in Baronum, Cardinalium, aut Legatorum ædes se reciperent, eorumque nomen inuocarent. Repetitum fuit hoc edictum Vrbani à Romanæ vrbis Gubernatore Racagna *anno* 1634. Pontifice id ipsum per Chirographum vrgente.

Anno MDCXLIII. Sub eodem Vrbano ingenti dissidio inter Hispanicum Oratorem Marchionem (a) de los Veles, & Lamecensem (b) Episcopum Lusitaniæ Legatum exorto, totâ nocte Hispanici, Gallicique Oratoris (ad quem se Episcopus receperat) Palatia militaribus manipulis, excubijsque obseruata sunt. Imò Hispanico Oratore ad ædes Cardinalis Albernozii deuecto consultandi causâ, alia militum Centuria; custodiendo Palatio Cardinalis à Pontifice missa: nec tamen vlli Legatorum in mentem venit, quamuis Palatia sua militaribus custodijs obsepta viderent, vt de violata Legatorum immunitate conqueri auderent.

Anno MDCXLIX. Innocentio X. Pontifice, cùm duo (c) Sicarij per hortos Quirinales totidem nobiles Neapolitanos interemisent, peractoque homicidio Oratoris Gallici Palatio se abdidisent; immissi continuò cum militum Centuria Satellites, ingressique Palatium Sicarios ad supplicium eduxêre, Gallico Legato ne verbo quidem auso repugnare. Denique non tantùm ex quàm plurimis exemplis, actisque & Protocollis, ac Tabularijs publicis; sed etiam totius Romæ testimonio certum, notoriumque est, sub Vrbani, & Innocentij longis Pontificatibus liberum fuisse Iustitiæ cursum, nulloque immunitatis, aut

(a) Marchese de los Veles. (b) Monsig. Vescouo di Lamego. (c) Balli de Valences.

aut Asyli prætextu impeditum; imò sub ipsius Alexandri VII. initijs, quid hæc Legatorum immunitas, & Asylum, seu Franchitiæ essent, Romæ ignoratum est.

Anno MDCLV. Sueciæ Regina ingenti Magnificentia Romæ excepta, ac omnibus regijs honoribus culta cum Palatium Farnesium, quo posteà Galliæ Legati vsi sunt, ad habitandum delegisset; nunquam de hoc Asylo aut immunitate postulanda cogitauit, quamuis Regina esset, nec etiam *anno* 1659. quando Romam reuersa est. Licèt posteà *anno* 1668. tertiò Romam delata, cùm videret hanc immunitatem à Legatis prætendi, ipsa quoque eodem iure frui voluerit.

Anno MDCLXIV. Conuentio Pisana inter Pontificem Maximum Alexandrum VII. & Regem Christianissimum Ludouicum XIV. inita est, litesque vtrinque compositæ, quæ ob violatam (a) Ducis Crequij Gallici Legati Personam insolentiâ Corsicæ militiæ magna Italiæ mala minabantur, & quamuis ea conuentio non admodùm læta fuerit Apostolicæ Sedi, in ea tamen maximè, clarèque eluxit, quantum Galliæ Legati ab ea immunitate, ac iure, seu priuilegio Asyli abfuerint, quod modò minaciter, impensèque postulatur. Cùm enim Galliæ Legatus iniuriam à Corsis acceptam vehementer amplificaret, eamque reparari enixissimè peteret, inter alios pacis articulos à Principe Matthia fratre Magni Etruriæ Ducis Romam transmissos is etiam fuit: *Vt ad maiorem Gallici Legati securitatem, non ampliùs Apparitoribus, seu satellitibus, militibusque licentia permitteretur Farnesiam plateam* (in qua Legati ædes) *obeundi*. Ad quem articulum (vti ex Tabularijs, & documentis Secretariæ Statùs constat) nomine Pontificis responsum est: *Non posse in hanc con-*

(a) Duca di Crequi.

conditionem nulla ratione consentiri ; curaturum tamen Pontificem tam Gallico Legato, quàm eius palatio, familiæque eam obseruantiam, cultumque exhiberi, quem in aliis Principum aulis mos sit Legatis præstari. In quem locum Auctor Historiæ super hoc argumento Typis vulgatæ hunc Commentarium scripsit: *Plateæ, areæque Farnesiæ immunitatem, quod attinet: non potuit illa à Pontifice cedi; quid enim id aliud eßet, quam Pontificem Dominium, ac Iurisdictionem abdicare, & illius Vrbis partis, & quàm plurium locorum, quæ ab aliis Legatis Romæ obtinentur, quasque exemplo Gallici Legati æquè exemptas, immunesque ac Pontifici abstractas omnes Legati velint?* (a) Hæc responsio tam æqua visa est Galliæ Legato, vt postulatis absisteret, contentus in colloquio de hac re habito cum Raspono Alexandri Plenipotentiario: *Vt deinceps curaret Pontifex debitam venerationem Galliæ Legatis exhiberi, idque vt fieret, eas cautelas adhiberet, quæ aliis Legatis, ac præsertim Nuntiis Apostolicis adhiberi solent.* Et in articulo 9. Pisanæ Compositionis inter Rasponum, & Bourlemontium Pontificium, Regiumque Plenipotentiarios nullâ Franchitiarum Asyliue mentione, ita demum conuentum est: (b) *Seriò enixeque Pontifex Maximus Ministris suis imperabit, vt Galliæ Legatos ea veneratione, ac honore prosequantur, quæ illis debetur qui tanti Regis, Ecclesiæque Primogeniti, tamque à Summo Pontifice amati, cultique Personam sustinent.*

Aliquot menses post Pisanam Conuentionem Dux Crequius Romam repetijt, nihilque ab eo tentatum (breui videlicet tempore, quo Romæ hæsit vt videri posset immunitatem, Asylumque prætendere tam ardenter ab illo prius expetitum, tamque ab Alexandro

(a) Monsig. Rasponi Anno 1663. die 3. Iunij. (b) Monsig. Rasponi M. Bourlemont Anno 1664.

dro constanter negatum. Patet ergo ex his omnibus, quæ in Pisana Conuentione, ac etiam post illam contigère, nunquam ius Asyli, & Franchitiarum ad principum Legatos pertinuisse; nec enim Gallus inter alias conditiones Pontifici propositas hocius peteret, si iam haberet. Ille quoque loquendi modus, quo Crequius vsus est, videlicet: *Vt deinceps ad maiorem Legatorum securitatem non ampliùs permittantur Ministri iustitiæ Farnesiam Plateam percurrere.* His, inquam, verbis apertè Gallus confitetur noui aliquid à se peti, & hactenus Legatis inconcessum. Ipse quoque Pontifex Alexander quamuis necessitate adactus durissimis conditionibus annuisset, nec tamen induci potuerit, vt Asylo consentiret, omninò palam fecit, hoc ius ad Legatos non pertinere; qui enim Gallis negaret debita, & necessaria, qui peiorum metu tam multa concesserat indebita, nec necessaria? sed & Crequius Galliæ Legatus, quando nullam ampliùs Asyli mentionem fecit, acquieuitque neganti Pontifici, ac dum Romam reuersus est, nullam ampliùs huius priuilegij curam, aut desiderium præsetulit, planè ostendit, illud Legatis non deberi; alioquin si deberetur, nunquam ferret se illo priuari, præsertim Rege iam armato, & Pontifice belli auertendi causa in omnia prono. Crequio Duci Legatione Gallica abeunti Dux (a) Chaulnes successit. Hic equidem aliqua molitus est, quibus hoc ius Asyli vendicare videbatur, sed Pontifice non solùm inuito, & repugnare, verùm etiam liberrimè omnique loco, ac etiam in vicinia Palatij Farnesij (vbi Chaulnes morabatur) Iustitiam, vt posteà dicetur, administrante.

Anno MDCLXVII. Clemens IX. Pontificatum adeptus est. Hic mitissimis licet moribus, ac in Galliam præsertim indulgentissimis, nunquam tamen

(a) Duca di Chaulnes.

men passus est à Principum Legatis Asylum, aut Franchitias occupari, idque Romæ notorium est: constatque ex Tabularij, & Protocollis eo tempore scriptis, in Caupona ad Gallum Farnesio Palatio vicina (quam Galliæ Legatus de Chaulnes incolebat) in delinquentes animaduersum esse. Non ergo sub Clementis IX. Pontificatu hoc iure Asyli, & immunitatum Legati gaudebant.

Anno MDCLXX. Clemens X. in Pontificem delectus est, & hoc præsertim tempore abusus Franchitiarum apud Legatos inualuit. Hi enim non contenti hanc immunitatem, & Asylum sibi arrogare, eo quoque omnes Domesticos, Familiares, Opificesque potiri volebant, quotquot Legatorum insignia, quamuis ab illorum palatijs remotissimi ædibus suis præferrent. Deinde non tantùm cùm Romam primùm inueherentur, sed toto tempore, quo illic morabantur; haud permissum Telonarijs accedere, suoque officio fungi, magno Domesticorum lucro, sed ingenti Cameræ Apostolicæ damno: & quamuis Pontifex mansuetudinis Sacerdotalis memor, vi pœnisque abstineret, semper tamen & Romæ, & in Principum aulis contra hos abusus declamatum est, adeò vt nullus legitimæ Possessioni, aut præscriptioni locus esse potuerit, quippe inuito semper Domino, & iuri, dominioque suo nunquam cedente; non ergo hæc præscriptio dici potuit, sed vsurpatio, quæ nunquam legitimum titulum parit, alioquin & latrocinia defendi posset, & quidquid vi aut potentiâ debilibus extorquetur. Crediderim ego, his Legatorum conatibus ansam dedisse simultates, quas cum Cardinali Alterio exercebant ob nouum edictum, quo Legati vectigalibus subdebantur; resque eò processit, vt obductâ catenâ tormentis, puluere, plumboque oneratis, actisque militum excubijs Portæ Quirinales obseruarentur.

Hâc,

Hâc, inquam, occaſione crediderim, Gallum, Hiſpanum, Venetum, Cæſareumque Legatos (qui in communi cauſa velut ex condicto, vnitimque agebant) de vſurpandis, proferendiſque Aſylis cogitâſſe. En Æram, annumque natalitium iſtius tam recentis abuſus, & quem tamen Lauardinus tam vetuſtum deprædicat, vt ſaltem antiquitate venerabilem reddat. Quamquam ne illo quidem anno dici poteſt fuiſſe natus, cùm, vt ſuprà monui nec Poſſeſſio, nec Præſcriptio naſcatur, quando, & quoties Dominus reclamat.

In hoc rerum ſtatu *Anno* videlicet *MDCLXXVI.* Pontificatum inijt Innocentius XI. Prima huius Pontificis cura illa fuit, vt corruptelas Aſyli profligaret, vtque tanto malo ſuauiùs mederetur, minorique dolore, non cum Legatis, ſed cum Principibus, qui illos miſerant, res peragi cœpta. Iſtis, quàm ingentia, & quàm multa eſſent mala, quæ ex huiuſmodi immunitatibus prouenirent, efficaciter demonſtratum, ac præſertim Chriſtianiſſimo Regi per Vareſium (a) Pontificis Nuntium. Hic enim, vt ex epiſtolis liquet, quas Romam de hoc argumeno dedit, ſæpè multumqne cum Pompona, ipſoque Rege locutus eſt, euicitque validiſſimis rationibus, vt ſæpè per Pomponam pollicitus Rex fuerit, ſe in hac cauſa non minus Pontifici, quàm alios Reges gratificaturum, nec inter iſtos ſe vltimum fore. Idemque poſteà Vareſio Nuntio Rex ipſe repetijt. Regius quoquè Confeſſarius Pater la Chaiſe Vareſij rationibus ſe victum profeſſus eſt, addiditque, Patrem Oliuam Societatis Generalem, cùm ſibi de hoc argumento ſcripſiſſet, faſſum eſſe: *Recordari ſe, hunc Immunitatis abuſum à paucis annis cæpiſſe.* Hæc Regij Confeſſarij tam ingenua conteſtatio tantò plu-

(a) Monſig. Vareſi Sig. de Pompona.

tis esse debuit, quantum ab eo profecta, qui Principis conscientiam moderabatur,& cuius partes erant non monere tantùm,sed etiam vetare,quidquid animam Principis perdere posset. Quis iam non crederet,securum esse Pontificem tot Regijs promissis? & tamen mutauit aula; rescripsitque Varesius, proposuisse Regem Immunitatem tueri, & hanc inter iura reponere Galliæ debita, longisque retrò annis possessa. Creditur hanc mutationem Româ ab Estreo Duce prouenisse,cui non pauca emolumenta à Delinquentium patrocinio.

Euenit interea, Apparitorem, qui ex loco haud procul Româ redierat, in platea Farnesia ab Estreo Legato detineri. Id causam Pontifici dedit, regias aures iterùm pulsandi, edicendique Cardinali Rospigliosio, qui pro Estreo postulabat: *Se quidem metu peiorum conniuere, nunquam tamen Legatos deinceps admissurum, nisi iniustissimo hoc Immunitatum iure decederent*. Effecitque vt dixerat. Barbaro Venetâ legatione abeunti Zenus successerat,& Apparitores Iustitiæ ab eiusdem Legati familiaribus malè accepti fuerant,cùm propè S.Marci palatium obseruati essent; continuò edictum pependit, quo percussores mortis damnabantur,& spes omnis Legato adempta visendi Pontificem, sicque Româ abscessit, deletumque eius loci Asylum, nec alius à Republica suffectus Legati dignitate.

Anno MDCLXXVII. Edictum Romæ vulgatum, quo ijs vita & bona adempta, quippe læsæ Maiestatis reis, qui ad huiusmodi Asyla perfugerent. Id posteà edictum *Anno* 1680. repetitum est, sed multò quàm antè seuerius.

Anno MDCLXXIX. Cùm Romæ innotuisset Legatum Parisijs venturum;per Abbatem Laurum(nam Legatus Varesius iam mortem obierat) Regijs Ministris Pomponæ videlicet Colbertoque ærarij Præfecto,

fecto, ac postea eius fratri Colberto Crosij secretario Status nomine Pontificis insinuatum est, nunquam ab hoc Legatum admissum iri, qui non priùs Asylo, ac immunitatibus cederet iniustè occupatis; additæque à Lauro inuictæ rationes, sed nihil in aula promotum.

Anno MDCLXXX. Dux Radziuilius quanquam Polonici Regni præcipuus, Regiusque Cognatus, ac Legatus extraordinarius, & eo comitatu inuectus, quo Principem decebat tot partibus insignem, non tantùm Asylo cessit, eoque nunquam ex Regis sui imperio vti voluit, verùm etiam res, & impedimenta visitari à publicanis permisit, nullo tamen aut suo, aut Regis dedecore; quis enim dedecus dicat, aliena non rapere, & sacrilegio abstinere?

Anno MDCLXXXIII. Discedente Çarpio (a) Marchione ad ineundam Neapolitani Regni Præfecturam, mox vicum Plateamque Hispanicam, & Palatij viciniam satellites percursârunt, nec cessatum nouo Hispaniæ Legato Marchione Cogogliudo: nam non priùs hunc Pontifex pro Legato agnouit, quàm professus esset, se ex Regis sui imperio Asylo cessurum.

Anno MDCLXXXVI. Romam aduenit Comes de Castelmaine extraordinarius Angliæ Regis Legatus, nec alia optatior Legatio, aut maior gaudio Pontificis animum impletura; nam à centum retrò annis nullus ex Britania Legatus, quippè & rebelli, & persecutrice Pontificis. Iam Rex ipse Romanis genibus aduoluebatur, quid posset gratiùs euenire Pontifici? & tamen maluit hoc etiam gaudio fraudari, quàm aliquid committere indignum Pontificis Maiestate, ac Iustitiæ aduersum. Indictum ergo Angliæ Legato, nisi Asylo renuntiaret, recipi à Romano Pontifice non posse. Renunciauit Legatus, ac etiam

(a) Marchese del Çarpio.

res suas obseruari à publicanis permisit, nullo Regis dedecore, quippè spontè & iusta cedentis, cùm nihil aliud à Pontifice peteretur, quàm vt Regij Legati Romæ eodem iure, quo in alijs Principum aulis haberentur. Planè hac in causa non potuit maior esse aut Religio Anglici Regis, aut Constantia, & Rectitudo Romani Pontificis. Quid enim Anglus petere non poterat in præmium reductæ Religionis iam centum, & vltrà annos Angliâ proscriptæ? aut quid maius veteri Pontifex, quàm eum offendi, è cuius manu, arbitrioque Religio pendebat? & tamen neque istum tam grandis metus, neque illum tam grande meritum ad dexteram, sinistramue permouit. Omninò fateri oportet fuisse hanc actionem magno Rege, maximoque Pontifice dignam, & parem heroicis illis, antiquisque facinoribus, quæ tantoperè in historijs decantantur. Non credidit Innocentius lucrum tam grandis Regni totque animarum Deo probatum iri, si turpi conniuentiâ, ac modis Pontifice indignis pararentur: quomodo enim turpia, & indigna placere possint tàm magno, tam generoso, & indolis infinitè nobilis, honestæque? num ergo Omnipotentia Deum defecit, vt Regna, animasque lucrari non possit, veramque Religionem Anglis persuadere, nisi adulatione, & artificijs non Deo tantùm, sed quouis honesto senatore indignis? *Agat Pontifex, quæ non decent, vt Deus Anglia potiatur*. Miserum Deum! si opus habet tam sordidis consilijs, suâque Maiestate indignis! imò pereat potiùs Anglia; quàm vt Pontifex se ad indecora, & inhonesta demittat. Quid faciunt in Cœlis tot Legiones Angelorum, si Religio florere non potest nisi humanis flagitijs? Eadem Iobo, quæ Innocentio mens fuit, quando dicebat: (a) *Nunquid indiget Deus mendacio vestro, vt pro illo loquamini dolos?*

Et

(a) Iob 13.

Et Apoſtolo: (a) *Non ſunt facienda mala, vt eueniant bona*. Et quid ſanctos, & Apoſtolos loquor? Ipſi quoque Ethnici hanc veritatem profeſſi ſunt. Si multas Athenienſibus cum Spartanis erat alioquin fœderatis. Athenis in Senatu de bello agitatum. Themiſtocles Senatorem petijt, cui modum in abdito patefaceret hoſtes profligendi: datus Ariſtides, cui arcanam fraudem expoſuit, qua Spartana claſſis incendi poſſet. Redijt Ariſtides Senatu ſuſpenſo, ac magnum aliquid præſtolante; tunc ille: *Perutile eſt Reipublicæ Themiſtoclis conſilium, ſed minimè honeſtum*. Exclamauit Senatus. *Quod honeſtum non eſt, non poteſt eſſe vtile*. Ita Cicero, & Plutarchus narrant. Scio ætatis noſtræ Politicis hæc axiomata haud probari, quibus videlicet tota fiducia in blandiendi, fallendique artibus, nullâ curâ honeſti: at ego non Politicis ſcribo, ſed veritati, & huic tandem omnia cedent.

Anno MDCLXXXVI. Dux Eſtreus Galliæ Legatus repentina ferè morte ſublatus eſt, voluitque Pontifex exequias paratiſſimè celebrari, eâdemque Pompâ, quâ Decanus Cardinalis efferri ſolet; nec ante Cadauer conditum permiſſum Iuſtitiæ Miniſtris, vt plateam, viciniamque Farneſiam obirent. Tantò pluris hæc humanitas Pontificis fuit; quòd cadauer Apoſtolici Nuntij, quamuis Archiepiſcopi, diù Pariſijs inſepultum iacuit, tanquam Parochialibus iuribus ſubderetur. Mortuo ergo elatoque Eſtreo, iuſsum Apparitoribus, vt plateam Farneſiam percurrerent, datæque ad Ranuccium Cardinalem Pontificis Legatum literæ, quibus iubebatur Regi factum, rationeſque Pontificis exponere; fecitque Ranuccius eâ facundiâ, momentiſque argumentorum, quæ æquitas cauſæ merebatur, ſed Rege immoto, & Legato, qui immunitatem tueretur, proficiſci iuſſo-

(a) Ad Rom. 3.

iusso. Estreus quoque Cardinalis, qui eandem immunitatem tanquàm Galliæ comprotector ambiebat, Româ excessit, delegitque villam propè Portam S. Pancratij. Hæc omnia Pontificem impulêre, vt Bullam tandem vulgaret in ipso Pontificatûs sui limine destinatam, retentamque, ac ab omnibus Cardinalibus, qui Romæ morabantur, subscriptam, Estreo, & Maidalchino exceptis, qui causas cur subscribere haud possent, se Pontifice coràm allaturos spondêre. Missa ad omnes Legatos exemplaria iussique Principibus insinuare. Repetebantur in hoc Diplomate superiorum Pontificum pœnæ, additâ Excommunicatione maiori ipso facto incurrendâ, solique Pontifici reseruatâ in eos omnes, qui iure Asyli, aut potiri, aut vti vellent; cùm enim nemo ampliùs superesset ex Magnatibus Pontifici subiectis, qui sibi hoc vendicaret, credidit Pontifex, non alijs armis, quam spiritualibus vtendum, quibus nemo Christianorum exemptus est.

Rege intereà Lucemburgo Parisios reuerso, non omisit Ranuccius apud Regem, Regiosque Ministros insistere, ne Legatum ad Pontificem mitterent, nisi iure Asyli abdicato, alioquin nunquam Romæ pro Legato habitum iri: Idem Lauardino sæpiùs repertitum, ac tum præcipuè, cùm profecturus Nuntium Apostolicum inuiseret. Quamuis enim hic millies testaretur, se ad Pontificem gratissima afferre, ac plena reuerentiæ, semper tamen responsum est, nihil isthæc profectura, nisi Asylo absisteret.

Sub initium ergo Septembris Lauardinus lentis itineribus Italiam versûs profectus est terrestri itinere: & mari familia, cui ingens Officialíum, militumque ex Gallica Classe numerus accessit. Pontifex intellecto Lauardini in Italiam aduentu, denuntiari iterùm iussit Estreo Cardinali, se nunquam Lauardinum pro Legato habiturum, si iure Asyli potiri vellet.

let. Sed & omnes Cardinales, Prælatique, quotquot Romæ agebant, iussu Pontificis moniti sunt, recordarentur Pontificij Diplomatis, quod ipsi subscripserant, quoque omni societate cum Lauardino arcebantur : quippè qui contra omnium Principum, Gentiumque iura toties recusatus, vi tamen, & in contemptum Principis Legatum ageret, seque in censuras, & anathemata sponte indueret, simulque iuxta Galliæ Conuentiones & Concordata ijsdem Censuris omnes, qui cum eo agebant, inuoluerit.

Sufficeret historica hæc enarratio, suisque annis distincta ad euertendum, quidquid pro hac immunitate tuenda Lauardinus, alijque scripserunt. Id verò vt palàm fiat, iuuat aliqua obseruare.

Et *primò* quidem has Immunitates non posse ex iure Legatorum, aut ex Principum, â quibus mittuntur, reuerentia proficisci. Vidimus enim eas non à Legatis tantùm, sed ab omnibus ferè Baronibus, Magnatibus, Cardinalibus, imò, vt Boccalinus loquitur, à quouis ferè nobili occupatas esse. Qui ergo dici potest Legatis proprium, quod tam multis commune fuit? Nec potiori titulo Legati quàm alij; omnes enim vno eodemque modo vsurpabant: nec Pontifices omisissent iuris, aut priuilegij reminisci, si aliquod Legati haberent.

Secundò. Quoties Pontifices in has immunitates edictis pugnabant, nullum vnquam (excepto Lauardino) legas repugnâsse, aut ius aliquod prætexuisse; quod manifesto argumento est, nunquàm fuisse à Legatis pro legitimis habitas: quis enim credat ex tot Principum Legatis, suorumque iurium, etiam quæ non habent, tenacissimis, ausum neminem esse, non dicam obniti, sed ne conqueri quidem, si illis fiderent? Tacuerunt, quia nulla suppetebat ratio loquendi.

Tertiò. A Iulio III. vsque ad viuentem Pontifi-

tem, quoties scintilla aliqua micabat istarum immunitatem, toties edictis pænisque obstitisse Pontifices; quod solùm sufficeret abrumpendæ Præscriptioni: si enim mille annorum spatio nemo me inuito & Iudicem appellante domum meam præscribere potest; qui poterit tantam vrbis partem tanquàm amplam Iurisdictionem?

Quartò. Imò non tantùm edictis Pontifices contra huiusmodi immunitates pugnârunt, quod, vt dixi, sufficeret, ne prescribi possent, verùm etiam reipsâ abolitæ, sublatæque; idque *tum* ex silentio Legatorum constat, quo Pontificijs edictis acquieuêre: *tum* ex publicis documentis, & Protocollis, in quibus quàmplurimos actus reperire est, administratæ per Apparitores Iustitiæ, idque in ijs ipsis locis, quæ modò exempta iactantur, Legatis nihil ausis repugnare: *tum* ex Petrarchæ, Boccalini, Patris Oliuæ Societatis IESV Generalis: imò ex totius ferè vrbis testimonijs, quæ hodieque recordatur, vsque ad Clementis X. Pontificatum liberam fuisse Romam tam turpi, noxiàque seruitute, quamuis Clemens (siue ob fessam annis ætatem, siue ob simultates inter Cardinalem Nepotem, Legatosque alijs ex causis ortas) edictis, pœnisque abstinuerit; certum tamen est, grauissimè apud Principes conquestum esse; quod solùm sufficeret præscriptioni truncandæ. Sed nihil æquè hanc veritatem ostendit, vt Pisana Conuentio, in qua licet Crequius Galliæ Legatus hanc immunitatem enixissimè peteret, eamque nouam, & insolitam esse fateretur; licet Pontifex Alexander temporum acerbitate durissimas conditiones acciperet; nunquàm tamen immunitas impetrari potuit: cessitque Legatus, cùm Pontificem obfirmatum videret: nec Romam posteà reuersus de hac immunitate ac Iure Asyli quidquam cogitauit, liberis Iustitiæ Ministris, omnesque vrbis Regiones & plateas oberrantibus; non

ergo

ergo tunc temporis hoc iure Legati gaudebant.

Quintò. Denique ex iis, quæ hactenus narrata sunt, palàm est, Innocentium XI. Pontificem Maximum in abolendis Legatorum Asylis summo quidem iure processisse, sed summâ quoque moderatione, ac planè pacatissimâ, & Patris potiùs, quàm Principis more. Primò nihil cursim & impetu factum, sed omnia diù, lentèque maturata, ac priùs vndecim annorum spatio discussa, quàm Bulla ederetur. Deinde nihil contra Legatos à Pontifice decretum, imò omni hónore obseruati, preces tantùm & querelæ in aulis Principum ac Parisiis porrectæ, idque toties, tàmque efficaciter, vt faterentur Ministri, iusta postulari, & Rex ipse omnia promitteret. Vtque suauiùs minorique pudore Gallia inuitaretur, præmissa aliorum Principum exempla, Poloniæ videlicet, Angliæ, Hispaniæque, Asylo cedentium: nihil quoque Romæ immutatum, dum Legati viuerent, sed expectatum, dum vitâ aut saltem Legatione abirent; ipsi quoque Estreo, quamuis defuncto tanta reuerentia est habita, vt ante exequias nihil in Palatium, viciniamque Farnesiam Apparitoribus liceret. Ipse Lauardinus, quamuis nouo inusitatoque exemplo Romam militariter inuectus, ac Pugnatori potiùs, quàm Legato similis, ædesque Farnesias, ac vicinam regionem armatis, excubiis, circitoribus, puluere, plumbo, granatisq; ac omni apparatu militari implêsset, perinde ac si castrum non Palatium occupâsset, in eâque vrbis parte Dominatum ambiret Pontifice excluso; hæc omnia, quæ non dico nullus Principum, sed nec vllus Ciuium domi suæ pateretur. Pontifex tamen placidissimè tulit, non arma, non Principum vicinorum fœdera, non pœnas opposuit, innocentiâ tantùm suâ & iustitiâ nixus. Quæro, an à Pontificis, aliorumque Principum Legatis Galliæ Rex hæc fieri Parisiis pateretur? passus est tamen Innocentius. Quid

potuit

potuit ampliùs? Nam Censuras quod attinet, non illas Pontifex in Lauardinum vibrauit, sed Lauardinus se vltrò in illas induit. Quæ culpa Venatoris, si iaculum in feras destinatum tu spontè incurras? nec enim Innocentio animus fuit, cum sub pœna Excommunicationis Asylum prohibuit, vt Lauardinus eam incideret, sed vt vitaret; si ergò noluit vitare, sed potiùs incidere, non Innocentius accusari, sed Lauardinus debet; nam vt benè obseruauit Augustinus: *Non vult ferire, qui dicit caue*.

Hactenus ordine Historico exposuimus originem, progressumque Asylorum, quę à Gallico Legato tantâ contentione expetuntur; superest, vt ostendamus, quas ob causas Innocentius XI. abolita ea voluerit; multæ enim, grauissimæque Pontificis animum vrgebant, ac tantæ rei pares.

III. *Primò* infiniti abusus, qui huic immunitati miscebantur. Nulla ferè vrbs populo sacro, profanoque ac præsertim externo frequentior: par populo delinquendi licentia multitudine ac exemplis protecta, sed præsertim facilitate impunitatis, sparsis totâ vrbe Asylis; nullum enim crimen, cui non continuò Palatium aliquod, imò vicus pateret; hic secura flagitia, imò Principi insultantia; quanto hoc fidelium scandalo in ipso Religionis domicilio, non impunitam tantùm impietatem videntium, sed etiam florentem, minacemque? quanto Pontificis dedecore, qui videre, patique cogeretur, quæ nollet? Nec verò corrigi abusus, delerique aliter poterat, quàm sublatâ causâ, hoc est iure Asyli. Quamuis enim Legati omnia pollicerentur, nunquam tamen fauor, clientelæ, preces, largitiones, alijque prætextus aberant reos protegendi, docuitque experientia, sisti flagitia non posse retentis Asylis, & Legatorum promissa semper effectu caruisse.

Secundò. Non minima pars vrbis supremo Pontificis

ficis imperio ſubducebatur, dominio inter tot Legatos velut inter tot Principes diuiſo: quanta hæc ſeruitus, quantumque periculum, ne deinceps peiora ſequantur?

Tertiò. Nullibi terrarum hæc licentia permiſſa, cur ergo Pontifex pateretur, quod nulli Principum? aut cur Romæ liceret, quod Pariſijs, quod Londini, quod Viennæ, quod nuſquam licuit?

Quartò. Accedebat ſpes maxima rem tanti momenti feliciter explendi, modò Pontifex vadum experiri auderet, nec primo torrenti cederet. Quippe optima cauſa, & iuſtiſſima agebatur, ac omnibus probata. Conſtabat Pontificem non impetu, non indignatione, alijſque priuatis rationibus ferri, nulloque ſuo, aut ſuorum commodo, ſed ſolá neceſſitate vrbem purgandi tam indignâ, noxiâque ſeruitute. Accedebat inſignis Veneratio, quam Innocentius ſibi toto Orbe Chriſtiano parauerat: ſumma morum integritas; animus omni affectu vacuus; nulla familiæ extollendæ, aut propinquorum cura, quos pro externis habere videbatur; publici tantùm boni immenſa ſollicitudo. Vrbs quàm plurimis, inſolitiſque corruptelis purgata. Religionis, diſciplinæque Eccleſiaſticæ flagrantiſſimus Zelus, nullo priuatorum, magnatumque delectu, nec tamen immodicus, & accuſationi obnoxius, aut prudentiæ expers: id enim in hoc Pontifice præcipuum, quòd cum animi magnitudine, & conſtantiâ nec Bonifacio VIII. nec Sixto V. cedat, multò tamen illis moderatior, ſeueritate pacata, & amori, ac reuerentiæ in Principes mixtâ, quos nec prouocet, nec tamen formidet. Populus, quantum licuit, oneribus ſubleuatus. Summa Domi frugalitas, ſed foris ſumma quoque, & maior dictu, credituque liberalitas, immenſo in Turcicum bellum profuſo auro; ſed præcipua in Deum fiducia, & ideò par fiduciæ felicitas, nec enim alium retrò ſeculis

culis

culis Pontificem reperias in proferenda Religione, magnitudine rerum gestarum parem. Austria Turcicis armis, quæ totam Europam concusserant, liberata. Hungaria, Sclauonia, Croatia, Græcia, Peloponnesus præter Insulas quàm plures Barbaris adempta, & quod miraris, hæc omnia ægro plerumque Pontifice, nec tamen otioso, sed consilijs, Legatis, ac præsertim immensis Thesauris omnia promouente. Taceo alia, quæ modestiam Pontificis feriant, si palàm fiant, meque adulationis notent, quam auersor. Hæc ergo omnia, vt maximam Innocentio venerationem, ita parem fiduciam pepereram, fore, vt quidquid in tam sancta causa, à tam sancto Pontifice, ac ipsis quoque hæreticis laudato fieret, ratum omnes Principes, acceptumque haberent: & habuerunt planè, cesseruntque Asylo.

IV. Cum solo Galliarum Rege pugna superfuit, flagratque in hunc diem semper maiori flammâ, sed Pontifice æquè immoto, inuitòque; nam præter rationes, quas suprà libauimus illa quoque accessit; non posse Gallos audiri, quin Principes omnes, qui Asylo renunciauerant, offendantur, quippe se sperni crederent repeterentque iam concessa, peiori quàm anteà malo. Denique Innocentius à primo Pontificatûs sui ingressu Christianissimi Regis animum per Varesium, per Laurum, Ranucciumque Ministros suos pertentauerat, ostensâ efficacissimis rationibus Asyli abolendi necessitate: & à Rege magnificè responsum: *Se aliorum Principum exempla obseruaturum, nec vltimum fore, qui tam iustæ petitioni deferret*. Quid ergo sibi Pontifex non sponderet à tam propensa, testataque Regis voluntate? Agebat tunc temporis Legatum Gallici Regis Dux Estreus, noluitque Pontifex eius Palatij prætensam immunitatem, Asylumque turbari, dum viueret, ratus hanc quoque moderationem profuturam

ram

ram placando, lucrandòque Galliæ Regi, nec multò post Estreus, viuis excessit. Iussi satellites Palatij aream, viciniamque obire, hactenùs iustitiæ inaccessam, non priùs tamen quàm elato funere, iustisque peractis, vt sic quoque mortui cineribus veneratio haberetur. Regibus quoque denunciatum, neminem à Romano Põtifice pro Legato habitum, admissumque iri, nisi Asylo renunciaret. Videbatur Hispaniæ Rex obluctaturus, sed continuò cessit, Pontificis, & iustitiæ, quæ sola quærebatur, reuerentiâ. Solum ergo cum Gallia bellum fuit. Diu illic dubitatum, quid fieri deberet Lauardino iam proficisci, iam consistere iusso, donec tandem profectio decreta, imperatumque Legato Asylum tueretur. Mirari subit, quæ tandem causa Regem Christianissimum impulerit, vt tanto ardore hanc causam promoueret. Nihil enim eius dignitati decedebat, si omnium Principum exemplo, latrocinijs, sacrilegijs, adulterijs, raptibus, homicidijs, alijsque vrbis sacræ flagitijs hoc præsidium subduceret: nec ideò minor, si non seruiret sceleratis. Multis ergo in mentem venit, aliud hoc cum Pontifice bello quàm Asylum quæri: nimirum, vt victorias Cæsaris moraretur Italiâ armis turbatâ: at ego nihil tale de Christianissimo Rege crediderim; quidquid fuerit, Lauardinus Italiam tenuit, conseditque haud procul Romam; sed iussu Pontificis nunquam in Prouincijs Ecclesiasticis apparatu Legati exceptus. Tandem ingredi vrbem statuit; delegitque Dominicam diem, decimam sextam Nouembris anni octogesimi septimi supra millesimum sexcentesimum. Pompæ hic ordo fuit. Præibat ingens equitum armatorum globus, gladiis sclopisque breuibus, longis, mediis instructus, sequebantur quadraginta currus impedimentis onusti: post hos alia equitum æquè armatorum turma; tum acies nobilium in equis iuuenum, aliique magno numero famu-

famuli, qui rhedam Legati pedites ambiebant, in ea præcipuo loco Cardinalis Estreus, purpurâ amictus; dexteram Legati vxor, læuam filia tenebat, ex aduerso Maidalchinus Cardinalis, cui ad sinistram Legatus Gallicus. Iacti quoque in accurrentem populum argentei nummi, quibus ad Gallici Regis nomen celebrandum inuitaretur, sed à paucis acclamatum, ijsque miserrimis. Subeuntem palatium binæ armatorum alæ, dexterâ læuâque sparsæ in æquis excepêre, noctu excubiæ palatio adhibitæ, iussæque militariter palatium, viciniamque obire, ne quis Asylum turbaret: impedimenta quoque armatis vallata, submouẽdis telonarijs: Nocturnum epulum Estreus Cardinalis Legatus exhibuit. Is primò ad Cardinalem Cibum, postcà ad Summum Pontificem admitti petijt, sed ab vtroque reiectus est. Romæ interim pergebatur publicis, priuatisqne precibus Deum implorati, ac supplicationes obiri, singulis Religiosorum sodalitijs ad templa quotidie procedentibus; crederes publicam calamitatem vrbi imminere, eique euertendæ Romam certatim laborare. Cùm Pontifici aduentus, & Pompa Legati nuntiaretur, fertur respondisse: *Hi in curribus, & hi in equis! nos autem in nomine Domini ambulabimus*.

V. Planè nouâ specie Roma intremuit, ipsique Galli auersati sunt; Legatum videlicet, pacisque interpretem militari apparratu terrenti, bellantique similem alienam Ciuitatem inuehi, arcemq; Religionis calcatâ Principis Maiestate; id à nullo Legatorum factum. Sed nec vlla tanti strepitûs causa; si enim vim metueret, quantulæ hæ copiæ, vt armato Pontifici obsisterent, cogerentque inuitum? si nihil metueret, quò tanti apparatus, nisi fortè vt Principi insultaret? dissimulabat interim, ferebatque Pontifex, contentus Legatum non agnoscere, idque toti aulæ indictum. Instabat dies Sanctæ Luciæ sacra, quæ in Lateranensi

ranensi Ecclesia solemni ritu ac Legato coram peragi solet in memoriam Henrici IV. Galliarum Regis: iusserat Pontifex, si Lauardinus adueniret (quippe censuris adstrictus) continuò faces extingui, sacrumque abrumpi, ac tantum cessare. Id vbi Legato innotuit, differri iubet sacram ceremoniā in alium diem: sed Pontifice negante vllam esse differendi causam, cùm Canonici ostendissent, inter eam Ecclesiam, Regemq; conuentum esse, vt Legati arbitrio staret, quā diem eligeret, continuò acquieuit, permisitque transferri. Memorare id volui, vt moderatio Pontificis palàm fiat, flagrantis quidem, sed intra rationem, citraque excessum, quod in Principibus rarum. Plura scribere omitto, quæ nihil refert scire posteritatem; quippe aut minuta, aut offendendis animis apta, quos ego pacari malim, componique. Illud tantùm adijciam, quod maximè hanc litem Romam inter, Galliamque incendit. Nocte Natiuitati Saluatoris sacrâ Lauardinus S. Ludouici Ecclesiam adit, sacroque epulo accumbit, strato puluinari, aliisque Legatorū insignibus vsus. Re ad Pontificem delatâ non potuit pœnis, iustàque seueritate ampliùs temperare, quam hactenus cohibuerat, quàmque Lauardinus videbatur non tantùm prouocâsse, sed etiam ab inuito extorsisse. Constabat censuris obstrictum esse ob vsurpatum Asylum, armisque retentum; id enim sub excommunicatione latæ sententię, ipsoque facto incurrendæ Pontificium Diploma prohibuerat: ferebat interim Pontifex, dissimulabatque, & moras induciasq; nectebat. At postquam Lauardinus processit, in ipsaque Ecclesia, & totâ Româ spectante, ac cùm maximè oportebat Deum, eiusque Vicarium placare, cōtemptum professus est, quid potuit aliud Pontifex, quàm vt tandē excitaretur toties excussus? & tamen tunc quoque modestissimè actum, nec supra necessitatem. Iubet ergo per Cardinalem Vicarium inter-

dictum

dictum Gallicæ ædi affigere adiectá causâ: *Quòd Lauardinum notoriè excommunicatum ad sacra admisissent*. Potuit aliquid minus fieri à Pontifice, à toties prouocato, offensoque? Missi etiam à Gallis citatis equis veredarij, qui Regem omnia, quæ contigerant, causasque edocerent: simulque Apologiam Lauardinus vulgauit, quo factum purgabat, negabatque se censuras meruisse.

Lubet hîc obseruare, quantâ in hac causa moderatione Innocentius processerit.

Nam primò noluit Pontifex nouum Diploma, quo Asylum persequebatur, vulgari, viuēte adhuc Estreo Duce Galliæ Legato. Mortuo Estreo præmissa sunt exempla omnium Regum Principumque Asylo cedentium, vt tantò suauiùs Gallia inuitaretur, minorique pudore, si vltima cederet. Lauardinum quamuis militari, hostilique paratu ingressum, & armatis obseptum, ac bellum, quàm pacem afferenti similiorem; non tantùm Prouincijs ac Vrbe non prohibuit, quod facilè poterat, & nemo non Principum faceret; verùm etiam admisit, tulitque frémente populo, & iura ac Principis Maiestatem violatam esse conclamante. Quando non dico Rex Galliæ, sed alius minorum Principum hâc specie Legatum domi suæ ferret, tantoque publicæ quietis damno? superauit ergo Innocentius non solùm omnium Principum, verùm etiam priuati Ciuis patientiam. Palàm quoque erat Lauardinum censuris esse implicitum, quippè violati Diplomatis reum: nihil tamen Pontifex mouit, sed ignoranti aut conniuenti similis rem tempori commēdabat, minimo contentus, hoc est pro Legato non agnoscere, Deumque publicis precibus placare. Nec vnquam Lauardinum, pro excommunicato declarâsset, nisi ille palàm & cum pompa contemptum professus telum ab inuito extorsisset. Quòd si animus erat Pontificem spernere, quæ, rogo, necessitas id cum tanto

appa-

apparatu, fastuque ostentare, ipsâque nocte flagrantis totâ vrbe pietatis. Nec dici potest, non id Lauardinum præuidisse; nam Pontificis animum, cùm de festo Sanctæ Luciæ ageretur, iam explorauerat. Sed age, Anonymi Auctoris Libellum quique Lauardini Aduocatum se fecit, iam percurramus.

VI. Primò igitur opponit Anonymus: (a) *Nihil vnquam iniustius maiorique iniuria contra Principum Legatos, quàm quod nuper Romæ contra Lauardinum tentatum esse.*

℞. Antiquissima est præpotentium querela, vt sibi iniuriam fieri dicant, cùm alijs faciunt. Quoties ouibus à Lupo obiectum est, turbari ab illis fontem, cùm tamen infra lupum aquarentur? si iniuria est, quidquid Gallo non placet; fateor magnam accepisse Lauardinum: & nego hinc oportere iniuriam æstimari. Dicitur ergo iniustum, quidquid fit contra ius alterius: prius ergo probari oportuit, ius fuisse Lauardino, inuito Principe, ad quem mittebatur, se pro Legato ferendi, implendique metu, & armis vrbem, vt reliqua tamen superiùs narrata, & quæ non dicam, nullus Principum, sed neque vllus Paterfamilias domi suæ pateretur. Hæc si iure fecit Lauardinus, accusare Pontificem potest; sed cui mortalium persuadebit, id iure factum? Comparentur, quæ Pontifex à Lauardino tanto iam tempore passus est Romæ, quæque Lauardinus à Pontifice; & mox constabit vter iniuriam acceperit.

VII. Secundò: *Ignarissimos esse iurium* dicit (b) *qua Regibus conueniunt, quicunque negare ausint; non pendere ex Principis arbitrio Legatos constituere; istis verò iure gentium honorem, ac venerationem deberi: sic omnium populorum moribus receptum esse, etiam cum bello implicantur. Quæ ergo contra Lauardinum Pontifici Romano suggesta sunt,* C *alie-*

(a) Pag. 1. (b) Fol. 2.

aliena eße; à communi sensu omnium Gentium benè honestèque institutarum. Posse quidem Regibus supplicari, vt Legatos suos amoueant, quoties publicam pacem turbant, aut aliàs hostilia moliuntur, dum tamen morantur, Legatorum more colendos esse. Ne apud incultissimos quidem Barbarorum auditum, lectumque eße, vt eo prætextu Legatorum dignitatem violarent, quòd ipsi nollent Principum suorum iuribus cedere. Hæc verò si locum habeant apud Principes merè sæculares, multò magis apud Pontifices Romanos, quorum potestas precaria sit, pendeatque ex filiali Principum reuerentia, præsertim verò Galliæ Regum, vnde tota in temporalibus Pontificum dignitas. Esse Romam omnium Gentium communem Patriam, sicque oportere omnium Principum Legatis frequentari.

R. Hæc Auctor longâ Oratione, sed rebus vacuâ. Supponit enim Lauardinum Legatum esse, vtque Legatus sit, ex solius arbitrio Regis, qui misit, pendere. Supponit iterùm, si Rex Legatum remouere nolit, quamuis ex iustissimis causis id Pontifex petat, nihilominùs etiam ab inuito tolerandum, & pro legato habendum esse. Hæc pro tam certis habet, vt *ignorantissimos esse* dicat, qui negent: & tamen tam falsa sunt, & ab omnium sensu aliena, vt nihil magis; sed oportuit paginam implere, & quod veritati defuit, cõpensare conuitijs honesto calamo indignis. Veritas sic habet. Legatus est Persona publica, quæ à Principe ad Principem mittitur, pacis aut alterius negotii causâ. Legatus igitur non vnius tantùm Principis mittentis, sed etiam eius, ad quem mittitur, assensu, & voluntate constituitur. *Duo*, inquit Grotius, (a) *requiruntur, vt quis Legatus constituatur, auctoritas videlicet mittentis, & Principis, ad quem*

(a) Grotius de I. pacis, & belli l. 2. c. 18. n. 5.

quem mittitur. Legatorum quippe immunitas & officium ex tacita partium conuentione proficiscitur, vt idem Grotius notat; hæc verò est reciproca, & vtriusque consensum requirit; nec immeritò, cùm vtriusque Principis intersit, quis Legatus eat. Idque multò maximè locum habet in ijs Legatis, qui hodiernâ tempestate diù aut etiam perpetuò in aulis morantur; in his enim cessat ratio iuris gentium, hoc est, necessitas. Audi eumdem Grotium: (a) *Optimo*, inquit, *iure reÿci possunt, quæ hodie sunt Legationes assiduæ, quibus quàm non sit opus, docet mos antiquorum, quibus illæ ignoratæ*. Idipsum Vvicquefortiùs (b) testatur: *Certum est*, inquit, *legationes ordinarias nec iuris gentium, nec ducentis retrò annis notas fuisse; suntque quam plures Nationes, apud quas nullus earum vsus, sola Europa eas admittit, sique aliquis Principum eas respuerit, qui quidem poterit aliquid contra morem fecisse, nihil contra ius Gentium*. Hæc ita vera sunt, vt siue antiquam siue recentem historiam euoluas, infinita reperias Legatorum exempla, qui aut non recepti, aut remissi sunt; nec tamen creditum est, iura Gentium violari. Sic Romani Ætolis denuntiârunt: (c) *Ne Legatos mitterent, alioqum pro hostibus fore*. Itèmque Veientibus: *Ni facesserent vrbe, pœnas daturos*. Lacedæmoniorum Legatus à Pericle dimissus est: (d) *Quòd ab hoste armato venisset*. Quantò magis dimisisset, si Legatus ipse armatus veniret? sic Senatus Romanus negauit se posse Carthaginensium (e) Legatos admittere, quorum exercitus esset in Italia. Sic Legatis Iugurthæ à Romanis edictum (f) intra decem dies Italiâ excederent, nisi Regem & Regnum deditum venissent. Et quid plura?

(a) Grot. cit. (b) Vvicquefort en l'Ambassadeur l. 1. pag. 11.
(c) Liu. l. 27. l. 10. l. 4. (d) Thucid, l. 11. (e) Liu. l. 41.
(f) Salustius in Iugurtha.

numquid in sacris litteris habemus Rabsacem Regis Assyrij Legatum iure meritò ab Ezechia Rege receptum non esse, quòd timeretur populum peruersurus? Si recentia percurras, non minus exemplorum est, præsertim in Gallia, vbi planè nihil frequentiùs, quàm vt ex causis Regi notis, nec aliorum iudicio aut examini subiectis Legati aut nō admittantur, aut exire Galliâ iubeantur: estque recentissimum Tigurinæ & Bernensis Reipublicæ Legatorum, qui nec in Regis conspectum, nec ad tractanda cum Ministris Regijs negotia admissi sunt, idque non alia ex causa, quàm quòd de ritibus, formâque illos excipiendi conueniri non potuit. Quantò ergo maiori, iustioríque ex causa Lauardinus excludi potuit, qui contra aliorum Regum exempla Asylum non tantùm peteret, verùm etiàm armis occuparet? Nuper quóque Moscouiticis Legatis indictum, vt nisi pellium mercatu abstinerent, Galliâ exirent. Paulus IV. Figueroam Philippi II. Legatum, & Mediolanensi Præfecturâ defunctum, cùm ferè Romam intraret, vrbe exclusit, (a) negauitque pro Legato agnitum iri, quòd Pontificis cursorem litteris, quas ferebat, spoliasset, incurrissétque censuras: nec Philippus succensuit, substituítque Vargam Venetijs prius Legatum. Siue ergo Legationis naturam, siue exempla Principum inspicias, etiam quibus maxima iuris Gentium reuerentia (quales Romani) concedi omninò debet, Legatum dici non posse, qui à Principe admissus non est; posse verò non admitti ex plurimis causis, præsertim ex illa, si veniat aliena inuasurus, vt nuper Lauardinus: tunc enim non Legati sed hostis vices agit, cessátque finis Legationis. Hæc tam clara sunt, vt negari à nemine possint, nec tamen sperare nobis victoriam licet, quando à Gallis non ratione, sed potentiâ certatur. *At*, inquit Anonymus, *supplicari Prin-*

(a) Anno 1558.

Principi debet, vt Legatum amoueat; colendus verò est, quandiu moratur. Nimis ignarus est rerum, qui hæc dicit: quoties enim per Varesium, per Laurum, per Ranuccium Cardinalem Pontifex rogauit, vrsitque, ne Lauardinus mitteretur? & tamen missus est; nec missus tantùm, sed etiam armatis obseptus, adeò vt dubitari posset, Gotthus, an Gallus esset, qui sic Romam intrauit. Quid superfuit Pontifici? qui modestiùs tueri se poterat, quàm vt vrbe quidem admitteret, etsi armatum, minacémque, non tamen vt Legatum haberet? nam nec Legatus erat, quippe inuito Pontifice. *At nulla Lauardini culpa, cùm non posset iuribus cedere à Rege prætensis, cur ergo punitus, si innocens?* Nulla est pœna, si alicui non tribuas, quod non debetur: Lauardinus vt Legatus à Pontifice habitus non est, quia Legatus non fuit; quis pœnam dicat, si pro Senatore aut Episcopo non habebatur, qui nec Episcopus, nec Senator est? nam quòd posteà Censuras inciderit, non hæc culpa Pontificis, sed Lauardini fuit. Pontifex enim censuras vniuersim tulerat in eos, qui Asylum vsurparent, nullo Hispani, Angli, Germani, Galli, aliarumque nationum, discrimine: quòd ergo Lauardinus se illis, & solus induerit, non Pontifici imputare potest, quippe nolenti, inuitóque, sed sibi, qui spontè incurrit: nam si quis gladio se perimat, quem accusabis? fabrum? qui gladios fecit, palámque exposuit? an eum, qui in ferrum incubuit? Nec interest, Lauardinum ex Regis imperio Asylum occupâsse; nam, vt taceam, multa Lauardino peracta esse præter Regis voluntatem; cui nota non est Apostoli sententia in omni foro humano Diuinóque recepta; videlicet: (a) *Dignos esse morte non solùm, qui ea faciunt, sed etiam, qui consentiunt facientibus?* Si ergo eadem culpa est facientis & consentientis, quantò magis imperantis,

 & exe-

(a) Ad Rom. 1. v. 31.

& exequentis? Quinquagenarij, qui ad capiendum Eliam missi sunt, se quoque Imperio Regis Ochoziæ (cuius Legati erant) tuebantur: (a) *Homo Dei, Rex præcepit, vt descendas.* Et tamen igne puniti sunt Deo excusationem respuente. Heliodorus quoque Antiochi Legatus cùm Templum spoliare aggrederetur Summo Pontifice Onia renitente: Principis mandatum prætexebat: (b) *At ille pro his, quæ in mandatis habebat à Rege, dicebat, Regi ea esse deferenda.* Num ideò calcibus & flagellis punitus non est, moriturus, nisi Onias seruâsset? Nihil ergo iuuat Lauardinum Regis voluntas, quando non imperium Principis, sed causa innocentem facit. Quæro si Pontificis, aut alterius Principis Legatus inuito Rege, armatúsque Parisios intraret, illicque simile aliquid moliretur ijs, quæ Lauardinus Romæ, quanto eum tempore Rex pateretur, quantùmque deferret Principi sui imperium alleganti? mirari ergo Lauardinus non debet, si exceptio Romæ non valet, quæ Parisijs nunquam valuit, valebítque. Hæc tam aperta sunt, ac omnibus nota, vt negari non possint; & qui negant, multò peiorem faciant Regis causam tam pudendis auxilijs.

Quod verò dicitur: *Pontificis Romani in Christianos potestatem precariam esse, & ex Principum arbitrio, qui se spontè submittunt, pendere, tantoque magis Pontifici cauendum, ne istos offendat* Respondeo hoc argumento omnium Principum potestatem, non solius Pontificis peti, quis enim imperabit, si nolint subditi obedire? euoluantur omnium Gentium Historiæ, & continuò patebit, multò sæpiùs contra Principes sæculares rebellatum esse, quàm contra Pontifices; imò stetisse Cathedram Petri, quamuis millies concussam tot cadentibus Regnis: ipsa Romana Monarchia tot exercitibus, tot imperijs,

(a) 4. Reg. 1. (b) 2. Mach. c. 13.

rijs corporibus potens tandem defloruit durante Ecclesiâ; interque ipsos Romanos Imperatores quis non ex militum fauore, studióque pependit? Taceo Gallici, aliorumque Regnorum scenas, & vices; frustrà ergo Pontifici obijcitur, quod multò magis omnium Regnantium est fatum; illud discrimen est, quòd subditi, ne à sæcularibus Dominis deficiant, temporalium pœnarum metu coercentur; hic si absit, maiorque sit subditorum, quàm Principis potentia, nihil amplius moratur, vt iugum excutiant. Secùs est in imperio Religionis; hic enim, vt Pontifici Romano subdar, non temporales pœnæ, sed æternæ faciunt, nec istis euadendis vlla par potentia. Vnde fit, vt paulò antè dicebam, multò sæpiùs à Principibus, quàm à Pontifice subditos defecisse, nullum ergo minùs precarium imperium est, quàm Religionis. Quòd si nemo Principi persuaseris, vt subditis omnia concedat metu seditionis, quantò minùs Pontifici? præsertim quòd Ecclesia sicut non humanis consilijs, & prudentiâ creuit, ita nec humanis consiliis regenda est, quoties illa Diuinis aduersantur; quid verò magis aduersatur, quàm vt metu omnia Principibus cedas, nulla honesti ratione? non placent Deo, & ideò nec succedunt turpia consilia. Est insigne in rem nostram Alexandri III. Responsum, cùm enim metu schismatis, & ferè paribus minis ad indigna vrgeretur, quibus nunc Galli, Legatis Friderici Imperatoris ita respondit: (a) *Nos recognoscimus Dominum Imperatorem Aduocatum, & specialem Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Defensorem. Vnde ipsum (si per eum non steterit) præ cæteris Principibus Orbis intendimus honorare, in quibus Regis Regum honor nullum capiat detrimentum, Vbi verò quidquam occurrit, quod absque summi Regis offensa effectum habere nequeat; si honorandus terræ Impe-*

(a) Radeuicus l. 2. c. 54 & 55. Anno 1159.

vator videtur, ille potiùs à nobis timeatur, & illius bonor imprimis conseruetur, qui est Rex Regum, & Dominus Dominantium, & qui animam, & corpus perdere, atque in æternam ignis gehennam mittere potest, ergo cum pro Ecclesiæ libertate tuenda Patres nostri proprium sanguinem fuderint, & nos ad eorum exempla, exigente necessitatis articulo, extrema audemus pericula sustinere. Frustrà ergo Galli metum offendendi Regis Innocentio obijciunt; quando in causa Dei nihil æquè metuendum est, quàm metuisse.

VIII. Tertiò causatur Anonymus: (a) *Romam esse totius Orbis Christiani Patriam communem; sicque oportere, vt illic omnium Principum Catholicorum Legati conueniant. Æquum non esse, vt Legatis Gallici Regis Asyli prærogatiuam inuideant Itali, quando ipsi maiorem partem occupent Sacri Senatus, cum tamen & mos Ecclesiæ, & ratio velit, vt absque Personarum, aut nationum discrimine purpura dignissimis obueniat, quæ nunc alijs exclusis solos fere Italos vestiat.*

℞. Si Roma omnium nationum communis est Patria, quid queritur Lauardinus, si eodem iure, quo omnium aliarum nationum Legati, habitus est? nec enim alij Principum Legati admissi sunt, quàm qui Asylo cessêre: viuat ergo Lauardinus in communi Patria communi iure; quod si nolit, non illum Innocentius, sed ipse se Româ exclusit. Alioquin quid scelerum ciuibus non liceat, si qualescunque sint, & quacunque ratione viuant, tolerari in Patria debeant? & planè cum nuper Lauardinus Romam ingressus est: non Ciuis faciem, sed hostis ostendit, nec tam Patriam intrâsse, quàm in aciem irrupisse, visus est. Quod de Cardinalibus dicitur, nihil pertinet ad causam Lauardini. Oportere Cardinales aliquos deligi ex omni natione, verum est, idque insi-

(a) Fol. 2.

insigniter in vltima Cardinalium promotione ab Innocentio obseruatum, in qua non Galliæ, non Hispaniæ, non Germaniæ, non Italiæ purpura defuit: cæterùm debere ex quauis natione pares numero esse, tam absurdum est, vt nihil magis; quid enim in eligendo Pontifice magis schisma pareret, quàm si singulis nationum par numerus votorum esset? singulæ videlicet Pontificem ex suis vellent, Galli Gallum, Hispani Hispanum, nullo certandi fine. Idque palàm apparuit in magno schismate Occidentis, cui initium dedit electio Vrbani VI. cùm enim Itali Italum vellent, Galli Gallum, & inter Gallos Lemouicenses Lemouicensem; tandem ingens illud schisma conflatum, quo nullum nec longiùs, nec funestiùs Ecclesiæ. Idem ergo accideret, si quælibet natio pluribus Purpuratis abundare, & nulla aliam numero vinceret. Sed cur Italica vincit? inanis quæstio. Idem enim de Gallica, Germanica, Hispanica aliisque quæri posset, si quæ superaret. Deinde cùm Christus Cathedram in Italia fixerit, credidebet hanc nationem, siue Pontificem spectes, siue Cardinales (ex quibus Pontifex eligitur) prætulisse. Id quoque ostendit vsus Ecclesiæ etiam Primitiuæ, in qua plerique ex Italia Pontifices. Sed vt dixi, hæc extra chorum; nec ego memorâssem, nisi cogerent Galli intempestiuâ quæstione.

IX. Quartò opponit: (a) *Merita Galliæ Regum in Ecclesiam Romanam; quæ maiorem Principatus sui temporalis partem à Regibus Galliæ acceperit: nec securior portus Nauiculæ Petri, quoties tempestate iactaretur, quàm in Galliæ sinu: non ergo Lauardinus Regis Legatus tam malè accipi debuit, hoc præsertim tempore, quo Gallia ab Hæresibus purgata, Romanæ Ecclesiæ restituta est.*

R. Nulla Gallis frequentior cantilena, quàm vt bene-

(a) Fol. 2.

beneficia sua repetant, moneantque Pontificem gratitudinis, perindè ac si cum immemore Beneficiorum, aut non curante loquerentur. Maxima esse, quæ Galliæ Reges in Pontifices contulerunt, nemo negauerit, nec alius magis agnouit, palamque professus est, vt ipse Pontifex Romanus. Sed hæc ipsa præteritorum memoria spem omnibus facit, hodiernum Galliæ Regem nihil Maioribus suis cessurum, nec illis vt victoriis, ita Religione imparem fore: nec enim ideò illi minores, quia reuerentiâ, & obsequio in Vicarium Cristi certârunt, imò illi magis floruêre, qui magis Romam venerati sunt, vt exempla Clodouæi, Pipini, Caroli Magni, ac Ludouici ostendunt, Deo velut pro Vicario suo debitore, ac ingentibus præmiis, quidquid illi præstaretur, compensante. Ergo vt dixi, quæ à Galliæ Regibus olim in Ecclesiam Romanam collata sunt, exempla esse debent moderno Begi, quæ imitetur, non quæ subuertat: alioquin quàm non indigna tantùm, verùm etiam quàm inepta erit hæc consequentia: *Reges Galliæ olim Romam Pontificibus donarunt, ergo hodie eam Pontifici rapere possunt; olim Pontifices protexere, ergo hodie persequi debent*. Et tamen, quis crederet? sic Galli hodie argumentantur. Cæterùm ipsi quoque Pontifices nec tam ingrati, aut immeriti sunt, quàm Galli supponunt. Patiantur ea tantùm leuiter tangi, quæ in Galliam collata sunt, videbuntque vtrinque beneficijs certatum esse, nec adhuc constare, Roma an Gallia superauerit.

Et primò certum est, veram Catholicamque Religionem Galliæ illatam esse operâ, ac curâ primi post Christum Romani Pontificis, Petri videlicet, vt enim taceam, quæ de Sanctis Martiali, & Dionysio Areopagita Galli ipsi, qui etiam maximè Critici, fatentur: Zosimus ad Galliæ Episcopos ita scribit;

Ad

(a) *Ad vrbem Arelatensem primùm ex hac sede Trophimum summus Antistes, ex cuius fonte totæ Galliæ fidei riuulos acceperunt, directus est.* Idem habet Ado (b) Viennensis. Ipsi Episcopi Prouinciæ Viennensis epistolâ ad Leonem I. *Omnibus Gallicanis Ecclesijs notum est, quòd prima inter Gallias Arelatensis Ciuitas missum à Beatissimo Petro Apostolo sanctum Trophimum habere meruit Sacerdotem, exinde alijs paulatim Regionibus Galliarum bonum fides & Religionis infusum.* In Concilio quoque Parisiensi sub Ludouico Pio Episcopi Galliæ ad Eugenium II. Pont. Max. ita scribunt: (c) *Nec vobis tædium fiat, si se paulò longius sermo protraxerit, dummodo linea veritatis, quæ ab antiquis Patribus nostris vsque ad nos inflexibiliter ducta est, B. Dionysio sic: qui à S. Clemente in Gallias cum duodenario nostro primus Prædicator directus, &c.* Gallia ergo Religionem suam Romæ debet, & quod possit beneficium cum isto comparari? considerent, quantum Gallia fidelis ab infideli distet, nec solùm Religione, sed etiam potentiâ, felicitate, virtute bellicâ, artibus, scientijsque litterarum præcellat, & fonti benedicant, à quo hæc omnia fluxêre. *Gregorius II.* Carolo Martello Consulatum Romanum defert, vt habetur in Historia Gregorij (d) Turonensis. *Stephanus Papa* Pipino Patritiatum Romanum, primam videlicet post Imperatoriam dignitatem, & quàm Carolus non priùs deposuit, quàm imperio potiretur, vt etiam Marca (e) fatetur.

Zaccharias Pontifex eundem Pipinum Regno Francico præponi curat exauctoratâ Merouingicâ stirpe, quo nullum beneficium Gallia maius accepit:

(a) Zosimus ep. 5. ad Galliæ Episc. (b) Ado Viennens. in Mart. 4. Kal. Ianuar. V. Quenellium tom. 2. Opera S. Leon. & P. Alex. natal. ad sæcul. 1. Anno 450.

(c) Anno 824. V. Baron. tom. 9. (d) Append. ad Histor. Gregor. Turon. c. 110. (e) Marca l. 1. de concord. c. 12. num. 4.

pit: ab hoc enim prima exordia processerunt ingentis illius potentiæ, & alioquin pessumibat ciuilibus bellis, ignauiâque Regum consumpta.

Idem Zacharias Pipino facultatem tribuit nominandi Episcopos sui Regni, vt scribit Lupus(a) Ferrariensis.

Leo III. Româ in Gallias & in castra proficiscitur, vt Ludouicum, fratrésque in acie congressuros componat.

Idem Gregorius cùm in pleno Gallorum Antistitum Concilio Ludouico imperium ademptum esset, Decretum rescindit, & Ludouico imperium confirmat, teste Paulo Æmilio. *Ioanne VIII.* Ludouicum II. auctoritate suâ contra Aldagisum tuetur, eumque à persequendo Imperatore (quem carceri incluserat) absterret, in fugam vertit, ac tandem pacem inter vtrumque conciliat. *Stephanus IX.* Francorum Proceribus contra Ludouicum Regem defectionem molientibus sub pœna excommunicationis precipit, vt nouis absistant, illique continuò pareant, teste Flodoardo. *Vrbanus IV.* Regnum Siciliæ, quod ad sacram sedem deuolutum fuerat, Carolo Andegauensi fratri S. Ludouici defert, ac Regem Angliæ efficacissimè vrget, vt adornatâ classe liberando Galliæ Regi à Barbaris capto se accingat. *Clemens IV.* Carolum Andegauensem in possessionem vtriusque Siciliæ (quæ Regnum Neapolitanum complectebatur) inducit, quá Galli septendecim circiter annis gauisi sunt, nec Siciliæ Insulis excidissent, nisi Caroli socordiâ.

Gregorius X. Philippo Regi sexennales Cleri Gallicani decimas concedit bello contra Barbaros prosequendo.

Martinus IV. Panormitanos abcæsos immani coniuratione Gallos anathemate percellit, mittitque Car-

(a) Lupus Ferrar. epist. 71.

Cardinalem Sabinensem ad reuocandam in Galliæ obsequium Siciliam. Idem Martinus Principatum Cataloniæ, Arragoniæ, & Valentiæ Regna Petro Arragoniæ Regi adempta, in vnum è Philippi III. Galliæ Regis filijs, Carolum videlicet Valesium transfert, eique triennales Cleri decimas concedit, habitóque celeberrimo omnium Ordinum Conuentu Parisijs, è Pontificis manu Regna confestim acceptata. *Bonifacius VIII.* Carolum Valesium Philippi Pulchri fratrem Anagniæ cum Coniuge magno apparatu excepit, vniuersæ Ditionis Ecclesiasticæ Præfectum, Imperijque (quod vacabat) Vicarium constituit, ac vtrique Imperio Orientis & Occidentis præficiendum destinat, de quo vide Spondanum *ad annum* 1301.*num.*2.

Idem Bonifacius Adolphum Imperatorem Principibus Germaniæ in eum concitatis moratur, ne cum Angliæ Rege Gallorum hoste arma in Belgio coniungat, quod planè Francico imperio fatale futurum erat.

S.Ludouicum Catalogo Diuorum adscribit. Scio equidem quæ posteà inter Bonifacium & Philippum Regem contigerant, obliuione magis quàm memoriâ digna. Sed nec illud me latet, tres illius filios paulò post immaturo funere sublatos: *In pænam,* (vti scribit (a) S.Antoninus) *iniuriæ & sacrilegij, quod eorum Pater in Bonifacium commiserat.*

Benedictus XI. Regnum Galliæ interdicto liberat, Regem Philippum supplicantem absoluit, omnia priuilegia confirmat, Academias Galliæ iuribus suis restituit, reseruationes vacantium Ecclesiarum reuocat, contributiones Decimarum, Bonorum Ecclesiarum, vbi Laicorum facultates non sufficiunt, Regi Philippo relinquit, & in eius gratiam Columnenses veniâ donat, totámque familiam in integrum resti-

(a) Antonin. 3.p. tit.21. c.3.

restituit, Petro Cardinali excepto, cui Clemens V. Purpuram à Bonifacio VIII. ademptam restituit, de quibus vide Spondanum ad annum 1303. n. 20. *Clemens V.* inquit Spondanus, *in gratiam Philippi Regis Pontificiam sedem in Gallias transfert perculsu ad facinus Christiano Orbe, mansitque illic amplius septuaginta annos*. Nolo hic commemorare septuaginta annorum decursu, quibus Pontifices in Gallia hæserunt, quæ & quanta in Galliæ Reges contulerint. *Pius IV.* in celebri de præcedentia certamine pro Gallia pronuntiat, nullo metu Potentiæ Hispanicæ (quæ regnante Philippo II. multò Gallicam superabat) nullâque minarum curâ, quas Philippus ingesserat, iusso Oratore suo Româ abscedere. *Pius V.* Carolo IX. Galliæ Regi contra Hugonottos rebelles quatuor mille & quadringentos pedites, ac equites nongentos throno simul & religioni seruandæ in subsidium mittit. *Clemens VIII.* obnitente licèt Hispanicâ factione ac infinita opponente (minabantur enim pro vno Galliæ Regno alia multa à Pontifice defectura) Henricum IV. ab Hæresi absoluit, quo facto causæ omnium Ciuilium bellorum in Gallia conciderunt, firmatumque Regnum familiæ Borbonicæ hodie regnanti: dici non potest, quanta morando, terrendòque Pontifici producta fuerint; sed vicit amor Galliæ feliciſſimo euentu. Idem Clemens superatis immensis difficultatibus Matrimonium Henrici IV. cum Margaretha Vallesia (quam ante annos septem & viginti ex Pontificia dispensatione duxerat) nullum esse declarauit, permisitque nuptias cum Maria Medicea, ex qua Ludouicum XIII. & ex hoc Ludouicum XIV. hodie regnantem habemus; alioquin exaruerat familia Regia sterili Margarethæ Coniugio, ac Gallica corona in Condeum Principem conciderat adolescentulum, ac in hæreticorum sinu educatum, & quem tamen

Cle-

Clemens Religioni Catholicæ restituit; nam inter conditiones datas à Clemente absolutionis hæc inter præcipuas fuit, vt videlicet Henricus Cōdeum Principem Caluinistarum manibus eriperet, eumque Catholicis doctrinis imbuendum curaret. Clementi ergo Pontifici Gallia & Regnum, & Reges, & Religionem debet. Taceo alia quàm plurima, ac præsertim innumeras Romanorum Pontificum Legationes pro pace Gallico imperio reddenda, præcipuè cum Angli perpetui, ac fatales hostes Galliæ imminerent. Taceo infinitam priuilegiorum molem, quibus nulla æquè natio, vt Gallicana à Summis Pontificibus exornata est. Nam vt obseruat Marca Archiepiscopus in libello Barcinonæ edito anno 1646. *Quidquid contra Canonum decretalium mentem in Gallia circa res Ecclesiasticas agitur, id fit ex priuilegijs Apostolicis, non autem mero iure Regio.* Id solùm obseruo, in Historia Francica ter reperiri, Regnum Galliæ auctoritate, ac operâ Summorum Pontificum seruatum esse, *Primò*, quando ignauia Merouingorum, bellisque Ciuilibus ferè deletum, auctoritate Stephani, & Zachariæ Pontificum in Carolinam stirpem translatum est: *Hildericus Rex*, inquit Eginhardus Carolo M. à secretis, *iussu Stephani Romani Pontificis depositus, ac detonsus, atque in Monasterium trusus est*: Et infrà: *Pipinus autem per auctoritatem Summi Pontificis ex Præfecto Palatij Rex constitutus*. *Secundò*, quando teste Ludouico Pio Caroli M. filio, *Francorum Proceres auctoritate B. Petri sibi à Domino IESV Christo tradita obligauit, & obtestatus est, vt nunquam de altera stirpe Regem supra se præsumant aliquo modo constituere, quos & Diuina Prouidentia ad Apostolicam Sedem tuendam eligere dignata est*. Hæc sunt verba ipsius Ludouici in epistola ad Hilduinum: quibus ad-

adiungit Gaguinus. (a) *Stephanus autem Pipino benedixit, & eius posteritati, atque qui temeritate aliqua aduersus Francos bella mouerent, Communione Christiana interdixit*. *Tertiò*, quando Clemens VIII. Galliam bellis Ciuilibus (quæ hæresis, & ambitio excitauerant, externis armis Germanorum, Anglorum, Hispanorum, Italorumque Regno illatis) propè confectam, quæque triginta, & sex annorum decursu, ab obitu videlicet Henrici II. vsque ad absolutum Henricum IV. producta, Galliæ extrema minabantur, nec finem spondebant; tandem paci, pristinæque dignitati restituit, Henrico Censuris absoluto, ac sterili Matrimonio post viginti, & septem annos liberato. Cum ergo Gallia, & Religionem, & toties Regnum Vaticano debeat, persuaderi se vtique Lauardinus patietur, Beneficia, quæ Romanis Pontificibus ex Gallia prouenisse dicit, non fuisse in immeritos collocata, multò minùs in ingratos; neque ego hoc dicerem, nisi necessitas cogeret obiectam ingratitudinem diluendi.

Sed sint beneficia à Gallis accepta adhuc insoluta, sint Pontifices immeriti (quanquam quid Pontifices dico, cum non istis, sed Christo sint data, & ab hoc immensis præmijs, & victorijs compensata?) num ideò debuit Inocentius concedere, quæ non licuit Ludouico postulare? petitur patrimonium Christi, petitur hæreditas Petri, petitur in vrbe sancta ingens sceleribus omnibus spatium, in quo velut in libero, exemptoque imperio, & impunita, & secura sint, imò & florentia, magisque patrocinio Christianissimi Regis, quàm in ipsis Templis Maiestate præsentis Dei defensa, perinde ac si Romæ Ecclesiæ desint recipiendis, & ad pœnitentiam reuocandis reis. Petitur denique, quod omnibus Regibus, ac Principibus negatum,

(a) Gaguin. Histor. Franc. l. 3. f. 45.

gatum,non poteſt iam Galliæ concedi, niſi omnibus illis acerbè offenſis, ac dimiſſa repetituris, infinito Apoſtolicæ Sedis dedecore, parique damno, quippè totâ ferè Româ in Aſylum, imò in Babylonem conuersâ. Infelicem Innocentium, qui aut cum Chriſto,aut cum Gallo pacem habere non poteſt: nam aut hunc offendit, ſi neget; aut illum, ſi concedat: nemini plura, & maiora, quam ipſi Deo debemus, & tamen is non permittit *fieri mala, vt eueniant bona;* quantò ergo minùs poteſt Innocentius malum facere, vt bona remuneretur à Gallis accepta? quantum verò malum ſit grande illud, vaſtùmque Aſylum, quod non Regis ipſius commodo,ſed ſceleratis,parricidis, latronibus, & adulteris petitur, non eſt Regis iudicare, ſed Pontificis; nec enim de Pariſienſi, ſed de Romana vrbe agitur Pontifici ſubdita. Quòd ſi nunquam Rex pateretur litem ſibi moueri de ijs, quæ ipſe Pariſijs iudicat, quæ ratio permittit, vt litem Pontifici moueat de ijs, quæ Romæ diſpoſuit? quamquam ne opus quidem eſt in hac cauſa Pontificis iudicio aliquid deferre, quando totius Europæ iudicium habemus; nam præter Gallorum aliquos metu,aut gratiâ aulæ obſtrictos nemo mortalium eſt, qui non credat æquiſſimam eſſe Pontificis cauſam;& ideò Reges,ac Principes omnes promptiſſimè Aſylo ceſsêre; nec verò ceſſiſſent, niſi crederent iuſta poſtulari, & tamen eodem iure, ijſdemque rationibus, quibus Galliæ Rex, retinere illud poterant. Si Innocentius ſolùm Galliæ Legatum Aſyli iure priuâſſet, poterat id iniuriæ, odióque nationis adſcribi, ac meritò iram Regiam prouocare; nunc verò omnibus Regibus, omnibus Principibus eadem Lex dicta, omneſque iuſtam cenſuêre: quæ rogo ratio eſt, vt ſolis Gallis diſpliceat, quòd omnibus placuit? & quod alijs omnibus neceſſitas viſa eſt, illi ſoli iniuriam credant? ac præſertim à Pontifice tam ſancto,

tam humanis affectibus vacuo, tam studioso Gallicæ Nationis, & in quo ne Caluinistæ quidem, iurati alioquin Pontifici hostes aliquid inuenêre non amore, ac veneratione dignum. Sed hoc est vnicum Innocentij delictum, quod omnium Sanctorum Antistitum fuit, non posse videlicet adulari cupiditatibus Regnantium; & tamen non is Medicus ægrotum diligit, qui plagam celat, aut gossipio inuoluit, ne appareat; sed qui ferro etiam ignique medetur, curâ dolorem compensante. Quamquam nec ferrum Innocentius, nec ignem admouit, sed quidquid reuerentiæ, & amoris in Principem, ac filium licuit; monuit, rogauit, scripsit, institítque: nunc per Varesium, nunc per Abbatem Laurum, nunc per Ranuccium Legatum suum, ac posteà Cardinalem preces porrectæ, vtque hæ magis proficerent, præmissa omnium Regum, Principumque exempla Asylo cedentium; quid potuit plus facere Innocentius? vt sileret? vt Galliæ postulata admitteret? vt tam necessarium sanctúmque propositum metu desereret? hoc non potuit. Pauere, ac fugare non est Pastoris, sed Mercenarij, quis ergo aliquid audeat pro veritate, si Pontifices timeant? & quid faciunt Romæ tot Martyrum cadauera, tot trophæa, & vestigia sanguine certantium tincta, sine quidem liceat summo Sacerdotum liberam vocem pro iustitia proferre? nunquam metus Martyrem fecit. Et quid tandem non Principes petant, non Pontifices tribuant, si toties cedant, quoties rogantur? non est hoc esse Petram, sed paleam: neque hoc voluit Christus, cum iussit Petrum esse fundamentum Ecclesiæ. Si Innocentius Pontifex ea tantùm spectaret, quæ Galliæ Regem circumstant, forísque exornant, Potentiam videlicet, opes, exercitus, classes, & quidquid denique speciem illam Maiestatis effingit, quam homines adorant; facilè persuaderi debuit, vt & hoc

con-

concederet, & quidquid aliàs Regi placeret: quid enim tandem intererat Pontificis iam prouectâ ętate, & in Occasum pronâ, vt pacem pro bello non mallet? sed æstimanti totam illam magnificentiam, quæ foris splendet, & mortalem, & caducam esse, nec aliud post breuissimas annorum periodos (quamuis ego longissimas cupiam) de Magno illo Ludouico superfuturum, quàm frigidum cinerem, animamque immortalem, & hanc non regio apparatu, non exercitibus, sed bonis tantùm, malisue operibus septam, tantòque periculo viciniorem, quantò grauioribus rationibus obnoxiam: hæc, inquam, cogitanti Innocentio meritò persuaderi non potuit, vt ea Regi permitteret, quæ vtriusque conscientiam onerarent; nec vtique dolere Regi debuit, si inter tam multos, qui illius animam in mortis æternæ discrimen adducunt, vnus saltem Romæ esset, qui illam totis viribus curaret, retinerétque præcipitio vicinam; enimuerò cum mundanarum rerum strepitus cessàuerint, qui modo Regium animum occupant, cùmque in Comitijs totius generis humani Diuino Tribunali assistemus, cessabuntque dulces illæ; sed fallaces adulantium cantilenæ, tunc, inquam, agnoscet Ludouicus Rex, fideliora fuerint Innocentij consilia, nunc quidem ingrata suadentis, sed tamen salubria, ac necessaria; an illorum, qui prætextu proferendæ Regiæ auctoritatis sibi gratiam, & præmia quærunt, Regi verò ingens animæ periculum, serâmque factorum pœnitentiam.

At non debuit tanti Regis Legatus accessu ad Pontificem prohiberi, quando Rex proferendæ Religioni Catholicæ tanto conatu successuque laborat.

Respondeo multò minus debuisse Romanum Pontificem, quo tempore tot curis, tot victorijs, tot Legationibus tantâque auri profusione euertendo Turcico Imperio, ac Religioni Christianæ per to-

tum Orientem amplificandæ laborat, domi forisque à Gallis turbari. Comparentur, quæ Ludouicus contra hæreticos in Gallia, quæque Innocentius in Austria, Hungaria, Græcia, & Peloponneso fecit, quæque deinceps, nisi Galli prohibeant, in Europâ, Asiâque facturus est, videbunt, ac fateri cogentur, nihil Innocentium Ludouico cessisse, & quod iste contra Caluinistas edictis, illum consilijs, armis, auro, precibusque apud Deum contra Turcas præstitisse, hoc solùm discrimine, quòd Ludouicus vnam, inermémque Prouinciam, nec ausum resistere, Innocentius tam multas, armatásque Religioni subiecit: non ergo decuit tam gloriosum Pontificem, tàmque de re Christiana præclare meritum eo ipso tempore à Christianissimo Rege, Filióque Ecclesiæ primogenito, quo euertendæ Ottomanicæ impietati tam anxiè, ac feliciter laborabat, tam acerba, & hostilia pati.

At Legatum non admisit.

At Vos coegistis, ne posset admittere. Cur enim Gallicum Legatum alijs conditionibus, quàm aliorum Principum admitteret? nemo istorum aliter acceptus est, quàm vt Asylo cederet, & tamen nemo istorum de iniuria conqueritur, imò nec queri potest, cum non de Regum, sed Latronum beneficio, commodóque agatur. Qui igitur iniuria dici potest, quam nullus Regum pro iniuria, pro dedecore habuit? Date locum iustitiæ, permittite flagitia puniri, subducite sceleribus patrocinium, eo iure Legati vestri potiantur, quo omnium Regum Legati; liceat domi suæ Pontifici, quod omnibus Regibus, omnibus Principibus licet, & quid dico omnibus Principibus? imò quod omni Prætori, quòdque omni Patrifamilias, & sic tandem Romam intrare. Quòd si ne hoc quidem conceditis; non deinceps culpam Pontifici adscribite, reiecti Legati, sed vobis

tam

tam honesta recusantibus; Quæ à Rege in expellendis Hæreticis peracta, magna vtique & ingentia sunt, ac spem omnem superantia, sed quanto pretio compensata? Reuocentur in memoriam infinita mala, quæ Caluiniana hæresis Galliæ inuexit, adeò vt propè fuerit Monarchiam in Rempublicam, Reges in Consules mutari: & fateri cogentur plus Regni interfuisse, quàm Religionis, hac faces exstingui, ne iterum Galliam incenderent. Taceo infinitos Thesauros ex proscriptorum bonis, neque hæc memoro, quasi eleuare velim, quæ à Rege præclarè sunt gesta, sed solùm vt ostendam, præmio non caruisse. Deinde si bonum, quod ex purgata Gallia prouenit, cum malis comparetur, quæ ex contemptu Pontificis, eiusque factis, scriptisque laceratâ auctoritate proueniunt, hæc multò maiora; nàm in totam Ecclesiam redundant, & communi defectioni viam aperiunt, erátque minus malum, hæresin in vna Galliâ tolerari, quàm tam perniciosis exemplis, doctrinisque totam Europam inficere, ac periculo exponere amittendæ Religioni: hæc nunquam stetit deiecto Pontifice; atque vt nulla hæresis fuit non Romæ inimica, ita nisi huius societate nunquam floruit vera, & Catholica Religio; quæ igitur gratia, ramos coluisse percussâ radice?

X. *Quintò* (a) *Ignoratam fuisse*, dicit, *Lauardino Pontificis Romani Bullam.*

℞. Ego Marchioni Lauardino tanto videlicet viro, tantique Regis Ministro nihil non credam, si ita iusserit, fidémque exegerit. Cæterùm negari non potest, difficilè id creditu esse, ac persuaderi hominibus vix posse. Quomodo enim latere illum potuit, de quo totus Orbis, ac Gallia imprimis tanto tempore, tantòque strepitu loquebatur? De quo cum Ranuccio Cardinali, Legatóque Pontificis La-

(a) Fol. 5.

uardinus sermonem habuerat? Cui tot Cardinales subscripserunt? Quam Romæ affixam, & in omnium manibus viderat? De qua loquentem, scribentémque Cardinalem Estreum audierat, viderátque: & denique cuius effectum iam senserat, quando Sanctæ Luciæ festum differri iussit, ne si Templum intraret, continuò sacra cum dedecore abrumpi videret. Si hæc tam clara, tam nota, & vbique locorum vulgata ignorari poterant, nescio quid non possit.

Sed quoniam Marchioni Lauardino placuit ignorantiam prætexere, credamus ignorâsse; at non ideò effectum excommunicationis morari potuit. Quis enim nescit, non tantùm toto humano, & Diuino iure, sed etiam toto Orbe, & omnibus Principum Tribunalibus neminem excusari *ignorantia iuris* clari, vulgatique? Si Parisijs duello aliquis confligat, allegétque ignorantiam edicti Regij, quo duella prohibentur, num pœnam effugiet? Cum ergo Bulla Innocentij non in angulis, non in latebris scripta, nec domi retenta, sed totâ Vrbe pependerit, nec Tabellionis tantùm manu, sed ipsius Pontificis, ac triginta, & suprà Cardinalium calamo subscripta, ac septimo iam mense typis impressa, planè aut non potuit ignorari, aut non debuit, præsertim à Regio Ministro omnium arcanorum conscio, quantò magis omnium vulgatorum? Sed ignorauerit Lauardinus, ac etiam veniam ignorantiæ demus; quærò an si ergo Bullam compertam haberes, morem illi gereret, aut non gereret? Si non gereret, frustrà ignorantiâ se purgat, quando etiam sciens, volensque paratus est obsequium negare: si morem gereret, ergo iam saltem obtemperet, quando inficiari non potest, sibi de voluntate edictoque Pontificis constare; nihil ergo excusando, liberandòque Lauardino proficere ignorantia potest tot nominibus inualida.

At

At Bulla Innocentij in Galliis promulgata non est.

℞. Nihil dici potest Gallis humanis, venustiusque, etiam cùm lædunt, quippe osculum plagæ præmittunt. Romam Legatus ibit Pontifice inuito: vrbem armatus inuehetur, bellanti similis ac velut cum hoste congressurus: magnam vrbis partem armis implebit Dominantis more, & publicum Asylum contra Principis edictum flagitijs aperiet, non tantùm, vt tuta sint, verùm etiam, vt insultent prohibenti: Palatium, totámque viciniam excubijs, vigilijs, circitoribus occupabit, perinde vt fieri solet in arce armis expugnata, terrâque hostili; & hæc omnia Principe coram, nec alijs armis, quàm precibus pugnante: Ecclesias quóque perrumpet, sacrísque cum fastu, contemptuque assistet nullâ Vicarij Christi, nullâ Censurarum reuerentiâ. Hæc omnia faciet, & cùm causam rogatus fuerit tanti contemptus tantæque iniuriæ, respondebit: *Bullas Innocentij in Gallijs non esse promulgatas*. Quid si ergo essent promulgatæ, num ideo Lauardinus his omnibus abstineret? Cur ergo promulgatio prætexitur, cùm nihil eam Galli morentur? finge nullas omninò Bullas esse, num ideò Lauardino licebit ius Gentium violare, alienum solum hostiliter ingredi, armísque occupare? & denique omnibus parricidis, adulteris, perduellibus, sceleratísque non libertatem tantùm, verùm etiam stimulos delinquendi addere impunitate propositâ? planè nullis Bullis opus est, nullâque promulgatione, vt ista non liceant. Sufficiant edicta naturæ, Legésque Euangelij, vt Lauardinus intelligat: *Quod sibi quis non vult fieri, alteri ne faciat. Qui Pastorem Ecclesiæ audit, Deum audire, qui illum spernit, Deum spernere; & quæcunque Vicarius Christi ligat super terram, esse etiam ligatà in Cœlis.*

Hæc tam clara sunt, vt neminem lateant, possint-

que à nullo negari; nisi fortè quis dicat legem Euangelij, legémque naturæ Parisijs promulgata non esse. Deinde quale illud est, vt oporteat Bullas, quæ Romæ fieri aliquid prohibent, etiam Parisijs promulgari? Quoties Legati Pontificij, aliorumque Principum iussi sunt regno excedere, aut armatis custodiri, aut aurum Galliæ non efferre, aut peregrinas merces damno Regiorum Vectigalium non venum proponere; num propterea aut Romæ, aut in Hispania diploma, quo ista vetabantur, propositum est? & cùm nuper Legati Moscouitici, qui magnam vim pellium Malliæ intulerant, iussi sint, aut Mercatu aut Regno abstinere, num inquam, prius hoc edictum Moscouiæ pependit? Cur ergo à Romano Pontifice petitur, quod à nullo Principum? nisi fortè quia Christi Vicarius est, peiori illum conditione damnamus. Cùm ergo Lauardinus Romæ esset, cùm Romæ deliquisset, debuit, quoque suffecítque Romæ puniri, & illic pœnas dare, vbi pacem publicam, vbi ius Gentium, vbi Ecclesiam, Principémque offenderat. *Nec obstat, Legibus loci Legatum non teneri: Quia, vt Politici scribunt, Principalem repræsentat nemini subditum*; id enim verum sit de legibus pœnísque temporalibus, non verò de pœnis spiritualibus, in quibus ratio cessat, cùm nemo in rebus conscientiam spectantibus negare possit, se Pontifici subiectum esse. Nec poterat character, dignitásque Legati Lauardinum tueri, quem Pontifex nunquam pro Legato habuit, recepitue: cùm enim Legatus sit à Principe ad Principem, & mutuo pacto mittentis ac recipientis constituatur, non potuit, nisi vtriúsque Principis consensu Legatus dici, suntque infinita cum nostri, tum antiqui temporis exempla. Scio equidem multa esse, quæ Galli Bullis Pontificijs eludendis obijciant, sed nec illud me latet, à Galliæ Regibus regnantis Monarchæ Antecessori-

bus,

bus, & à Galliæ Prælatis summâ hactenùs veneratione exceptas esse.

Carolus Magnus, quo nemo potentiâ, victorijs, fortuna maior in suis Capitularibus: (a) *In memoriam B.Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam, & Apostolicam Sedem, vt quæ nobis Sacerdotalis est Mater dignitatis, esse debeat Magistra Ecclesiasticæ rationis. Quare seruanda est cum mansuetudine humilitas, & licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum, feramus, & pia deuotione toleremus. Si verò quilibet aliquam perturbationem machinando & nostro ministerio insidiando redarguatur falsam ab Apostolica Sede detulisse epistolam, salua fide & in integra humilitate penes Episcopum sit potestas, vtrùm eum in carcerem detrudat, vsquequò per epistolam aut per idoneos Legatos Apostolicam interpellet sanctitatem, vt potissimùm sua sancta Legatione dignetur decernere, &c.*

Ludouicus Caroli Magni filius iam moriturus ita filios Reges alloquitur: (b) *Iubemus atque præcipimus super omnia, vt definitionem Ecclesiæ S. Petri simul suscipiant, sicut quondam à proauo nostro Carolo & auo nostro Pipino, & Beatæ memoriæ Genitore nostro Carolo Imperatore, & à nobis posteà suscepta est, vt etiam cum Dei auditorio ab hostibus defendere nitantur & iustitiam suam, quantum ad eos pertinet, ac ratio postulauerit, habere faciant, &c.* Quæ autem maior, magísque necessaria Iustitia, quàm vt Pontifici de rebus sacris imperanti, suámque Iurisdictionem vi occupatam tuenti fideles obtemperent?

Sanctus quóque Ludouicus inter alia monita, quæ Philippo filio moriturus reliquit: *Sis deuotus & obediens Matri nostræ Romanæ Ecclesiæ, & Summo Pontifici tamquàm Patri spirituali.*

Ipsi

(a) Iuo Carnot. in Decr. p. 5. c. 5. c. 50. & habetur in Concilio Tribur. c. 30. (b) Apud Pithæum & Spondan. ad ann. 838.

Ipsi Galliæ Episcopi, quando consecrantur, hoc se iuramento obstringunt: *Decreta, Ordinationes, sententias & mandata Apostolica totis viribus obseruabo, & faciam ab aliis humiliter obseruari . . . . . mandata Apostolica humiliter recipiam, & quàm diligentissimè obsequar.*

S. Bernardus præclarissimum Ecclesiæ Gallicanæ lumen aliquorum obiectionem præueniens: (a) *Sed dicit aliquis debitam Pontifici reuerentiam exhibito & nihil amplius: esto, fac quod dicis: quòd si exhibeas debitam & plenam, Plenitudo siquidem potestatis super Vniuersas Orbis Ecclesias singulari prærogatiua Apostolicæ Sedi donata est, qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Hæc quondam Regum Prælatorúmque Galliæ sententia fuit, possetque infinitis exemplis confirmari, si vellem toties iam dicta & libris vulgata repetere. A quibus quantum distet Lauardini exceptio promulgationem causantis, nemo non videt. Prohibent Romana Diplomata Galliæ inferri, prohibent recipi; & posteà causantur, non esse recepta, non esse vulgata, non esse nota, hoc nimirum Carolus Magnus voluit, hoc Ludouici, hoc Bernardus, hoc ipsi Episcopi iurârunt, cùm Sacramento polliciti sunt: *Totus viribus Apostolica mandata recipere, & quàm diligentissimè exequi.* Quamquam frustrà consumor rebus probandis tam claris, támque indubitatis, quæque iam dudum ipsi Lauardino perspecta sunt viro tantâ rerum experientiâ claro: sed maluit aliquid dicere, quodcunque illud esset, quàm seipsum silentio damnare more Athletarum etiam in casu luctantium; idque præclarè quidem, si lusus, non res seria ageretur; aut lucta cum alio aduersario, quàm cùm veritate & iustitia esset.

XI. *Sextò*, addit Anonymus: (b) *Lauardinum fine*

(a) S. Bernardus ep. 131. (b) Fol. 3.

sine forma, sine causa, sine ratione, non auditum, non defensum, Romæ pro Excommunicato declaratum esse.

℞. Gallis nihil videtur, quidquid Lauardinus Romæ deliquit: at aliud non tantum Pontificis Romani, sed etiam totius Europæ iudicium est. Si ergo causa quæritur; ob quam excommunicari meruit; dico non vnam, sed plures imò grauissimas fuisse; videlicet quòd contra Pontificis Bullam sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ipsósque facto incurrendæ, ius Asyli, & Quarteriorum, vt vocant, vsurpauerit; quòd non minimam Vrbis Romanæ partem armis occupauerit, armisque retinuerit: quòd contra omne ius Gentium non Legati, sed hostis, & bellatoris more vrbem inuectus sit, Principe coram, ac magno publicæ quietis periculo: quod Palatio, & vicinæ regioni excubias, circitores, armatósque cum tessera militari circumfuderit, id quod nullibi terrarum, & à nullo Legatorum hactenùs factum, solique Principi licet: quòd Iulij III. Pij IV. Gregorij XIII. aliorumque Pontificum Bullis crimine lesæ Maiestatis se obstrinxerit: quòd publicanos, & Principis Vectigalia non paucis millibus fraudauerit, soluique prohibuerit. Præsertim verò, quòd ingenti vrbis offensione, ac Religionis contemptu sacra profanauerit, idque tanto fastu, tantàque ostentatione, ac derisu supremæ in rebus Ecclesiasticis Pontificum auctoritatis, vt post Attilæ, & Alarici ætatem, aut saltē post irruptionem Borbonij nihil simile Roma cōspexerit, fueritque periculum tam peruerso exemplo totam vrbem, Italiamque corrumpi. Hoc nulla ætas Lauardino ignoscet; quidquid enim litis cum Pontifice fuerit, non ideò Religio in discrimen vocari, ludibrióque infidelium exponi debuit. Hæc ergo tam multa, & magna; cum Lauardinus deliquerit; innocenti tamen, & admiranti similis quærit: *Quam ob causam Pontificis indignationem meruerit?* Planè si

non

non dico omnia, sed vel minimum eorum, quæ Romæ peracta sunt, Parisijs ab aliquo Legatorum contigisent, num illum vel momento Rex ferret? Enimuerò nunquam Lauardinus præpotentium reorum more causam, & delictum fatebitur; sed hoc nihil morari Pontificem debuit: iusta enim, an iniusta sit causa, ob quam anathemate punitus est, non Lauardini, sed Orbis terrarum, aliorumque Regnantium exemplo (qui Asylo cesserê) ac præsertim Pontificis iudicio decidendum fuit, qui more aliorum Principum, rerum, vrbiumque suarum solus Iudex, & moderator est; tam enim Pontifex Dominus Romæ est, quâm Rex Parisijs. Si ergo nullius Principis Legatum eâ ratione Parisijs Rex pateretur, quá Lauardinus vti voluit Romæ, nec suarum Legum causas ab alijs, quàm à se vno examinari ferret, quid tandem deliquit Innocentius, quidue commisit iniusti, si id Romæ fecit, quod Rex Parisijs fecisset?

At excommunicare non debuit.

At multò minùs debuit Lauardinus excommunicationem prouocare, imò extorquere. Repetantur enim memoriá, quæ Romæ peracta sunt, & nemo inficias iuerit, ex industria, & velut studiosè à Gallis curatum esse, vt inuito, ac tergiuersante Pontifice censuras exprimerent. Quæ enim necessitas fuerat, cum constaret de Pontificis voluntate, aliorumque Regum exemplo Asylo abstinentium, Legatum mittendi (nam Gallicis negotijs Estreus Cardinalis sufficere poterat, imò abundare) vrbemque armis non militariter tantùm, sed hosti iter etiam implendi? nam quod nec pugnæ, nec cædes contigerint, non humanitas inuadentium, sed modestia Pontificis fuit arma prohibentis.

Rursus quid oportebat Lauardinum nocte Natiuitati Saluatoris sacrâ tanta cum pompa, cultúque, ac apparatu insultantis in Ecclesia comparere, sacrisque pa-

palàm defungi, quæ non ignorabat sibi à Pontifice interdicta? Si tanta, vt inquiunt, pacis cupido, cur non expectatum? cur Legatio non aliquandiu dilata, dum mitescerent animi, dumque tempus remedia suggereret, aut saltem dum finis Turcico bello imponeretur, quod planè Galli præuidebant ingenti cum damno Religionis Christianæ abruptum iri, si vergerent Pontificem, Italiamque turbare. Vnde multorum sententia fuit, studiosè à Gallis hanc occasionem captatam esse, vt bello Italiæ illato, aut saltem belli periculo, Italiæ Germaniæque Principes, ac ipsum Imperatorem à Turcis auerterent, cogerentque finem victoriis ponere, ac Imperio Ottomannico iam cadenti requiem, pacemque concederent, idque non tam Barbari amore (quod nefas de Christianissimo Rege cogitare) quàm metu Austriacæ Potentiæ tot victorijs, tot Prouincijs auctæ. Sed absit à me credi tam aliena à pietate, & magnitudine Ludouici Regis, cui nulla maior cura, quàm Religionis, quique alienis damnis non eget, vt crescat, viribus, ac potentiâ suâ tutus. Illud verum est, & negari non potest, multò gloriosiùs, vtiliùsque Regiam indignationem in Barbaros Turcásque, quàm in Pontificem conuersum iri, cum causæ, & iniuriæ non desint longè atrociores. Nota sunt, quæ Gallico Oratori Constantinopoli euenêre, quando tam indignè à Turcici Imperij Ministris habitus est, eiectusque aulâ, mancipij more, & tamen quàm clementer à Gallis dissimulatum? Idem ergo sperari pro Pontifice poterat, præsertim cùm nihil tale Lauardino contigerit, & saltem Innocentij ætas, merita, sanctitas, curæque delendis Ottomanis tam feliciter impensæ veniam, aut saltem moras aliquas mererentur. Petimus pro Innocentio, quod Turcis sponte concessum.

Quod verò dicitur: *Pro re merè temporali, qualis*

est immunitas à Gallis prætensa, non debuisse Lauardinum excommunicari. Facilè ignosci potest Aduocato Lauardini, quippè sacrorum Canonum, Ecclesiasticæ disciplinæ, & idiomatis, quo Sancti Patres ab initio florentis Ecclesiæ semper vsi sunt, ignaro; isti enim semel Ecclesiæ, Deòque donata non pro rebus merè temporalibus, sed pro rebus sacris, ac Christi patrimonio habuêre, & ideò istorum vsurpatio etiam in ipsa Gallicana Ecclesia pro sacrilegio semper habita est, abstineóque exemplis, vtpotè in re clara, ac in omnibus sæculis nota. Planè hanc Theologiam ignorârunt antiquæ Ecclesiæ Patres, quando in causis etiam temporalibus non Reges tantùm, sed Orbis totius Imperatores anathemate perstrinxerunt. Sic Ambrosius Theodosium ob cladem Thessalonicensem. Sic Stephanus VI. Carolum Magnum, si nuptias cum Longobarda iunxisset Desiderij filia. Sic Basileense, & Constantiense Concilia toties à Gallis laudata, & Gallicis Præsulibus plena in causis merè temporalibus Principes excommunicant, vt videre est sessionibus 20.31.37.& vltimâ. Atque ne Gallijs, & argumento, de quo agitur, exeamus, placeat ea tantùm audire, quæ Parisiensis, & Turonensis Conciliorum Patres in hac causa decreuerunt: (a) *Placet*, inquiunt Parisienses, *ac omnibus conuenit, vt quicunque res Ecclesiæ iniustè possidens præsumpserit retinere, ab omnibus Ecclesijs segregatus, à sancta Communione habeatur extraneus, neque aliud mereatur remedium, nisi culpam propriam rerum emendatione purgauerit. Indignè eum ad altare Domini properare permittitur, qui res Ecclesiasticas audet rapere, & iniustè possidere*. Et infrà: *Perpetuo anathemate feriatur, qui res Ecclesiæ confiscare, aut conterere, aut peruadere præsumpserit*. Nota sanctissimos, præcipuâque doctrinâ huic Concilio inter-

(a) Concil. Parif. I. cap. 1. & c. 2. Anno 559.

terfuisse, quorum Princeps S. Germanus Episcopus Parisiensis. Patres Concilij Turonensis II. (a) *Inuiolabiliter seruandum censemus, vt quicunq; tam Ecclesiæ, quàm Episcopi res proprias peruadere, competere, vel confiscare præsumpserit, & pertinaciter in peruasione perstiterit, vt verè sit super eum maledictio, quæ super Iudam venerit, vt non solùm excommunicatus, sed etiam anathema moriatur, & cælesti gladio fodiatur.* En sententiam Gallicanæ Ecclesiæ, tunc videlicet temporis, cùm doctrinâ, & sanctitate florebat, ac cùm omni adulatione, ac ambitu procul, veritati, non gratiæ scribebat. Scio omissis infinitis alijs hæc duo testimonia sufficere, si tam facilè Gallia persuaderi posset, quàm facilè conuinci: sed illud molestum est, quòd ratione superati ad potentiam, viréssque appellant: nec istis opponi aliud potest, quàm Diuina protectio, omni tandem humana superior; hîc Innocentius acquiescit, paratus experiri, quidquid aut Gallo, aut Deo placuerit; nec enim Innocentij causa, sed Dei agitur; vincet, aut cadet, vtcùnque Cœlo videbitur.

At citari, moneri, audirique prius debuit.

Non ignorat Roma, quid in huiusmodi causis fieri, omittiue oporteat; planè infelix sit & rudis, si Ecclesiasticos ritus, formasque Censurarum discere à Regibus, militibus & Aduocatis debeat. Neminem priùs fidelium communione arcendum esse, quàm monitus, auditúsque sit, res est certa, ac millies in sacris Canonibus repetita, ac præsertim in Parisiensi ac Turonensi synodis, quas paulò antè citauimus. Sed æquè certum est, quoties Censuræ non ab homine, sed à iure, & Lege feruntur, nullâ aliâ monitione opus esse, cùm satis ac semper ipsa lex moneat; in notorijs quóque, & quæ nulla tergiuersatione celari, negatiuè possint, non oportet, vt moni-

(a) Concil. Turon. c. 24. Anno 570.

monitio aut citatio declarationem præcedat. Præsertim cùm Excommunicatio non est comminatoria, sed latæ sententiæ; & non in genere tantùm, sed in particulari casu, & contra particularem Personam inflicta. Consilium quoque Lateranense, & ipsa Conuentio, seu Concordatum inter Pontificem Leonem X. Regémque Galliæ Franciscum I. clarè disponunt, cùm de Excommunicatione ita constat, vt ea nullâ tergiuersatione celari possit, sine alia denuntiatione pro Excommunicato habendum, vitandúmque esse. Hoc cùm Collegium Ecclesiæ S. Ludouici non obseruauerit, meritò interdicto supponi debuit, & simul Lauardinus pro Excommunicato declarari. Hæc sunt comperta & millies nota, nec à Lauardini Theologis ignorari poterant, sed oportuit aliquid dici, quòdcúnque illud esset, ne viderentur culpam silentio fateri. Notum erat Lauardinum Romam intrâsse, notum quóque armatis, excubijsque Palatium eiúsque regionem obsedisse, ne Iustitię Ministris pateret, notum quóque natalitiâ Christi nocte sacris Mysterijs procuratum esse; quid ergo in re tam clara, tàmque indubitatata, totàque Româ inspectante facta, citari illum, interrogaríque oportuit?

XII. *Septimò*, (a) pergit Anonymus dicere: *Honores, quibus in Ecclesia S. Ludouici Lauardinus affectus est, dignitati Gallici Oratoris annexos esse, quippè Gallici Regis Maiestatem repræsentantis; non ergo aut à Pontifice, aut ab Ecclesia pendere, neque hanc ob causam potuisse à Romano Pontifice Lauardinum excommunicari, aut Ecclesia S. Ludouici interdicto supponi.*

℞. Vtinam Lauardini Satellites & Aduocati de armis potiùs & castris, quàm de excommunicatione & Interdictis loquerentur, quæ non intelligunt. Nec enim Ecclesia S. Ludouici interdicto subiecta est

(a) Fol. 3.

est, quòd eius Ecclesiæ Sacerdotes Lauardino honores detulerint Legato debitos (quamuis & hîc peccatum, cum reuerà Legatus non fuerit) sed vt loquitur Edictum : *Quòd ausi fuerint ad Diuina officia, & participationem Sacramentorum admittere, cum constaret, notoriè excommunicatum esse.* Si ergo non patitur Lauardinus Pontificem decernere de honoribus Legato debitis; æquè Pontifex non patitur Lauardinum de Ecclesijs, & Censuris iudicium ferre, quæ à solis Sacerdotibus cognosci debent, Romæ præsertim, ac in Regia Pontificis. Similis ferè est Lauardini querela, cum in Apologia dixit : *Regis Christianissimi Ministros, vtpotè qui personam, ac Maiestatem ipsius Regis referant, nullis Censuris subiacere.* Quæro enim à quanto tempore potiri Reges hoc priuilegio cæperint? mihi enim historiam Ecclesiasticam percurrenti infinita Exempla occurrunt Regum, quos non tantùm Pontifices, sed etiam Galliæ Antistites excommunicatione pertulerunt. Pauca ex multis libabo. S. Chrysostomus de Regibus vniuersim ita loquitur : (a) *Et ad vos* (Sacerdotes alloquitur) *sermonem conuertere necessarium est, vt cum multo studio hæc dona* (sacram videlicet Eucharistiam) *distribuatis: non parua vobis imminet vltio, si quemquam vllius culpæ conscium, huius mensæ participem esse concedatis, sanguis eius de manibus vestris exquiretur, siue quis Dux militiæ sit, siue Præfectus, siue Princeps diademate coronatus: indignè autem accedat, prohibe: maiorem illo potestatem habes, hoc vestra dignitas est, hoc securitas, hoc corona.* Ex prima Clodouæi Merouingica stirpe, S. Germanus Episcopus Parisiensis *Charibertum* Regem, & Manouefam, quam incestis nuptijs duxerat, anathemate ferit: (b) *Cumque* (verba

E sunt

(a) S. Chrysost. hom. 60. ad Popul. Antioch.
(b) Anno 570.

ſunt Gregorij(a) Turonenſis) *eam Rex relinquere nollet, percuſſa iudicio Dei obijt.* In ſecunda Carolini ſtirpe Stephanus IV. Romanus Pontifex *Carolo Magno* recentibus adhuc in Apoſtolicam Sedem meritis excommunicationem (b) intentat, niſi continuò nuptias cum Deſiderij filia abrumpat, tantùmque abfuit indignari Carolum, aut id Maieſtate Francicâ indignum ducere, vt potiùs quàm primùm paruerit, Longobardâ eiectâ. In eadem ſecunda ſtirpe Carolum ſimplicem fœdus cum Northmannis infidelibus parentem S. Fulco Rhemenſis Archiepiſcopus ſuo, & omnium Galliæ Antiſtitum nomine his verbis abſterruit: (c) *Cum omnibus Epiſcopis meis ego vos, & omnes veſtros excommunicans, æterno anathemate condemnabo.* Vides, quæ tunc temporis non vnius Fulconis, ſed totius Gallicanæ Eccleſiæ mens, & ſententia fuerit. In tertia Galliæ Regum Dynaſtia *Robertus* Hugonis Capeti filius, quòd inceſtas nuptias iunxiſſet, à Galliæ Epiſcopis ſacris excluſus, adeò omnibus horrori fuit, vt vix tres famuli obſequio ſuperfuerint, anathematis reuerentiâ, profecitque ſeueritas, pellice paulò poſt palatio pulsâ. Rem Damianus (d) & Pithæus narrant. Ex eadem Dynaſtia ob ſimilem cauſam *Philippus* Roberti Nepos primùm in Concilio Lugdunenſi, deinde ab Vrbano II. abſolutus, teſte Iuone (e) Carnotenſi. *Philippo II.* æquè Francorum Regi, quòd legitimam vxorem dimiſiſſet, anathema intentatum, ac Galliæ Regnum interdicto ſubiectum eſt, idque Galliæ Epiſcopi adeò non improbârunt, vt quàmplurimi eorum exilio puniti ſint, (f) quòd Pontifici paruiſſent. Tandem reſipuit, petitâ ab Innocentio ve-

(a) Greg. Tur. hiſtor. Fran. l. 4. (b) Habetur epiſtola Stephani tom. 3. Concil. V. Æmil. & Spondan ad Annum 770. (c) Flodoard. l. 4. c. 5 Anno 898. (d) Petrus Damian l. 2. ep. 15. Pith. in Chron. (e) Iuo Carnot. ep. 166. & 169. (f) V. Spondan ad ann. 1198 Raynald. ann. 1200. n. 9.

veniâ, receptáque in Thalamum Reginâ. Ex ſtirpe, & Dynaſtia Valeſia *Henricus III.* à Sixto V. monetur, vt Borbonium Cardinalem, & Archiepiſcopum Lugdunenſem carceribus liberet, ni faciat, pro excommunicato declaratum iri; fuitque monitorium in Gallijs, Carnuti, Metiſque promulgatum, & quia eodem anno mores Henricum præuenit, eius cadauer publico funere, ſolitiſque ſuffragijs ſupra duodecim annos caruit (quòd crederetur excommunicatus deceſſiſſe) donec ſub Henrico IV. agente Oſſato (a) Cardinali, & abſolutionem Henrici IV. nomine, ac Eliſabethæ Regiæ viduæ infinitis argumentis vrgenti, tandem à Clemente VIII. impetrata eſt. Agnouit ergo Gallia poſſe Reges excommunicatione puniri. Idem Henricus Rex per Cenomanenſem Epiſcopum, Cardinalem Iojoſam, ac Piſanij Marchionem Legatos, ac ingenua prouolutos abſolui à Cenſuris rogauit, quas ob eædem Guiſij Cardinalis incurrerat: (b) nec tamen obtinere potuit, quippè Borbonio Cardinali, & Lugdunenſi Archiepiſcopo nec dum carcere eductis. Ex ſtirpe Borbonica Henricus Nauarræ Rex ob hæreſin, quam ſemel abiurauerat, iterùmque profeſſus fuerat, à Sixto V. diris percuſſus eſt, idque ritè à Pontifice factum Clerus Gallicanus agnouit, habuitque Regem pro excommunicato; & quamuis Henricus vehementer excommunicationi aduerſatus ſit, nunquam tamen priuilegium obtendit, quòd Reges excommunicari non poſſint: ſed ſolùm quòd hæreticus non eſſet, qualis à Sixto arguebatur. Ipſa Sorbona inter alias propoſitiones (quas Henrico addicti vulgauerant) hanc quoque in publico Senatu decimâ Februarij damnauit. *Pontificibus Romanis ius non eſt Reges excommunicandi.*

(a) V. Spondan. ad annum 1589. n. 16. & Oſſat. ep. 215.
(b) Spondan. cit.

Ita scribit Spondanus, (a) qui ad annum 1585. refert eiusdem Henrici instructionem Ossato, & Peronio Legatis suis datam, in qua petebat Rex à Censuris, & excommunicatione absolui, quas incurrdrat. In ipsa quoque absolutione à Clemente VIII. publicè Legati concessa, Rex à Censuris, quibus tenebatur, (b) liberatus est.

Et si hæc omnia deessent, sufficeret clarissima Christi sententia Petrum alloquentis: *Quæcunque*, inquit, *ligaueris super terram, erunt ligata, & in Cœlis*. *Si quæcumque*, ergo & Galliæ Reges, nisi dicant, ad istos Euangelium non pertinere, aut Christi præceptis exemptos esse.

Ex his omnibus aliisque quàm plurimis, quæ silentio prætermittimus, palàm est, potestatem excommunicandi Reges semper in Galliis agnitam, exercitamque, imò & saluberrimam fuisse, quoties sanandis hoc remedio ægris Principibus suam Episcopi operam Pontifici sociârunt. Nunquàm Henricus IV. & fortè nulli ampliùs Galliæ Reges Catholicam Religionem amplexi essent, nisi illum Pontifices vibratis Censuris compulissent. His ergo Gallia debet conseruatam Religionem, & tot alia bona, quæ ex Religione consequuuntur; nec verò aut Carolo Magno, aut Henrico Magno quidquam Maiestatis decessit, quòd se punienti Pontifici submiserint, imò venerationem illis amorémque auxit subiectio, non vi, nec metu, sed Religione expressa. Et Magno Theodosio quid nocuit ad pedes accidisse Mediolanensis Antistitis? num ideò minùs potentiâ, victorijs, reuerentiâ subditorum floruit? imò tantò maior, quàntò modestior, subiectiórque Sacerdoti: & cui istorum ad Concilium, aut ab ausu appellandi cogitatio incidit?

Non hæc dico, quasi ignorem, quàm parcè sacris ful-

(a) Spondan. ad ann. 1585. n. 17. (b) Spondan. ann. 1590.

fulminibus vti Pontifices oporteat, in Reges præſertim, quorum arbitrio ſedet, aut obſequi, aut obniti, ac plerúmque pudet moueri, multóque magis puniri; nec facilè culpam agnoſcunt libertate peccandi, ac famulantium adulatione: nec etiam me latet, quantum mali proueniat ex facilitate Cenſuras cumulandi. Cœterùm nihil eſt tam ſanctum, quo abuti non poſſis, nec nos abuſum, ſed vſum, commendamus, eumque præparcum, & neceſſarium. Quot mala ex poteſtate regnandi, bellûmque indicendi? quot ex Matrimonijs, negotiationibus, iudicijs proueniunt? num propterea hæc omnia damnanda abuſum obtentu? Idem de excommunicatione, & Cenſuris dicas, quas cùm neceſſitas Innocentio extorſerit, nemo Iudicem accuſet, qui pœnam dictauit: ſed reum, qui meruit, imò qui extorſit.

Auctor quidem ſeu potiùs Compilator libertatum Gallicarum multa congerit, vt oſtendat, non poſſe Reges excommunicari; ſed ea planè nihil probant, cum tantùm aut facta aliqua Principum narrent, ex quibus nullum ius colligi poteſt (quid enim non licebit, ſi exempla ſequamur?) aut aliqua Parlamentorum Senatûs Conſulta, quibus nulla poteſtas eſt de auctoritate Eccleſiaſtica, eiuſque finibus iudicandi; aut denique abuſus tantùm Cenſurarum damnantur. Taceo hunc librum anno 1639. ab ipſo Galliæ Clero Pariſijs damnatum, prohibitumque eſſe: *Quòd* (verba ſunt Spondani) *multa contineret, quæ magis ad Eccleſiæ ſeruitutem tendere, & ſchiſmatis occaſionem præbere viderentur, & ideò primò à ſacro Conſiſtorio Regio prohibita ſunt diſtrahi, & vendi: deinde Eminentiſſimorum Cardinalium, cæterorumque Illuſtriſſimorum Antiſtitum, qui tunc Lutetiæ reperti ſunt vndeuiginti: neſcit enim Eccleſia Gallicana libertates, quæ malum operantur: neſcit iura, quæ illam à Romanæ Matris firmiſſima connexione, & filiali obe-*

dientia diuellant. Hactenùs (a) nobilissimus scriptor.

XIII. *Octauò*. (b) *Sed*, inquit Anonymus, *si ius Asyli, & immunitatum abusus est tam horridus, tantaque abominatione dignus, vt Pontifex Religioni, & Conscientiæ sibi duxerit illum amplius ferre; cur ergo tanto iam tempore illum tulit? cur post tot annos Conscientia Pontificem monuit? Id planè indicio est, aliud, quàm Conscientiam quæri.*

℞. Nihil festiuius est, quàm audire Lauardinum, eiusque Aduocatos de Conscientia, & Religione loquentes; suâ enim Conscientiâ Pontificis metiuntur; & cum illis postrema sit hæc cura, sedemque vltimam obtineat, ludere putant, quotquot Conscientiam appellant. Tulit ergo Pontifex primis annis hunc Asylorum abusum eo ferè pacto, quo Agricola lolium, & Zizania florente in agro: non quòd amet, sed quòd frumento sit mixta, quæratque occasionem euellendi. Eâdemque ratione quæri posset, cur Galliæ Rex, si conscientiæ sibi duxit Caluinistarum hæresin in Gallia ferre, non statim eiecerit? Planè Innocentius in ipso statim limine initi Pontificatûs professus est, se Asyla nunquam laturum, vt tamen Regum Maiestati honor haberetur, lentè processum; moniti, rogati, conuictíque rationibus sunt: expectatum quoque, dum Principum Legati, qui tum viuebant, decederent. Tandem vbi ommia parata, vbi veneratio Pontificis tot rebus secundis aucta, ac ipse Rex Galliæ pollicitus, se aliorum Principum exemplis imitandis non vltimum fore, vbi denique alij Reges Asylo cessêre; meritò visum est Pontifici, non ampliùs cessandum. Expectauit ergo æstatem, vt meteret. Quid potuit à Pontifice aut prudentiùs, aut humaniùs fieri?

XIV. *Nonò*. (c) *Verbis*, inquit Anonymus, *genera-*

(a) Spondan. ad ann. 1639. (b) Fol. 4. (c) Fol. 4.

neralibus non comprehenduntur Personæ nota speciali dignæ, quales sunt Principum Legati: non potuit ergo Lauardinus ex verbis Bullæ pro excommunicato haberi. Imò nec dici quidem potest, Lauardinum casum Bullæ incurrisse, quippe vim nullum adhibuit, nec cursum Iustitiæ impediuit.

℞. Oportet ab hoc Lauardini Aduocato Bullam Innocentij, ne quidem lectam fuisse, alioquin nunquam hæc scribere tam aduersa veritati. Renouat Innocentius Iulij III. Pij IV. Gregorij XIII. Diplomata, & illa verbatim recitat; at in illis expressa fit Legatorum mentio; qui ergo dici potest Bullam Innocentij nihil de Legatis loqui? Deinde in Bulla Innocentij hæc lausula adiungitur, videlicet: *Omnes quacunque dignitate & auctoritate tam Ecclesiastica, quàm sæculari præfulgentes, etiamsi de illis specialis, specifica, expressa & indiuidua mentio facienda esset.* Quæ verba ex omnium Iuris Consultorum sententia æquiualent expressioni indiuiduæ: tantúmque operantur, quantum si Lauardini nomen in Bulla recitatum esset; demonstrant enim enixam Pontificis voluntatem. Et quamuis hæc omnia non essent, quis nescit sacro Cardinalium Collegio, omnibúsque Romæ Prælatis ex parte Pontificis denuntiatum esse; cauerent, ne Lauardino sociarentur, quippe sacris interdicto; imò ipse Lauardinus à Ranuccio Cardinali de voluntate Summi Pontificis monitus est: ac tum maximè, cùm Clericis Lateranensis Ecclesiæ indictum, vt si Lauardinus Diuinis officijs assisteret, quæ in honorem Sanctæ Luciæ peraguntur, continuò sacra cantúmque abrumperent, vt fieri solet, cùm adstant palàm excommunicati; quid ergo ampliùs fieri potuit, vt constaret Pontificio Diplomate Lauardinum comprehendi? sed piget tam claris immorari, & misereor Lauardini tam infelici Aduocato nixi, & tam absurda narrantę. Paria sunt,

quæ dicit, *de non impedito Iustitiæ cursu, nullaque vi adhibita*. Nam quàm verum id sit, satis intelligas ex ijs, quæ de ingressu Lauardini iam suprà recensui, & quæ quotidie geruntur, Româ fremente, ac Pontificis moderationem contra tot insultus demirante.

XV. *Decimò*. (a) *At Sixtus V. quamuis Iure Asyli Legatos prohibuerit, non tamen adiunxit pœnam excommunicationis, imò sustulit à suis Antecessoribus iam latam*.

℞. Non sequitur, vt quod vnus Pontifex omisit, alius quóque omittere debeat. Quàm multa à Ludouico Rege (qui modò Galliarum potitur) confecta sunt, eius maioribus planè intentata: ergo omnibus rebus sua ætas & maturitas est. alioquin quantum Principibus otium & sterilitas erit, si non faciant, nisi iam facta? Deinde nota est omnibus Sixti seueritas, qui cùm timeri vellet, temporales pœnas ante spirituales habuit, maluitque curandis delictis ferro vti, quàm cruce. Alia Methodus Innocentio, cui cum Magnatibus pugna, & ideò Religione, non supplicijs damnandos censuit, risumque prouocâsset, si carceres, aut exilia, aut multam Regibus minaretur. Nec obstat exemplum Sixti, quando alia, multòque maiora exempla suppetebant, quæ Innocentius imitaretur, Chrysostomi videlicet, Ambrosij, Athanasij, Gregorij Magni, Nicolai I. aliorúmque Pontificum, quos infrà memorabo.

XVI. *Vndecimò*: (b) *Si Innocentius*, inquit Anonymus, *priùs Consilium, & vota sacri Collegij excepisset, quàm Bullam vulgaret, seque tam grandi periculo immergeret, nihil simile aggressus esset, Patrum ac præsertim Cardinalis Estrei rationibus victus*.

℞. Supponit Lauardinus, Bullam Innocentij, quâ Legatorum Asyla prohibentur, solo Pontificis, eius-

(a) Fol. 4. (b) Fol. 4.

eiusque Domesticorum nutu excidisse, non rogatis, non auditis Cardinalium votis. At verò id tam falsum est, vt pudeat refellere. Legant Pontificis Bullam, videbuntque Purpuratorum nomina magno numero subscripta; num verò subscriberent aut non lecta, aut non probata? maior est Romæ, quàm Parisijs dicendi libertas: licet Cardinalibus & sentire & loqui, nec vllus exilio punitus, quia verum dixit, vt nuper in Regaliæ causa Parisijs factum. Illa quoque verba Bullæ inserta videlicet: *De fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium consilio, & assensu, ac præmatura consideratione præhabita*, Gallum falsi conuincunt. Multò minus dici potest: *Cardinalem Estreum in hac causa auditum non esse*. Quis enim Estreum prohibuit, ne loqueretur? aut quando ei occasio loquendi defuit? aut quando accessu Pontificis prohibitus est? Planè excusari non posset Cardinalis socordia, si obmutuisset, cùm tam multis ex causis ad dicendum vrgeretur: imò non tantùm dixit, sed etiam scripsit: at veritas & iustitia causæ, vocem & calamum vicit.

XVIII. *Duodecimò:* (a) *Non*, inquit, *Pontificem decuit, sustinendæ causæ merè temporali ac politicæ (qualis est, quæ Asyla Legatorum spectat) sacram dignitatem, pacemque status Ecclesiastici, imò totius forsan Europæ periculo exponere.*

℞. Credo quidem, quando Innocentius de abrogandis Asylis cogitauit, id primùm & ante omnia expendisse, plus boni an mali hæc mutatio pareret: nec improuisa illi pericula, quæ modò narrantur; sed tanti non erant, vt tam sanctum, & necessarium opus morari deberent, idque iustissimis ex causis, vt iam commemorabo, iuuatque longiùs immorari rationibus exponendis, quæ Pontificem obfirmârunt; video enim id potissimùm Innocentio obiectum, ac præ-

(a) Fol. 4.

præsertim ab Estreo Cardinali, cum votum suum calamo exponeret;videlicet imperitos Medicos Pontificem imitatum esse, quando morbum mederi aggressus est peiori remedio. Sed nego, mecúmque, negabunt, quotquot pacatis,placidisque animis rem totam considerant, debuisse videlicet tam grauem, plenúmque flagitijs abusum ferri metu malorum, quæ iam tum præuiderat, & nunc tanto strepitu à Gallis præcinuntur.

Nàm *Primò* supponunt Galli,Ius & immunitates Asylorum rem esse merè politicam & temporalem; at maximè falluntur:cùm enim infinita sint flagitia, quæ illorum causâ, & spe impunitatis patrabantur; idque omnium Nationum,quę Romam concurrunt, pessimo exemplo;oportuit Asyla considerari non solùm vt loca, in quibus Principis potestas, & Iurisdictio violatur; sed etiam in quibus suprema Dei Maiestas grauissimis iniurijs afficitur;at verò quid magis ad Christi Vicarium pertinet, quàm quouis humano respectu seposito cauere, ne Chrtstus tam indignè offendatur, & tot animæ pessumeant Christi Sanguine redemptæ? non ergo causa Asylorum est causa merè prophana,nisi fortè illis solis, qui nullâ Dei &animarum curâ tanguntur.

Deinde suprema Pontificis Iurisdictio, quæ tot Asylis in vrbe violatur, non est inter causas merè prophanas censenda; quæ enim ad Ecclesiam pertinent, Deo dicata sunt, nec possunt sine sacrilegio vsurpari. Id tam certum, vt nihil frequentiùs iam ab initio florentis Ecclesiæ sit à Patribus inculcatum: omittóque exempla & testimonia Patrum iam alibi narrata. Cadit ergo præcipua Lauardini ratio, cùm videlicet negat,prudenter Innocentium fecisse, quòd in causa merè temporali & politica sacram Pontificis Dignitatem cum Regia colliserit, adduxeritque in tantum discrimen.

Ter-

Tertiò. Si toties Pontifici abstinendum est salubribus Consiliis, quoties Principes minantur, & bellum eminùs ostentant; quid vnquam præclari audebit? Si ergo Romam sibi Galli populauerint, alioquin bellum illaturi, quo totam Europam incendant, num ideò Pontifices cedent, bellúmque & minas redíment Christi patrimonio? Si semel Pontifices minis se frangi, viciníque patiantur, idque Principes obseruent, nullum facient finem petendi, minandíque. Æquum ergo non fuit, vt Pontifex à proposito delendi Asyla moueri se pateretur solo metu, & terrore futurorum. Fecit Pontifex, quod muneris sui, quod necessitas, quod publica, & priuatorum salus, imò quod Dei causa (toties in Asylis offensi) exigebant: idque nullus Principum, si Gallos excipias, non maximè approbauit, ratúmque habuit; si ergo bellum, & turbæ Gallis sequantur, cuius amabo culpâ id fiet? sua retinentis, an rapiens alienâ? & quando magis, quàm in tam iusta causa cœlesti patrocinio fidere, nitíque Pontifices debent? si omnia aut fato, aut casu euenirent, nullâ in rebus humanis Dei prouidentiâ, ego quoque honestis consilijs vtília præferrem, sed quandoquidem constat omnia, ac præsertim Ecclesiam, Dei nutu gubernari, nunquàm persuaderi me patiar, vt credam Deo placere sordida consilia, aut secunda fore. Hæc non mea, sed Apostoli sententia est: (a) *Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo: nonne stultam fecit Deus sapientiam huius sæculi?* Verbo, si bellandum est, malím Pontifices cum Gallis, quàm cum Deo, & conscientiam bellum suscipere.

Quartò. Cum dicitur, minus esse malum Regi Galliæ Asylum spontè cedere; quàm vim & bellum experiri; oportet non Asylum tantùm expendere, eius-

(a) 1. Corinth. 1.

eiusque cessionem, sed omnia, quæ hâc cessione prouentura sunt: nam & arborem non solam, sed cum fructibus æstimamus. Si Pontifex Gallo cedat, eâdem ratione, & Hispano, & Anglo, & omnibus Principibus cedendum erit Asyla postulantibus: at quanta hinc confusio flagitijs impunè florentibus, & totâ ferè Româ in speluncam Latronum conuersâ? Imò multò quàm ante grauius malum, expérsque remedij: crescet enim Legatorum licentia, quando se victores, victum Pontificem cernent. Reuocentur in memoriam, & mala, & pericula, quæ paucis mensibus contigêre, Lauardino non Legatum Romæ, sed Regnatorem agente, quamuis inuito, & obnitente Pontifice? quid rogo fiet, si & perpetua, & pacifica sit hæc Asylorum dominatio; & omnium Principum Legatis permissa? imò non Legatis tantùm, sed omnibus idem ius affectantibus? Oportebit sanè aut Pontificem Româ excedere, aut præcario, & ex magnatum arbitrio viuere, hoc est, serui non Principis more, & exemplo nullibi terrarum viso. Quod possit malum comparari tam indignæ seruituti? néque hic finis, vbi enim semel Principes vicerint, & prætextu Asyli, vt nuper Lauardinus, vrbem armis, Clientelis, factionibus impleuerint, ijdem, quibus nunc & paribus minis alia Pontificum iura, quoties libuerit inuolabunt: imò nec tuta Pontificum, & libera electio; redibítque Ecclesia in pristinam seruitutem, quando videlicet sub Dominatu Tusciæ Marchionum Pontificis electio non liberis suffragiis, sed pretio, armísque agebatur, imò ex voto meretricum, quæ in aula magis placuissent. Meritò igitur Innocentius etiam principia, omnémque speciem externi Dominatûs deleta voluit, ne frustrà essent remedia morbo iam valido; nec vllum malum credidit huic posse comparari.

Quintò. Sed & Patrum exempla Pontificem nostrum

strum docuêre, ne in tam iusta & necessaria causa nimis, vanísque terroribus cederet. Nulla planè virtus Magnum Pontificem vt magnanimitas & constantia decet, nec alia magis in Patribus floruit primitiuæ Ecclesiæ, quando perpetuæ cum Principibus lites crucem auersantibus. Infinitus sim, si omnia recenseam: memoriâ repetatur, quantis minis egerit Iustina contra Chrysostomum, Valens Imperator contra Athanasium; qui tamen nullo vnquam terrore moueri poterant, vt à sententia decederent: & tamen illi, qui minabantur, non Galliæ aut Hispaniæ Reges erant, sed totius Orbis, Europæ videlicet, Affricæ, Asiæque Imperatores. Quibus verò minabantur, Episcopi tantùm: quantùm ergo pudoris, si Pontifices paueant, Episcopis intrepidis, metúque liberis? & denique quidquid Galli irascantur, nunquam Orbis terrarum credet, Ludouicum Regem illi Ecclesiæ bellum illaturum, à qua eius Stirps coronam accepit. Nam quæ gloria tanto Regi arma in Sacerdotes vertisse, & Patrem ac Pontificem suum ideò bello pulsâsse, quia non voluit, quod non licuit? Ergo cùm Romam Gallus expugnauerit, Portis Vaticani hæc inscriptio grandibus litteris incidetur: *Templum Religionis, quod Christus fundauit, Petrus erexit, Pipinus dotauit, Ludouicus destruxit?* Non potest id fieri, quidquid Galli minentur.

XVIII. *Decimotertio.* (a) Conqueritur Lauardini Defensor: *Omnia Pontificios in peius interpretari. Vocari exercitus paucos illos Clientum & famulorum, qui Lauardinum comitabantur ex decoro tantæ Dignitatis, quippè Galliæ Legatum. Palatium, quo receptus est, arcem appellari. Tintinnabulum, quo horæ, praudia, funera, hospitumque aduentns indicatur, pro signo erumpendi. Disciplinam, Ordinem-*

(a) Fol. 5.

nemque Domesticum, stationibus, & excubijs militaribus. Denique si Lauardinus Angelus Dei sit, statutum esse eum deformare, vt saltem à pueris fatuisque, quorum semper maximus numerus est, suffragium ferant.

℞. Credo equidem hunc Oratorem cæcis, & surdis scribere voluisse, qui nec audierunt, nec viderunt Lauardini ingressum; alioquin, quæ rogo fiducia tam nota, tam comperta negandi? Legantur, quæ supra de Lauardini in vrbem aduentu dicta sunt, euoluantur annales, an vllus vnquàm Legatorum ita adj Pontificem, aliúmue Principem ingressus sit: Roma interrogetur, & tota Lauardinum accusabit, nec ego immorari volo iam suprà narratis, & quorum Roma tot testes, quot oculos habet.

XIX. *Decimoquartò: Consultiùs facturum Pontificem* dicit, *si Ecclesijs Asyla, non Palatijs adimeret; Ecclesias enim precibus porrigendis institutas esse, non protegendis flagitijs.*

℞. Modesta enimuerò petitio, & digna Aduocato. Tollantur Ecclesijs Asyla, dentur Palatijs; & plus valeat in tuendis reis Lauardini reuerentia, quàm Maiestas Dei. Nec interest Templorum Asyla à Deo in veteri testamento, & ab Ecclesia in nouo tot sacris Canonibus, tot sæculorum decursu sancita esse; hæc omnia cessent, & in Lauardini cultum vertantur. Qui ita discurrunt, planè ostendunt nihil sibi Religionis superesse; alioquin ex Asylis Templorum inferre potiùs contrarium deberent, extinguenda videlicet esse Asyla Legatorum. Cum enim tot sint Romæ Asyla, quot templa, quid opus est illa multiplicari tanto innocentiæ pacisque publicæ periculo? & quæ ratio, vt cùm non omnia flagitia sint secura in templis, sint in Lauardini palatio? nec opus est præsentem Pontificem à Gallis moneri, ne permit-

tat,

tat, vt criminosi Templis abutantur; qui enim non patitur illos Legatorum ædibus, multò minùs patietur abuti ædibus Dei.

XX. *Decimoquintò*: *Non possunt enarrari scandala, quæ ex hac Pontificis duritie in hæreticis nascuntur: eosque impediunt, ne veræ Religioni accedant.*

℟. Idem quoque Christo obiectum fuit: *Scis*, inquiebant Apostoli, *quia Pharisæi scandalizati sunt in sermone hoc*. Non ideò tamen cessauit Christus causam agere veritatis; imò momentibus respondit: *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum*. In quem locum optimè Diuus Gregorius: (a) *Inter verba vituperantium semper ad mentem recurrendum est, & si in ea non reperitur malum, quod de nobis narratur, in magnam debemus lætitiam prosilire. Quæ enim debet esse tristitia, si omnes accusent, & sola conscientia nos liberos esse demonstrat? habemus Paulum dicentem. Gloria nostra hæc est, testimonium Conscientiæ nostræ. Iob quoque dicit: Ecce in Cœlo testis meus? si ergo est nobis testis in Cœlo, testis in corde, dimittamus stultos foris loqui, quod volunt.* Quamquam ne hâc quidem excusatione opus est; constat enim neminem offensum, aut scandalo affectum esse, quòd Pontifex Asyla sustulerit, quòdque à tam sancto proposito nullo metu auerti potuerit; imò Caluinistæ etiam ac Lutherani id maximis laudibus prosecuti sunt. At verò quòd Lauardinus Asyla inuaserit, quòdque Rex Galliæ Pontifici, quem pro Christi Vicario agnoscit, tam sancta imperanti non acquieuerit, & propter vmbram inanissimi priuilegij, solísque Latronibus vtilem, Ecclesiam, totâmque Europam turbauerit: id enimuerò est, quòd hæreticos Orbémque Christianum vehementer scandalo affecit, quòdque tot præclara Gallorum facinora turpi maculâ

(a) S.Gregor. l.8. c.45.ad Pallad. Presbyt.

culà fœdauit; Regis ergo Ministros, & Confessarios scandali moneri oportuit, non Pontificem Innocentium.

XXI. *Decimosextò*: (a) Opponit quòque, *exempla Ludouici sancti, Philippi Pulchri, & Ludouici XII. Regum Galliæ, qui excommunicationes à Gregorio IX. Bonifacio VIII. & Iulio II. fulminatas nihili duxere. Quis ergo prohibeat istos imitari?*

℞. Fallitur Lauardinus, si credit omnia se Regum & Sanctorum exempla imitari posse; alioquin & homicidia, & adulteria poterit, quia à Dauide commissa & sancto, & Rege; non ergo videndum est, quid Reges fecerint, sed quid lex fieri, omittíue iusserit; lex enim erroris est expers, non Principum facta. Et Dauid non ideò sanctus, quia adulterium commisit; sic Ludouicus IX. non ideò inter sanctos relatus, quia excommunicationem contempsit. Quamquàm multò aliter res se habet, quàm hic scriptor recenset. Ludouicum IX. Galliæ Regem *contemptui habuiße excommunicationem, quam Gregorius IX. in Fridericum II. Imperatorem animaduerterat*; citátque ad marginem Matthæum Parisium. Sciendum verò est, historiam Parisiensis etiam Gallorum iudicio falsi suspectissimam esse, in ijs præsertim, quæ Pontifices spectant; nam editio Matthæi Parisij primò ex Bibliothecis Anglicanis prodijt sub Regno Elisabethæ *anno* 1561. Posteà Tiguri iterùm typis impressa *anno* 1589. Vtrùmque ex Præfatione ad Lectorem habetur præfixâ Codici Salisburgensi. Iam Lectori iudicandum relinquo, quæ fides haberi debeat libro, quem ex manibus Caluinistarum habemus, iuratis Pontifici hostibus: possis limpidam sperare ex tam turbido fonte? (b) Ipse Maim-

(a) Fol. 5. (b) Maimburg. de la Decadence lib. 2. pag. 112. Vbi. Il debite de fables, & des faussetez toutes visibiles.... ridicule digression.... bençue grossiere, &c. Spondan. ad ann. 1423. num. 12.

Maimburgus (cui in defloranda Pontificum auctoritate tanta voluptas) fatetur, Parisiensem *mendacia, fabulasque palpabiles, & crassissimas nugas Lectoribus proposuisse*. Sed multò grauior Maimburgo Spondanus (a) Apamiarum Episcopus, & inter præcipua lumina recensendus Gallicanæ Ecclesiæ, vbi recitâsset, quæ Ludouico sancto Parisiensis narrat, hæc adiungit: *Hæc diffusè blaterat Parisius, quæ meras nugas esse hominis cerebro laborantis tam nullus dubito, quàm omninò mihi persuadeo, nullum fore sanæ mentis, qui putidam eius narrationem, & futilem Dialogismum inspexerit, qui non idem mecum sentiat, cum etiam tantæ rei ne per somnium quidem vllus prorsus alius Auctor meminerit*. En tibi, quàm nullius fidei sint, quæ de Summis Pontificibus Parisius scribit, etiam ex sententia Gallorum Auctorum! & tamen in causa tanti momenti Lauardini Causidicus tam leuibus testimoniis vtitur; sed quid faceret, cum meliora defuerint? fateor Sanctum Ludouicum leges aliquas tulisse Immunitati Ecclesiasticæ, ac Censuris ab Episcopo latis oppidò graues; sed id fecit Aulicorum consiliis deceptus; at vbi errorem à Gregorio IX. edoctus est, continuò correxit, rescidit-que legem reuerentiâ Pontificis. Vide insignem Gregorii Epistolam, (b) in qua propositis Theodosii, Valentiniani, Caroli Magni Imperatorum exemplis, qui immunitatem Ecclesiasticam acerrimè protexerunt nullo Maiestatis dedecore, exemplar adiungit Diplomatis, quo Honorius III. Pontifex anathemate percussit, quotquot huiusmodi leges ferrent, quales Ludouicus. Agnouit continuò Rex sanctus, correxitque errorem non tam sponte, quàm aliorum instinctu commissum. Illud quoque memoratu dignum, cum eius Romam Legatus ab Alexandro IV.

(a) Spondan. ad ann. 1223. n. 12. (b) V. epistol. 390. lib. 9. & Raynald. ad ann. 1396. n. 31.

diploma retulisset, quo potestas fiebat nominandi Pastores ad vacantia Sacerdotia, Rex sanctus recusato priuilegio, & Diplomate in flammas proiecto ad Legatum conuersus: (a) *Quod mea negotia Romæ strenuè obieris, laudo: quòd mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo: intelligo enim, quanto cum periculo animæ meæ, & Regni hoc susciperem.* Hæc sunt Ludouici sancti exempla, quæ oporteret suggeri Christianissimo Regi: non illa, quæ ab eius maiorum gloriosis vestigiis tantoperè abludunt, eiusque gloriam, & conscientiam pari damno afficiunt. Quæ de Philippo Pulchro, & Ludouico XII. narrantur, silentio potiùs digna sunt, quàm memoriâ, mirórque Lauardini Causidico nullum pudorem esse ea recensendi; nàm Philippum quod attinet, constat eum in flore ætatis raptum, & si credimus Diuo Antonino, (b) alijsque, dum aprum insequitur, equo excussum. Reliquit tres filios, qui omnes vxorum adulterijs fædati, fatóque immaturo, & sine maribus defuncti, Valesijs coronam reliquêre. En tibi quorum Regum, & quàm infelicium exempla Ludouico nostro inculcantur? Ludouici XII. in Iulium Pontificem conatus, *pessimum consilium, & Christianissimi Regis nomine prorsus indignum* Spondanus (c) vocat: nec aliud Cœli iudicium; Ludouicus enim quinquennio post infelici morbo abreptus est. Absit à me, vt regnanti Ludouico pares exitus velim. Comparentur Principes, qui Pontificem venerati sunt, quique persecuti; Constantinus videlicet, Theodosius, Pipinus, Carolus Magnus, Philippus II. cum Iustiniano, Henricis, Fridericis, Philippo Pulchro, alijsque, & continuò patebit, quorum virtutes, & fortunam precari oporteat Christianissimo Regi.

XXII.

(a) Spondan. ad ann. 1254. n. 14. (b) Antoninus 3 p. tit. 21. Spondan. ad ann. 1314. (c) Spondan. ad ann. 1510.

XXII. *Decimoseptimò:* (a) Opponit Pontificum curas: *Qui prætextu*, inquit, *Religionis rebellium factiones contra legitimum Regem Henricum IV. adiuuerunt, id verò nemo vnquam probauit.*

℞. Verum est, nullum vnquam Caluinistarum probâsse, quæ pro Religione in causa Henrici IV. Pontifices egerunt; nec miror ea quoque non probari Lauardini Aduocato, qui singulis ferè paginis Caluinum redolet. Si rebelles vocandi sunt, qui non priùs Henrico IV. subdi voluêre, quàm hæresin exueret, veramque Religionem profiteretur, hæc planè culpa, aut potiùs calumnia non tam Romanum Pontificem, quàm præcipuas Gallici Regni familias, ac maximè Clerum Gallicanum inuoluit, qui nunquam adduci potuit, vt Principi Caluinistæ subderetur. Ipsa Gallia Pontifices implorauit, & præsertim Sorbona, ne pateretur Caluinistam regnare. Audi epistolam Perandæ ad Patriarcham, & Legatum Caietanum *anno* 1592. *die* 16. *Aprilis*. *Sorbona huius sententiæ est, vrgetque Pontificem, vt ipse Regem Galliæ pronuntiet, declaretque; alioquin Gallia conclamata est, experſque remedij. Et esse hanc potestatem Pontifici Regem declarandi rationibus planè euidentibus, multisque exemplis ostendunt, imò adiungunt: vbi Pontifex Regem pronunciauerit, isque in Gallia denunciatus fuerit, continuò & à Clero, & ab omnibus Catholicis receptum iri.* Vides quæ sententia tunc fuerit Cleri Gallicani, omniumque in Gallia Catholicorum; Galli ergo Pontifices, non isti Gallos impulêre.

Cæterùm cum in negotio fœderis Gallici multa contigerint, quæ nunquam Pontifices probârunt; breuiter rem totam euoluam, vt tantò clariùs verum à falso distinguas.

Sciendum igitur est, cùm edicto *anni* 1576. Henricus

(a) Fol.8.

ricus III. Galliæ Rex Caluinistis libertatem, & exercitium Religionis totâ Galliâ, aditum ad omnes dignitates, & honores, paritatem Iudicum in omnibus Parlamentis, octo Vrbium possessionem securitatis causá, aliâsque conditiones Catholicæ Religioni planè funestas permisisset; Catholici tam iniquis pactis offensi novum fœdus iurârunt fidei tuendæ. Fœderis caput Henricus III. Galliæ Rex. Leges quas fœdus complectebatur, Gregorio XIII. oblatæ, reiectæque sunt; quamuis enim hæresin deletam vellet, non tamen factiones Regno fatales probabat. Audi Spondanum: (a) *Gregorium huic fœderi suffragatum esse, neque scripto proditum fuit; neque vllo alio argumento probari potest: quin imò ne tum quidem, cum Guisius apertè se detexit, ne dum hoc tempore, Pontificem fœderi fauiße, sed semper Patrem se amantissimum, & fidum Henrici Regis amicum se exhibuisse, vel ipso teste Serrano, aut eius Continuatore vtroque hæretico, ac proinde Pontificum hoste apertè intelligitur, cum ad finem anni 1584. scribit, oblatum tunc fuiße fædus Gregorio, vt illud approbaret tanquàm pro Ornamento, & propugnatione Ecclesiæ Romanæ conditum; verùm Gregorium annuisse quidem, vt contra Hæreticos ageretur, at nequanquàm motus illos populares approbare voluisse, sicque nuncios inanes dimisisse.*

Certum igitur est, etiam testimonio Hæreticorum, initia fœderis Gallici à Pontifice improbata esse; eodemque Spondano teste, Principes Catholici fœderis nunquam à Gregorio XIII. impetrare potuerunt, quamuis ardentissimè precarentur, vt Regem Nauarræ, Condeúmque Principem Duces Caluinistarum anathemathe feriret. (b) Sixtus, qui Gregorio successit, Henricum quidem Nauarreum Communione fidelium interdixit, Regnóque inhabilem

(a) Spondan. ad ann. 1576. n. 7. (b) Spondan. ad ann. 1585.

bilem pronunciauit (quamuis Hiſpaniæ Rex Philippus ardentiſſimè, & cum minis vrgeret) vt fœdus cum Hiſpano aduersùs Henricum iungeret, idque Spondanus (a) teſtatur. Cùm tandem Henricus nollet hæreſin eiurare, & maxima Galliæ pars, præſertim Clerus Gallicanus Catholicum Principem vellet; nec leges Regni fundamentales alium, quàm Catholicum paterentur; Pontifices egregiè partes ſuas egiſſe, vt Henricum metu ſaltem compellerent ad hæreſin deſerendam; reſpondítque effectus: quippè Henricus coronæ anxius maluit hæreſin, quàm Regnum amittere, ſéque Catholicum profeſſus eſt. Continuò ſublatæ diſcordiæ, placati Pontifices, & Gallia Henrico ſubiecta. Si ergo ceſsâſſent Pontifices, néque opportunè tantis malis remedia applicâſſent, & Henricus, & vtérque Ludouicus, Filius videlicet Nepóſque; & tota denique Gallia, Regum exemplo hæreſi perijſſet: ſi ergo fateri volumus, Galliam Catholicam Pontifici debemus, ſolíſque hæreticis dolere hoc poteſt.

XXIII. *Decimooctauò:* (b) *Inauditum eſſe*, conqueritur, *vt Legati Principum non auditi, non exceptifuerint, niſi priùs omnia Pontifici cederent; non vi, non imperio cum Principibus agendum, ſed amicis conuentionibus: quoties & Hiſpaniæ, & Italiæ Principes Immunitatem Eccleſiaſticam violauerint, non ideò tamen eorum Legatos, aut non agnitos, aut non admiſſos eſſe.*

℞. Alia facies eſt aliorum negotiorum, alia præſentis, & de quo agitur. Si enim Pontifex Lauardinum pro Legato habeat, permittátque Aſylis vti; iam Gallis nouus actus, & noua poſſeſſio âccedit, ſicque noua cauillandi materia: & quando ſemel admiſſos iterum poſſeſſione deijcias? & quid reliquis Principum Legatis fiet, qui iam Aſylo ceſsêrẽt.

(a) Spondan. 1590. n. 5. (b) Fol. 8.

Non potuit ergo Pontifex Lauardinum pro Legato admittere, vt non simul Asyla admitteret, iam Decretis, exemplisque Legatorum damnata; & si semel Asyla admitteret in Gallorum gratiam; nulla spes amplius illa extinguendi infinito Boni publici damno, scandalóque fidelium. Cùm ergo Lauardinus, & Legatum se ferret, & nollet Asylis cedere, idem erat pro Legato agnoscere, quod causâ cadere; non ita in alijs negotijs: cùm enim, exempli causâ, Legati ab Hispanis, Italisue Principibus mittuntur, violatæ immunitatis Ecclesiasticæ reis; non ideò mittuntur, vt pergant sub oculis ipsius Pontificis, apertóque contemptu idem crimen repetere; sed vt excusent, aut deprecentur, aut aliorum negotiorum causâ. Non ita Lauardinus, cuius ingressus, & mora non potuit cum maiori contemptu, iniuriâque coniungi præsentis Pontificis; suprà quoque ostendi, apud omnes Nationes receptum esse, ex similibus, aut etiam leuioribus causis Legatos non admitti.

Iactat quidem Lauardinus: *Secretas instructiones Pontifici gratissimas se afferre*. An venia ipsius dixerim, quis credat meliora esse, quæ latent, quàm quæ monstrantur? cum exaduerso soleant Galli piscantium more escam foris ostendere, hamum intùs celare. Sed quidquid sit, non debuit Pontifex spe cuiuscunque præmij tot abusus permittere, quot ex Asylis nascuntur, nec mercatui exponere impunitatem peccandi.

Decimononò: (a) Miratur Lauârdini Aduocatus, *Pontifices Romanos tam seuerè in Gallos agere, tam indulgenter in Hispanos, cum ab istis iniurijs, & ab illis tot beneficiis affecti sint*.

℞. Non est mearum partium, Hispanorum, Gallorumque in Romanam Sedem beneficia conferre: ne-

(a) Fol.9.

nemo negat multa Pontifices Gallis debere, sed & Gallos quóque multa Pontificibus. Exempla etiam Sixti V. eorúmque præcipuè Pontificum, qui in Gallias sedem trastulêre, satis ostendunt, non esse in Hispanos tantam indulgentiam, quantam Galli declamant. Sed quidquid de alij sit, ego solius Innocentij causam ago, nec vlla mihi de alijs cura. Innocentium verò eodem iure cum Hispaniæ Legato egisse, quo cum Galliæ, imò omnibus egit, notissimum est; nullum enim istorum aliâ conditionè Romam admisit, quàm vt Asylis cederet. Intempestiua ergo, imò iniusta querela est partialitatis Innocentium in ea causa postulantis, in qua constat pari, eodémque iure in omnes expertus esse.

XXIV. *Vigesimò*, (a) Adiungit: *Mirum non esse, si Lauardinus eas censuras moratus non sit, quas inutiles, imò perniciosas experientia, & Sixti V. Bulla satis ostendunt.*

℟. Sic omninò Lutherani, & Caluinistæ philosophantur. Si velit hic Gallus censuras vniuersim curandas non esse, hæresis est, nec calamo punienda. Si velit tunc excommunicationem metuendam non esse, cùm iniusta est, aut ab eo lata, cui nulla auctoritas ferendi; verùm dicit, sed nihil ad rem nostram. Si verò contendat, iusta an iniusta sit excommunicatio, non ex conscientia Iudicis pendere, qui sententiam dixit, sed ex arbitrio rei, qui punitus est, adeò vt spernere excommunicationem possit, séque illi non subdere, quoties iniustam censuerit; nihil dici potuit aut imprudentius, aut iniustius: quando enim se reus puniri patietur, si eius arbitrio, & non Iudicis sedeat, de iustitia aut iniustitia pœnæ iudicare? nec pœnâ teneatur, quoties iniustam censuerit, aut saltem, quoties iniustam dixerit? aut quis reus non dicet se iniustè damnatum, si hoc suf-

(a) Fol. 9.

ficiat pœnæ euadendæ? & quis credat tam malè institutam à Christo Ecclesiam, vt voluerit valorem pœnæ ex arbitrio, iudicióque rei pendere, id quod in nulla Reipublica, quamuis Barbara valuit, valebítque? Verùm igitur est, neminem ligari posse iniustis censuri; sed æquè verum, iustæ illæ, an iniustæ sint, ad Iudicem, vt cognoscat, non ad reum pertinere: nihil ergo Lauardinum, eiusque Adulatores iuuat, quidquid opponunt de iniustitia censurarum.

Sed quid si Pontifex iniustè excommunicatione aliquem plectat? numquid illa tenebitur?

Eadem quæstio de quolibet Principum excitari potest: quid si enim Rex Galliæ iniustè aliquem ad carceres damnet, numquid tenebitur carceres subire? Si dicas non teneri, modò constet omnium iudicio de sententiæ iniquitate; non verò si solus Reus, eiúsue amici iniquam esse querantur. Idem ego de Pontifice & Lauardino, isto Reo, illo Iudice dicam: Sicut enim sententiæ Christianissimi Regis nullius iudicio subduntur, mutaríque non possunt, quia Galliæ Monarcha est; ita néque Pontificis, quia Monarcha Ecclesiæ. Sed audi Pontificis Gregorij Magni elegantem doctrinam: (a) *Sub magno moderamine Pastores Ecclesiæ soluere, vel ligare debent: sed vtrùm iustè an iniustè obliget Pastor, Pastoris tamen sententia gregi timenda est, ne is, qui subest, & cùm iniustè fortè ligatur, ipsam obligationis sententiam ex alia culpa mereatur. Pastor ergo vel absoluere temerè vel ligare vereatur. Is autem, qui sub manu Pastoris est, ligari timeat vel inutilè, nec Pastoris sui iudicium temerè reprehendat, ne etsi iniustè ligatus est, ex ipsa tumida reprehensionis superbia culpa, quæ non erat, fiat.*

Quod verò adiungitur: *Constare experientia, ex-*

com-

(a) S. Grgor. Magnus hom. 20. in Euang.

communicationes noxias esse, malique euentus.

Respondeo hanc esse omnium rerum mortalium conditionem, vt prosint, noceantque, vtcunque vtenti libuerit: nec est aliquid tam sacrum, quod abusus non lædat. Idem de excommunicationibus dicas, quæ multis profuêre, vt Theodosio Magno, Carolo Magno, Henrico Magno; nec vllus istorum ideò magnus non fuit, quia Sacerdotibus paruit; nec minùs Principum animæ quàm corpora remedijs subduntur, quoties ægrotant nullo damno Maiestatis. Quòd ergo aliquando excommunicatio nocuerit, non remedij, non medendis hæc culpa, sed ægrotantis fuit.

Quanta series malorum ex bellis nascitur? num ideò tamen Ludouicus Galliæ Rex bello abstinuit, quo Belgium, Austrasiam, Alsatiam vastauit tanto impendio sanguinis Christiani? quòd si dicant, multa esse mala, quæ ex bellis, armísque proueniunt, sed multò plùra fore, si bellare non liceat. Idem ego de Censuris, armísque Ecclesiasticis dicam, quibus si metu mali vti non possis, multò peiora euenient, quippè omnià Principibus licebunt, éstque amplissimum in Gallijs exemplum, vbi Religio perierat, nisi vibratis Censuris, metúque Regni amittendi Henricus Magnus hæresim exuisset.

Sed nimius sum, cùm rebus tam clàris probandis, & totâ Ecclesiâ, sempérque receptis consumor. Fecit Innocentius, cùm Lauardinum excommunicauit, quod Symmachus, quod Innocentius, quod Hadrianus, quod Ambrosius, quod alij Pontifices, Patrésque fecerunt. Faciat Lauardinus, quod Arcadius, quod Carolus Magnus, quod Theodosius alijque Imperatores, hoc est, pœniteat, séque Pontifici subdat, nec erubescat post tot Imperatores culpam fateri. *Strauit*, inquit de Theodosio Ambrosius,

omne,

(a) *omne, quo vtebatur, Regium insigne: defleuit in Ecclesia publicè peccatum suum, quod ei aliorum fraude obrepserat; gemitu & lachrymis orauit veniam; quod priuati erubescunt, non erubuit Imperator publicè agere pœnitentiam: nec vllus posteà dies fuit, quo non illum doleret errorem.* Vtinam Lauardinus imitetur.

XXV. *Vigesimoprimò*: (b) Laudat Aduocatus Lauardini, Pontificis Innocentij ad Deum, preces: sed negat istas in rebus agendis sufficere: *Audienda esse sapientum Consilia, interrogandos Canones, & ex horum præscripto, non ex priuatis inspirationibus sæpè fallacibus Bullas texendas esse. Si hæc Innocentius præstitisset, nuperum contra Legatorum immunitates Diploma vulgatum non fore. Suffragia Cardinalium Bullæ adscripta subreptitia & extorta esse, nunquam enim Bullam fuisse Cardinalibus exhibitam. Clausulam, & formulam illam Bullæ insertam videlicet, de consilio, & consensu fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium illusoriam esse, nec ex vero appositam, sed stylo Cancellariæ.*

℞. Fateor, cùm hunc hominem de Orationibus, de Inspirationibus, deque sacris Canonibus disputantem audio, non magis risu abstinere posse, quàm olim Apelles, cùm sutorem de Helena differentem. Quid enim in domo Lauardini minùs curatur, quàm sacri Canones, Orationes, sanctæque Inspirationes? & cuius rei maior, quàm istius ignorantia? Consultius ergo tacere, quàm ignota narrare.

Cæterùm quid dici possit inuerecundiùs, quàm non auditos esse, non consensisse Cardinales, nec Bullam eis communicatam; cùm tot Cardinalium nomina & suffragia sint Bullæ adscripta? num ergò velatis oculis subscripsère? Nihil planè de tam sacro Collegio, tótque egregijs Senatoribus dici potest

(a) S.Ambros.Orat.funeb.in Theodos. (b) Fol. 10.

test indignus, quàm aut non vidisse, aut non perpendisse rem tanti momenti, & cui subscribebant; nam quod dicitur: *Extorta fuisse suffragia*; nimis nota calumnia est: qui enim Innocentius extorsit? vi, metu, an dolo? at hæc omnia nimis aliena à Moderni Pontificis moribus, nec vllus Cardinalium de vi aut fraude conquestus, cùm tamen omnes subscripserint Estreo, & Maidalchino exceptis.

Nec dici potest, nimis festinatum esse; cùm constet iam primis annis Bullam fuisse conceptam, & vndecim annorum spatio maturatam, idque toties Regi Christianissimo insinuatum, & ab isto, Eiusq; Ministris Pontifici promissum est, in Gallijs quoque receptum iri aliorum Principum exemplo. Quot annis ergo opus est, vt maturum consilium dici possit, si vndecim non sufficiunt? Quamquàm & iniustitia Asylorum tam clara, & omnibus nota, vt nec Theologis, nec consilijs, nec annis opus fuerit ad eam ostendendam.

Paucas infra lineas redit Auctor ad ipsam querelam videlicet: *Sapientissimos quosque S. Collegij non admitti ad Pontificis consilia, quibus nunc Europa turbatur*.

Ænigma videri possit, quos Gallus intelligat ijs verbis: *Sapientissimos quosque*. Constat enim Bullæ contra Asyla Cardinales Cibum, Ottobonum, Cassanatam, Columnam, Azolinum, Pium, Chisium, Medici, Norfolcium, aliósque subscripsisse, Estreo tantum, & Maidalchino exceptis; oportet ergo Estreum, & Maidalchinum solos inter *sapientissimos* reponi; at ego hactenus credebam solos non esse.

XXVI. *Vigesimosecundò:* (a) Conqueritur, *Pontificem Innocentium ex consilijs pendere Religiosorum ignorantium, rerumque mundi expertium; nec non* Præ-

(a) Fol. 10.

Prælatorum minoris sortis, quibus vnica cura genio Pontificis adolari, à quo extolli momento possint.

81. Quæ de *Religiosis ignorantibus, minitisque Prælatis* notâ Aduocati modestiâ declamantur, longâ refutatione non egent. In causa Asylorum consilia cum Religiosis collata non credo, saltem me latet; nec opus erat, re toties, & à tàm multis Pontificibus iam olim decisâ. In causâ vero Regaliæ, & quatuor Propositionum Conuentus Parisiensis, scripsére quidem Religiosi solito moré, quippè iam à primis Ecclesiæ annis ea pars Religiosis seruata, vt veritati succurrerent, quoties impugnabatur. Fecerunt ergo Religiosi, quod semper factum, & quod debebant. Cæterùm an ignorantes illi sint, ex libris, quos scripserunt, agnoscas; illi testimonium dicent, quinam postulari ignorantiæ debeant, qui Regi, an qui Pontifici seruiunt. Planè nemo totâ Galliâ repertus est, qui hisce ignorantibus respondere sit ausus, aut qui potuerit; adeò veritas præualuit, & æquitas causæ. Quòd si velint, ideò Religiosos, qui pro veritate scripserunt, ignorantes esse, quia scientiam Principibus adulandi non callent, & quam Gregorius Magnus egregiè depinxit: verum dicunt, fateórque ignorantissimos esse, nullóque modo cum aulicis Lauardini, aut cum Regis Confessario posse comparari. Sic verò illam Gregorius descripsit: (a) *Deridetur iusti simplicitas. Huius mundi sapientia est, cor machinationibus tegere, sensum verbis velare; quæ falsa sunt, vera ostendere, quæ vera sunt, falsa demonstrare: hoc qui sciunt, cæteros despiciendo superbiunt. At contra sapientia iustorum est, nihil per ostensionem fingere, sensum verbis aperire, falsa deuitare, pro veritate contumeliam lucrum reputare. Sed hæc iustorum simplicitas deridetur, quia ab huius mundi sapientibus purita-*

(a) S. Gregor. lib. 10. moral. c. 16.

ritatis virtus facuitas creditur. Omne enim, quod innocenter agitur, ab eis procul dubio fatuum reputatur.

Quæ de *Minutis Prelatis* dicuntur, eos videlicet spe præmiorum Pontificis genio adulari, nescio quem feriant; credo enimuerò nullum in palatio Pontificis morari tam minutum Prælatorum, qui non pluribus æquiualeat Lauardini spatharijs, & quot fasces Aduocatorum, quotque Talonij sufficient, vt vnum ex minutis hisce Prælatis componant? Multò minùs constat mihi, quâ illi spe ducantur; illud certum est, nemini hactenus, qui in Regaliæ, & quatuor propositionum conflictu causam veritatis egerunt, meliorem fortunam prouenisse, aut à Pontifice auctum esse, si Cardinalem Aguirre excipias, cui excellens doctrina exemplo Baronij, Bellarmini, Caietani, aliorumque Purpuram meruit: ego si pro lucro, non veritate certandum sit, malim Parisijs operam locare, quàm Romæ, spem enim prouocarent Maimburgi exempla, ac præsertim Regij Confessarij, cuius familia ex tenui, & arida, (a) adeò opibus aucta est, vt pretio ducentis millium Francorum excubias Regij Palatij coemerit, præter alia nec pauca emolumenta. Tanti videlicet pretij est Theologia aulicis grata: nihil simile Romæ.

Paria ferè sunt, quæ in sua Apologia Ministris Pontificijs Lauardinus obiecit, videlicet: *Omnium contentionum, quæ Pontificem inter, Regemque agitantur, causam temeritati, ac insolentiæ Ministrorum adscribendam esse, qui ob Pontificis defessam annis, morbisque ætatem, negotijs admoti illius gratia abutantur, Galliæque turbandæ omnem lapidem moueant.*

Ita placuit Lauardino loqui, qui specie humanitatis tunc maximè Pontificem arguit, cum maximè excusat. Quid enim peius de Principe dicas, quàm quòd Mi-

(a) Capitanno della Porta del Leouure.

Ministris vtatur temerariis, insolentibus, ac hostibus publicę pacis, & istis non molem tantùm Principatûs, sed etiam animum, ac gratiam suam committat? Planè ingentia cogitanti, quæ in componenda disciplina Ecclesiastica, in ausibus corrigendis, in profligandis hæresibus, ac præsertim in Turcico imperio propè ad internecionem vsque delendo, à moderno Pontifice felicissimè peracta sunt, adeò vt hac in re non omniũ tantùm retrò Pontificum memoriam, sed etiam omnium mortalium spes, & vota superârit; oportet, inquam, ingenuè fateri, Ministros Innocentii non temerarios, non insolentes esse, sed tales, quorum merita Galli imitentur, séque felices ducant, si aliquam tantùm partem eorum gloriæ, ac virtutis consequi possint; nam quò d iis odium Gallicæ Nationis Lauardinus obiicit, compertum est, non posse odii accusari in ea causa, quæ non solos Galliæ, sed omnium Regnorum, Principúmque Legatos tangit, & quorum nemo hactenùs conquestus est, sibi iniuriam fieri. Nulla ergo in causa tam iusta, tàmq; omnibus probata Ministrorum Pontificis culpa, sed eorum tantùm, qui contra omnium Principum exempla retinere potentiâ volunt, quod iure non possunt, aliósque iniuriæ, ac odii postulant, qui sua, imò qui Christi patrimonia vsurpari non finunt.

Quamquàm quid frustrà ego excusandis Ministris laboro, quando nemini compertum non est, hodiernum Pontificem nunquàm ex Ministrorum consiliis pependisse, sed conscium potestatis, ac muneris sui, ac præsertim cælestis patrocinii, rebus lentè discussis omnia arbitrio suo ac prudentiâ metiri, nec aliis imperandi, sed obsequendi munus relinquere, adeò vt si quæ culpa est, soli Pontifici adscribi debeat, rerum omnium, quæ fiunt, & conscio, & arbitrio; quamquàm nec culpa, nec imprudentia dici potest, quod tanto tempore, tàmque maturis consiliis, assensúque

to-

totius ferè sacri Collegij, imò totius Orbis terrarum, si paucos Gallorum excipias, probatum, decisùmque est. Cæterum ex hoc quoque Lauardino ignosci potest, quando Romam nuper ingressus nec Pontificis mores, nec integritatem Ministrorum satis compertam habuit, & ideò vtrósque ex aulę genio æstimauit.

XXVII. *Vigesimotertiò*: (a) Ingenti & magnificâ Digressione à Legatorum Asylis ad Conuentus Parisiensis Propositiones conuersus: *Ignorantissimos esse*, dicit, *qui Declarationem Parisiensem nouitatis accuset, cum constet, antiquissimam esse Gallicanæ Ecclesiæ sententiam. Quòd si priuati aliqui Doctores, aut etiam ipsæ Synodi Gallicanæ, vt illæ anni 1614. & 1615. contrarium docuerint, reliquias fuisse infortunati illius fœderis, quòd Ligam vocant; tunc enim Pontificis emissarios alienis doctrinis Galliam imbuisse; ac præsertim Cardinales Ioiosam, Peronium, Surdium. Ducesque ac Marescallum Guisium Maienium, Espernonium, & Ancreum conatos esse Parlamentum, ac facultatem Theologicam peruertere, sed nunquàm potuisse. Antistites, qui Parisiensi Synodo interfuere, & merito eminentis doctrinæ, & Zelo Religionis, & conuersione tot hæreticorum (quos inuictis rationibus domuerunt) tantum sibi famæ comparasse, vt sufficiat illorum auctoritas sustinendæ nuperæ Declarationi, ac hominibus persuadendis nullo priuato affectu præuentis. Ex aduerso nuper ad purpuram promotos multò inferiori merito esse, nullaque re alia commendabiles, quàm odio Gallorum, vastisque voluminibus, quæ fabulis, vanisque ac millies refutatis rationibus infarserint.*

℞. Sis solent victi: mordent & lacerant, cùm arma perdidêre. Ignorantissimos dicit, qui nuperam Declarationem Conuentus Parisiensis nouitatis accusant. At lubeat Lauardino, eiúsque Ministris ea per-

(a) Fol. 11.

perlegere, quæ à Cardinali Aguirre,& Auctore Galliæ Vindicatæ scripto vulgata sunt, videbítque Parisiensem Declarationem tam alienam esse à Patrum, ac præsertim Ecclesiæ Gallicanæ doctrina, vt nihil magis;nec mihi quæ illic dicta sunt,& quibus Galli respondere nihil possunt,repetere animus est,quippè in alio argumento versamur. Perronij, & Rich.lij Cardinalium doctrina,& in Galliam merita mundò notiora sunt, quàm calumnijs obscurari possint; & quis in nupero Parisiensi Conuentu sedit, qui cum Perronio,& Richelio possit comparari?

Et illud quoque risu dignum: *Perronij, & Galliæ Synodum doctrinam reliquias fuisse fœderis Gallijs infausti.*

Nimirum Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense,Lateranense,Lugdunense,Ferrariense Concilia:sancti quoque Cyrillus,Athanasius,Cyprianus,Damasus, Bernardus, Antoninus, Bonauentura, Thomas, alijque Patres,qui Parisiensi declarationi aduersantur: reliquiæ dici possunt fœderis sacri. Illud verius dixisent, Religionem Catholicam reliquias esse fœderis sacri,nisi enim hoc eset,nunquàm Henricus,nunquàm Henrici filij,Nepo;sque, sicque nunquàm Gallia hæresin exuisset.

Quod additur de doctrina Galliæ Episcoporum, parum interest meâ, docti an indocti fuerint,qui Parisijs sederunt; nam & Nestorius,& Arius, & Caluinus docti fuêre. Plures in Gallia fuisse, qui purpuram ambierint,credo: plures meruisse,quàm qui nuper promoti, ignoro; Pontificis iudicium fuit, qui tamen nec Galliam omisit,quamquam non illos elegerit,quibus maior cura tantam dignitatem optandi, quàm merendi. Nec ob libros eruditissimè scriptos alium quàm Cardinalem Aguirre euectum scio. Nullum huic in Gallos odium,sed vnus amor veritatis, & hæc tam inuictè probata, vt nihil Gallis occurrerit,

rit, quod responderent; tam etiam modestè proposita, vt habeant Aduersarij, quod imitentur: sed cum nec imitari modestiam velint, nec respondere rationibus possint, ad conuitia, & iniurias appellant, & molem libri accusant, cum opprimuntur mole veritatis.

Auctoritatem quod attinet Conuentûs Parisiensis, nullius planè momenti est.

Nam *primò* constat, Patres, qui huic Conuentui assederunt, alios odio, & vindicandi cupidine; alios metu corruptos fuisse. Repetantur memoria, quæ Pontifex contra Regaliam, próque libertate Gallicanæ Ecclesiæ fecit, & exaduerso quàm iniquis animis à Galliæ Episcopis (quorum tamen causa agebatur) ac præsertim Tholosano, & Parisiensi Archiepiscopis accepta fuerint, & quàm sæua ab illis persecutio secuta. Relegantur etiam, quæ ipsi Galliæ Antistites litteris (a) ad Pontificem datis de suo metu professi sunt, quæque illis Pontifex respondit; & continuò patebit, verum esse, quod dixi, in Conuentu Parisiensi omnia odio, metúque agitata esse. Et quid boni speres, vbi odium præsedit, metúsque subscripsit? & quoties experimur, etiam sapientissimos hominum, quoties his affectibus rapiuntur, multa facere, & dicere, quorum ipsos pœniteat, aut saltem pudeat? Nota sunt Tertulliani, Origenis, Luciferi, Photij aliorumque exempla.

Secundò. Nulla Conuentui Parisiensi facultas contra omnium Patrum, Conciliorum, ac præsertim Gallicanæ Ecclesiæ sententiam aliquid statuendi. Qui enim Conuentus Parisiensis, vt cum tota retrò Gallicana Ecclesia comparari debeat? quantóque minùs tot Concilijs, & Patribus præferri? aut si auctoritas, & doctrina te mouet, cur non magis mouet, tot Patrum, tot Conciliorum, imò Ecclesiæ totius, quàm

(a) Anno 1682.

quàm paucorum, quos odium, metus, vindicta, adulatio peruerterant?

Tertiò. Et quid miraris Parisiensem Conuentum errâsse, quando constat ob similes ferè caussas Antiochense, Ariminense, Ephesinum secundum, & alia Concilia errâsse, in quibus longè maior, & numerus, & doctrina, quàm in nupero Parisiensi: & quis nescit etiam Hæreticis suos Conuentus, & synodos esse, in quibus fortè non minor doctrina quàm Parisijs, si hæc sufficeret: non ergo ab istis veritas quærenda, sed ab illo, cui Christus dixit: *Ego pro te rogaui, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*.

Quartò. Adde & Regaliæ, & quatuor Propositionum caussas ad maiores, imò maximas pertinere, quæ etiam Gallorum testimonio soli Pontifici reseruantur; hic ergo solus, & vnicus Iudex; at plus valet, magísque obligat vnius Iudicis sententia, quàm mille aliorum iudicia, quibus nulla auctoritas decidendi. Denique certum est, & alibi, inuictéque probatum, Concilia à Pontifice improbata nullius esse auctoritatis; quantò ergo minoris auctoritatis Conuentus Parisiensis decreta? Poterit ergo Episcopis Parisiensibus ab Innocentio repeti, quod olim Ariminensibus à Damaso dictum est: (a) *Numerus Episcoporum, qui erant Arimini* (Parisijs) *congregati, præiudicij vim habere non debent, præsertim cum formula illa concepta sit, neque Episcopo Romano (cuius ante omnia sententia expectanda erat) neque alijs ei consentientibus*.

Vigesimoquartò; Multa subdit de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, quas negat Pontificum priuilegijs deberi. Sed cum hoc nihil pertineat ad præsens argumentum, sitque integris libris confutatum, alto Gallorum silentio, nihil habeo quod addam, præter

(a) Theodor. l. 2. c. 22.

ter illud Apostoli : (a) *In libertatem vocati estis fratres ; tantùm ne libertatem in occasionem detis carnis.*

XXVIII. *Vigesimoquintò* : Negat Leges, Bullásque à Pontifice latas ad Principum Oratores, eorumque domus, & viciniam, seu Quarterium extendi posse. (b) *Legatum enim Personam Principis, eiusque supremam, & independentem auctoritatem representare ; ædes Legati, esse ædes Principis, nec proinde Pontificis legibus comprehendi. Hæc Lauardino comperta, & ideò nihil Innocentij Bullæ deferre potuisse.*

℟. Si hæc ita habent; ergo non solùm Romæ Regijs Legatis ius Asyli, & Quarterij, sed omnibus Principum Legatis, & in omnibus aulis competet, ac præsertim Parisijs Legato Pontificis. Hic enim eâdem ratione, quâ Lauardinus causari poterit : se Pontificis supremam, & independentem auctoritatem referre : ædes suas, ædes esse Pontificis, nullísque Regiis Legibus subiacere, nec à Regijs satellitibus viciniam suam percurri posse. Quæ omnia si nec Parisiis, nec alibi locum habent, cur habeant Romæ? an verò soli Galliæ Legati Principem suum repræsentant? Et si esse Galliæ Legatum est Legitimus titulus Asyla, & Quarterium obtinendi, cur hoc tantùm Romæ, & non alibi Gentium ? Certum igitur est omnium Principum Gentiúmque exemplo, Ius Asyli, & Quarterij saltem extra proprias edes, multòque magis in tota vicinia Legatis Principum nec deberi, nec dari; malè igitur à Lauardino petitur titulo Legationis.

Taceo Lauardinum Legatum non esse, cum vt sæpè repetitum, non solius mittentis consensus Legatos faciat, sed etiam Principis, ad quem mittitur.

Taceo in nupera Innocentij Bulla non contineri

(a) Ad Galat. 5. (b) Fol. 13.

Legem verè humanam, sed Diuinam, & naturalem (cui omnes non tantùm Legati, sed etiam Principes subduntur) videlicet: *Non inuadendi, nec retinendi aliena Domino inuito.*

Taceo denique Legatos etiam agnitos, receptósque multis ex causis remitti posse, præsertim cum hostilia moliuntur, alienam Iurisdictionem inuadunt, aut inuasâ abstinere nolunt, cumque Principi, eiusque Ministris Iustitiæ insultant, vt nuper Lauardinus.

XXIX. *Vigesimosextò:* (a) Obijcit Possessionem immemorialem.

℟. Hoc vnicum est argumentum, quod decipi solent simplices, rerumque ignari; & tamen instar aliorum planè vanissimum: imò tantum abest, præscriptionem obtendi posse, vt potiùs hoc ipsum ius immunitatis, & Asyli pro exemplo seruiat rerum impræscriptibilium; adeò vt si in scholis Iuris-Consultorum quæratur: *Quodnam sit paradigma rerum, quæ nunquam præscriptæ sunt, & nunquam præscribi possint?* Respondere debeat: *Ius Asyli à Lauardino Romæ petitum;* in hoc enim vno omnes defectus Præscriptionis conueniunt.

Piget me ad ista deuolui, sed postquàm Gallus hoc argumento vti voluit, in eóque summam rei collocare, non possum silere. Nego ergo hoc ius Asyli à Gallis præscriptum esse, aut aliquando potuisse præscribi.

Nam *primò* Præscriptio non est Diuini, aut naturalis, sed humani iuris, ac ciuili lege inducta. Vnde si supremus Princeps, qui Ciuili Lege non tenetur, declaret se nolle, vt res aliqua intra suum Principatum præscribatur, certum est præscribi non posse. At Pontifices Romani à Iulio III. vsque ad Modernum Pontificem semper & factis, & se-

(a) Fol.14.

& seuerissimis Legibus professi sunt; nolle se, vt huiusmod,immunitas tanquàm publicæ quieti,Gentium iuri,humanísque commercijs aduersa præscriberetur: non ergo præscribi potuit.

Secundò. Tota & vnica ratio, ob quam Prescriptio admissa est, illa fuit; ne iura & Dominia rerum incerta essent, si multis annis, quietéque ab aliquo possessa restitui deberent. At hæc ratio in nostro casu locum non habet: nec enim incertum esse potest, ad quos pertineat ius capiendi, puniendíque reos in tota Romana vrbe, & locis à Lauardino prætensis; cùm certissimum sit ad Romanos Pontifices pertinere, ab ijsque semper exercitum, vt ex Archiuis, & Protocollis, communi totius vrbis testimonio, ac confessione etiam Gallorum constat, quod suprà ostendimus, cùm de Pisana conuentione ageretur.

Tertiò. Ad præscriptionem requiritur bona fides in legitimo aliquo titulo siue vero, siue præsumpto fundata, adeò vt sublatâ bonâ fide, ne mille quidem annorum possessio præscriptionem pariat; idque vt Præscriptio à furto, & rapina distinguatur: at in nostro casu, quæ bona fides, quisque legitimus titulus aut esse, aut præsumi potest, quando Summi Pontifices legitimi istarum rerum & vnici Iudices toties; & tam enixè publicísque edictis hæc Asyla prohibuêre, imò abusum appellârunt *abominabilem, detestandum, publicæ pacis perturbatiuum, fomitem rebellionis, pessimi, valdéque perniciosi exempli, rem enormem, nimiam corruptelam, ausum temerarium, abominabile, & detestandum nomen*, fieriue, inquam, potest, vt bona fides ac legitimus Titulus esse vel præsumi possit, in rebus, quas ex Principis edicto constat, *abominabiles, enormes, detestandas esse, &c.* Quod si nec

bona fides, nec titulus Legitimus, ergo nec Præscriptio.

Quartò. Certum quóque est, sine continuata, & nunquam interrupta possessione nec esse, nec concipi posse vllam Præscriptionem; imò hęc nihil aliud est, quàm continuatio Possessionis. At in argumento, de quo agimus, qui fieri potest continuatam fuisse Possessionem, quando ab omnibus Pontificibus tot edictis, tot actibus, exemplísque in contrarium editis abrupta, & truncata est, quoties micare & prodire ausa? Quis vocet adultam, quæ toties in cunis appressa, quoties nata?

At Legati sæpè conati sunt hanc immunitatem sibi vendicare, imò aliquandiù ea vsi sunt?

℞. Aliud est conatus & factum; aliud præscriptio; si conatus & facta ad præscriptionem sufficiant, iamdudum patrocinio Præscriptionis homicidia, adulteria, periuria, & omnia flagitia liceant, quæ multò pluribus conatibus, exemplísque, quàm immunitates Lauardini nituntur.

Quòd si dicas: *Hæc iuri Diuino, & naturali aduersari, & ideò præscribi non posse.*

Respondebo non minùs esse iuris naturalis, Diuiníque hæc præcepta, quæ pro basi totius Iuris prudentiæ Iustinianus posuit, videlicet: *Neminem lædere, ius suum vnicuique tribuere*; quæ palàm est violari vsurpato à Legatis iure Asylorum, quæ enim maior læsio, & fraudatio iuris alieni esse potest, quàm supremum Principem, & Pontificem magnâ parte Iurisdictionis in Vrbem Romanam priuare, & flagitijs, ne deléri possint, patrocinium præstare paratâ impunitate?

Quintò: Æquè certum est, quæ iuri publico, & communi quieti repugnant, nullo tempore præscribi;

bi; at verò quid magis repugnat, quàm hoc Asylorum ius, quo datâ flagitijs securitate, & licentiâ, necesse est publicam quietem proscribi. Ipsi Galli, quando contra Ius Regaliæ longissimam Possessionem, ac suprà omnem memoriam pro Ecclesijs allegari audierunt, quid aliud & sæpius respondere, quàm iuribus ad Coronam & Principatum pertinentibus præscribi non posse? At verò ius crimina puniendi multò magis Coronæ, supremæque auctoritati annexum est, quàm ius Regaliæ: nam sine hoc possunt Regna & Principatus consistere, imò si Galliam excipias, nullum Regnum hoc iure potitur; non verè conseruari Regna possunt sine auctoritate necessaria puniendi sceleratos; id enim ad publicam quietem, & pacem pertinet, cui promouendæ Principatus instituti sunt.

Sextò. Denique Præscriptioni complendæ tempus necessarium est; nec enim quouis die, aut anno aliena iura præscribi possunt: sed contra priuatarum Ecclesiarum iura quadraginta annorum tempus necessarium est: contra verò iura Romanæ Ecclesiæ centum annorum. At Legati, quamuis cum alijs vrbis Magnatibus vsurpare hoc ius iam Iulij III ætate conati sint, eo tamen semper expulsi, coactique cedere, liberâ iustitiâ, & omnibus locis exercitâ vsque ad annum 1670. quando sub Clemente V. ob causas nuper libatas, non edictis, quidem, aut pœnis, nec etiam satellitum excursu Asyla Legatorum turbata sunt; sed tantùm precibus, querelisque apud Principes actum, vt hunc vsum extingui permitterent. Idque multò efficaciùs à Moderno Pontifice, quod solùm sufficeret impediendæ præscriptioni. Demus ergo (quamuis ob causam modo allegatam ne hoc quidem concedi possit) duodeuiginti annos elapsos esse; quantum id tem-

poris est, vt non dico contra Pontificem, sed ne quidem contra priuatum Ciuem prescribi possit? nihil ergo Lauardinum iuuat ostentata Præscriptio.

XXX. *Vigesimoseptimò*: Conqueritur, *violari Pisanam Conuentionem*.

℞. Pisanâ Conuentione nihil aliud contineri, quàm vt Legatis Galliæ honor exhibeatur tanto charaćteri debitus, non verò, vt iure Asyli gaudeant, præsertim, quando alij Principes ei renuntiârunt. Imò Alexander VII. constantissimè negauit auctoritatem suam Asylo præstare, illúdque ratum habere, vt ex publicis documentis constat. Aliud est ergo honor Legatis debitus, aliud Asylum, neque hoc ad iura Legatorum pertinere, omnium, qui de hac re scripserunt, testimonijs constat, patétque aliorum Principum exemplo. Deinde Pisana Conuentio de Legatis loquitur; qualis Lauardinus non est, quando, vt suprà iam monui, non solius mittentis imperium Legatum faciat, sed etiam consensus Principis, ad quem mittitur.

XXXI. *Vigesimo octauò*: Multis locis conqueritur Lauardini Orator: *Modernum Pontificem Innocentium malè in Gallos animatum esse; idque toto sui Pontificatus tempore multis, magnisque exemplis ostendisse*.

℞. Posset Innocentius respondere, quod olim Elias similis culpæ à Rege postulatus: cùm enim illum istis verbis Achab alloqueretur: *Tu ne es ille, qui conturbas Israel?* Respondit: *Non ego turbaui Israel, sed tu, qui dereliquisti mandatum Domini*. Si Galli iusta peterent, & quæ concedi possent, meritò & ante alios audirentur. Cùm verò illa petant, quæ Conscientia non admittit, quis amabo causa repulsæ? qui petit, an qui negat indigna? permittant

tant Galli aliquem locum Conscientiæ, nec iniuriam aut odium putent Regem soli Deo postponi.

Recensebo, de quibus Galli causantur, se à Pontifice exauditos non esse, sicque Lectori iudicium, odium an necessitas dici possit, quidquid Pontifex Gallis negauit.

Primò enim Rex Christianissimus Ius Regaliæ propria auctoritate ad Ecclesias duplo plures extendit, quam quæ anteà huic seruituti subiectæ erant, imò etiam ad Ecclesiam regularem qualis fuit Apamiensis, idque contra Lugdunensis Concilij Decreta, contra Præscriptionem immemorialem, contra Leges omnium retrò Galliæ Regum, & denique contra ius, & immunitatem tot Ecclesiarum.

Secundò. Vicarij Generales ab Apamiensi Capitulo Canonicè electi, Regiâ auctoritate operáque Archiepiscopi Tholosani expulsi sunt, alijque intrusi, Canonicis omnibus Regularibus Apamiensis Ecclesiæ direptionibus, carceribus, exilio pulsis, totóque Capitulo illius Ecclesiæ dissipato; vnde funestum schisma secutum, durátque in hunc diem.

Tertiò. Nominatio in aliquibus Monasterijs Vrbanissarum Sanctimonialium Regi vindicata, suppressis liberis Electionibus, intrusísque Titularibus Abbatissis, vnde summa ac plena scandali inter sacras Virgines exorta confusio.

Quartò. Oppressio Cluniacensis Abbatiæ, in qua licèt vi Concordatorum ius eligendi sit penès Religiosos, & ij quendam Patrem Beuueron canonicè elegissent, hoc tamen renuntiare coacto, punitóque longo exilio substitutus est Bullonius Cardinalis, quem nunquam Pontifex adduci potuit, vt confirmaret, quippe contra Canones intrusum, cùmque insigni iniuria, damnóque canonicè electi.

Quintò. Extincta quòque sunt Regiâ auctoritate

quàm

quàm plurima Leprosoria, & loca pia (quorum plurima ad Ordinem S.Lazari spectabant) & Regis iussu inualidorum Xenodochio vnita, quod noluit Pontifex ratum habere.

Sextò. Vsurpata quóque nominatio Abbatum in quàmplurimis Galliæ Monasterijs, aliísque Prouincijs bello quæsitis, cum certa clade Instituti & Disciplinæ Regularis, quod nunquàm Pontifex probauit.

Septimò. Nominati quóque sunt ad vacantes Ecclesias duo ex illis Prelatis, qui anno 1682. Conuentui Parisiensi assedêre, nouámque & omnibus Ecclesiæ, Galliæque Patribus aduersam doctrinam inducere moliti; ac etiam pro Regalia deciderunt, excluso Pontifice, cuius tamen iudicio causas maiores reseruari certissima Patrum Regula est, etiam à Maimburgo, alijsque Gallis admissa. Hos verò à Rege nominatos Episcopos tanquàm suspectâ, sacrísque Canonibus aduersâ doctrinâ infectos Pontifex respuit; vnde Galli animum obfirmârunt, vt ne quidem alios Episcopos ferè triginta proponerent, ingenti vacantium Ecclesiarum damno.

Octauò. Taceo nouam, & Gallicâ pietate indignam persecutionem, quâ contra Ecclesiæ immunitatem tot insignes, præclaríque Sacerdotes, & Ecclesiasticis Dignitatibus aucti, carceribus, proscriptionibus, exilijsque puniti sunt. Hæc nuuquam Innocentius probare potuit, & qui posset à sacris Canonibus, ab Ecclesiæ Gallicanę institutis, & Legibus Diuinis, humanísque adeò aliena? Hinc Gallorum querelæ, qui & Pontificem, & Pontificis Ministros, odij accusant, quòd non velint, quæ non licent quòdque non possint Regiorum Ministrorum cupiditatibus adulari; & Deum, Conscientiam, Regémque prodere tam turpi ac indignâ conniuentiâ.

XXXII.

XXXII. *Vltimò*. Denique sparsim hic Auctor minatur: (quod etiam Lauardinus in fine Apologiæ suæ fecerat. *Si quis reuerentiæ & honori defuerit Legato tanti Monarchæ debito, reum illum fore omnium malorum, quæ ex irata, offensaque Regis Maiestate prouenire possint.*

℞. Iam obseruatum est, Asylum non pertinere ad honores ac iura Legatorum, nec Lauardinum posse Legatum dici, sicque nullam iustam causam prætexi Regiæ indignationis. Quòd si tamen, vt Lauardinus minatur, Christianissimo Regi placuerit armis hanc causam finire, & quod iure non potuit, vi ac potentiâ exprimere, nihil aliud Innocentio supererit, quàm vt patientiâ Pontifice dignâ, quidquid Regi visum fuerit, intrepidè patiatur, séque non Achillis, aut Hectoris, sed Piscatoris successorem meminerit, cui, vt gladio abstineret, à Christo imperatum est. Non ergo Christianissimo Regi, Ecclesiæque Primogenito aut arma, aut acies opponet, sed reuerentiam Pontifici debitam. Dicétque Innocentius, quod olim & in simili causa Ambrosius: (a) *Meministis, quod lectum est, Nabuthem sanctum virum possessorem vineæ suæ interpellatum petitione Regia, vt vineam suam daret, respondisse: absit vt ego tradam Patrum meorum hæreditatem, si ille vineam suam non tradidit, nos trademus Ecclesiam Christi? Quid igitur responsum est à me contumaciter? Dixi enim conuentus, absit, vt tradam Christi hæreditatem. Respondi ego quòd Sacerdotis est, quòd Imperatoris est, faciat Imperator; priùs est, vt animam mihi, quam fidem auferat. Si à me peteret, quod meum esset, id est fundum meum, argentum meum, ius huiusmodi meum, non refragarer; Verùm ea, quæ Diuina, non esse Im-*

(a) Ambrof. in Auxent. & epist. 33.

Imperatoriæ Potestatis : si Patrimonium meum petitis, inuadite : si corpus, occurram, vultis in vincula rapere, vultis in mortem ? voluptati est mihi, non ego me vallabo circumfusione populorum, nec altaria tenebo vitam obsecrans, sed pro altaribus gratiùs immolabor. Hæc olim Ambrosius Valentiniano Imperatori. Hæc iterùm Innocentius Ludouico Regi.

FINIS.

RE-

REFVTATIO
TALONII
REGII ADVOCATI
Ex Gallico in Latinum Sermonem translata in gratiam Veritatis.

Qui maledixerit Patri suo, &c. Exod. 21. 17. *Principi populi tui non maledices.* Exod. 22. 28. *Verè frustra impugnatur, qui apud impios, & infidos impietatis arcessitur, cùm fidei sit magister.* Ambros. in Psal. 118.

COmparuit nuper audax quædam declamatio à Talonio typis vulgata, sententiæque præfixa, quam Parisiense Parlamentum contra Bullam Innocentij XI. dixit; hoc est contra illud Diploma, quo Pontifex Romanus illos omnes anathemate percellit, qui Asyli, aut immunitatum (quas Franchitias vocant) prætextu sceleratis, latronibus, proscriptisque patrocinium, & securitatem præstant, & illos iustitiæ, meritísque pœnis subducunt.

Planè nisi hoc Talonii folium palàm, totâque Lutetiâ visum esset, ac insuper nomen Parlamenti ostentâsset; quis vnquam credidisset tam infame scriptum, tótque in Romanum Pontificem, sedémque Apostolicam iniuriis sparsum sub Rege sapientiâ, & Religione præcipuo aut toleratum, aut Aduocati Generalis

ralis calamo emissum iri, iam annis, studijsque forensibus cani? Constat equidem flagrante iuuentute multa ab hoc Togato contra Romanam Ecclesiam ex Launoii scriptis profusa esse, illius, inquam, Lauunii, cui non aliis scribendi scopus, quàm vt detraheret Pontificum auctoritati. Cæterùm sperari poterat ætate annis, & experientiâ rerum auctâ bilem tandem minutum iri, ardoremque iuuentutis, quo tam multa contra Sedem Apostolicam inconsultè latrauerat. Sed & reuerentia non Ecclesiæ tantùm Gallicanæ debita, sed toti Catholico Orbi (cuius Caput visibile, Christíque Vicarium tam indignè inuaserat) & metus quoque omnium animos in se prouocandi prohibere eum debuit tam pudendo facinore. Nam cum viginti ab hinc annis orationem vulgâsset erroribus, iniuriisque plenam; continuò Clerus Gallicanus contra illam querelis supplicíque ad Regem libello pugnauit, & schismatis, hæresísque conuicit; quis non crederet cautiùs progressurum iam semel & tam grauiter ictum? & tamen nunquam insolentius in Pontificem, sedémque Apostolicam, quàm in nupero libello debacchatus est, nescias sponte suâ, natiuâque intemperie id fecerit, an vt aulæ blandiretur.

Sanè in tanti momenti negotio, quòdque Europam totam concusserat, nemo non expectabat, ex historiis, legibus, ipsísque visceribus causæ magnum aliquid à Talonio productum iri, & par tam iniustæ, vanæque moli sustinendæ. Nam quantis, & quàm validis rationibus opus, vt hominibus persuadeas, licere Gallis in alieno Principatu, inque ipsa Metropoli supremâ vti potestate Principe inuito? Et tandem ius illud immunitatum, & Franchitiarum tantâ contentione à Talonio defensum, quid aliud est, quàm potestas Principem in suis Prouinciis auctoritate priuandi; alienam iurisdictionem inuadendi; impuni-

-unitatem omnibus flagitijs parandi; in communi totius Orbis Patria (sic enim Romam Talonius appellat) & in qua summa necessitas disciplinæ, leges omnes peruertendi; & denique tot hominum millia, quæ ex toto Orbe Romam conueniunt, sceleratorum arbitrio, & licentiæ exponendi, nullo iustitiæ præsidio? En tibi egregiam Franchitiarum ideam ! & tamen hæc ipsa est, cui tanto studio Lauardinus laborat. Si damna, & perniciem repures, quæ ex hoc iure Asyli proueniunt, omninò concludas, etiamsi aliquâ ratione niteretur, à Rege Christianissimo abdicandum esse, idque ad eius pietatem, & iustitiam pertinere, ne videlicet tot flagitiorum se reum constituat, quibus vsurpatum hoc priuilegium aut causam præbet, aut occasionem.

At Talonius in vulgata nuper inuectiua non argumentis, non probationibus causam Asylorum propugnat, nec saltem pompâ illâ mendicatæ eruditionis, quam alibi ostentant : nihil de vsu, nihil de possessione Regum Galliæ post fundatam Monarchiam, nihil, inquam, istorum; sed aut Rethoricis figuris contentus, aut fumo Gallicanæ libertatis, aut declamationibus in aulam Romanam, aut aliis cantilenis toties auditis, totiésque refutatis; illud vnum inculcat repetítque : *Ius Asyli ad Regem pertinere, nec vnquam abdicatum iri*. Quòd si tanti priuilegii caussas, & rationes quæras; non alias affert, quàm fidem, & auctoritatem suam : *Talonius dixit*.

Contendit : *Nec Reges, nec Regum Legatos posse excommunicatione puniri : Ecclesiam S. Ludouici iniustè interdicto suppositam*. Sed nullam rationem adiungit tantæ criminationis; facilius quippè, breuiúsque Talonio visum, si causam non examinaret, non discuteret; sed more sibyllarum oracula proferret nullâ curâ probandi : *Roma potestate sua abutitur, Roma Galliæ libertates deflorat* : Hæc summa

nego-

negotii. Quem ergo effectum pariet hæc Talonii Oratio à Gallis tam decantata? non alium credo, quàm vt tripudient hæretici; eruditi contemnant; Catholici, addictíque Romanæ Ecclesiæ indignentur: omnes verò boni infortunium Galliæ deplorent, quæ hominem ferat summo Sacerdotitam audacter insultantem, tantáque fiduciâ schismati præcinentem, idque sub illo Rege, cui tanta sapientiæ, & æquitatis curâ.

Augétque dolorem, quòd illi ipsi, quos rebus Ecclesiasticis Rex Galliæ præfecit, & quorum operâ, consiliisque vtitur Romæ, non tantùm non offendantur huius Aduocati petulantiâ, verùm etiam applaudant, exulténtque; imò tam indignæ in Romanam Ecclesiam rebellionis ipsi sint auctores, fabrique calumniarum, quibus tanti Pontificis nomen audent defædare.

Cæterùm iniuriæ toto hoc Talonii libello sparsæ, adeò turbatim, nullôque ordine incedunt, vt iis componendis nulla mea cura suffecerit; fateor enim conatum me esse, vt illas disponerem, quo videlicet clariùs apparere, conuincíque possint: sed vt dixi, præualuit Auctoris confusio, vt proinde oppugnari à me debeant vago certamine, & prout singulæ occurrerint. Nisi fortè omnia ad hæc capita reducas, videlicet. *Primò* ad iniurias, & conuitia, quæ impudenter in Pontificem vomit. *Secundò* in querelas, quas de Pontifice male in Gallias animato sparsim accumulat. *Tertiò* in sententias erroneas circa auctoritatem Ecclesiæ Romanæ Matris, & Magistræ omnium Ecclesiarum. Et *Denique* in vanissimas ratiocinationes, ac puero, quàm Aduocato magis dignas, quibus Imaginarium ius Asyli, & Diuino, humanóque iuri contrarium Regi Christianissimo vendicare contendit. Hæc merces Talonii; & quamuis nemo vnquam Assentatorum huc vsque processe-

rit, placuit Talonio illos omnes superare adulandi peritiâ.

Primò igitur Pontifici obiectam: *Iam à pluribus annis statuisse hostem se Gallorum profiteri, amicum verò omnium, quibus Galliæ potentia aut odiosa, aut suspecta.*

Vides exordium tam grandis calumniæ: quid porrò à Talonio expectas? vt probet? vt fœdera narret cum Galliæ hostibus ab Innocentio percussa? vt bella, aut saltem machinationes producat in Galliæ perniciem? nihil istorum; constat enim id maximè ab Innocentio hactenùs curatum, *vt* animos Christianorum Principum componeret extinctis discordijs, *vtque* palàm testaretur paternum amorem, & parem amori æstimationem, quam Christianissimo Regi profitetur, nec aliud ab eo fœdus coniunctum, quàm innocens illud, Deóque tam charum, quo delendæ Turcarum potentiæ Christianorum vires sociauit. En odia, & insidias Innocentij. Illud verum est (si hoc culpæ dari debet) doluisse Pontifici, cum Regem videret perniciosis Ministrorum consiliis nimium tribuere, Principem alioquin pium, iustumque, quoties suis, non aliorum arbitriis ageretur. Et verò, quàm benignè, humanèque Regem admonuit, ne permitteret Regaliam quatuor Prouinciarum Ecclesiis imponi, quæ semper immunes fuerant huius seruitutis, & quâ tamen eius Ministri Ecclesias opprimebant, Regio nomine abusi, calcatáque Iustitiâ?

Quis àutem satis dolorem explicet, quo Sanctissimus Pontifex angebatur, cum videret tot Episcopos, tótque alios Sacerdotes pietate, Zelóque insignes, toto Regno proscribi, & pœnas grauissimas dare, nec aliam ob causam, quàm quòd Romæ obedirent, causámque libertatis Ecclesiasticæ sustinerent; idque exemplo ipsorum Galliæ Antistitum, qui

octuaginta ab hinc annis eam constantissimè defenderant; imò quam ipse Petrus de Marca, quamuis alioquin Regi addictissimus, egregiis scriptis agnouerat, oppressus, vt credo, mole veritatis.

Cum videret Regiâ auctoritate institutum Religiosarum Infantiæ Christi ab Episcopis, à Pontificibus, ab ipsôque Rege approbatum, momento aboleri, nullâ iustitiæ, legúmque reuerentiâ?

Cùm videret hinc euerti Charonense Monasterium, inde in ædibus Vrbanissarum perpetuas Antistitas intrudi, idque contra omnes Leges, canonumque Decreta?

Cùm videret arbitrio Iudicum sæcularium, & libertatem, & iurisdictionem Ecclesiarum turpissimâ seruitute damnari; iugúmque Ecclesiæ Gallicanæ ab iis imponi, quorum vita nimis quàm nota, & silentio digna: Ecclesiæ inquam Gallicanæ, quæ cum singulis ferè momentis libertates suas iactet, re ipsâ sæculari Magistratui ad pedes iacet, seruítque miserrimo, ac pudendo ancillatu, Parlamento videlicet rebus sacris, & Ecclesiis imperitante: idque maiori fastu, ac dominatu, quàm ipsa Oecumenica Concilia, Romaníque Pontifices.

Cùm videret præcipuas Regni, ac deuictarum Prouinciarum Abbatias in Commendas dari: Episcopos ad alienas Ecclesias transferri, suis, quas primò susceperant, relictis, commisísque alteri, & subornato Episcopo, qui prioris Episcopi Vicarium agat: cogi Capitula vacante Ecclesiâ, Vicarios eligere, non quos volunt, & quos Conscientia eligendos dictat, sed quos Rex imperat, præscribítque: Canonicos exilio pelli, quotquot Gubernatoribus Prouinciarum licèt modestè obnituntur, recusántque Mercenarios Pastores accipere ex aulæ præscripto.

Cùm videret Galliæ Episcopos olim Apostolicæ Sedi maiori quàm dici possit, demissionis, & reuerentiæ

tiæ ſenſu addictos, nunc omnino diſſimiles ſibi in Conuentibus annis 1680. & 1682. celebratis claſſicum aperto bello in Eccleſiam Romanam cecinisse; ac Decreta vulgâſſe Apoſtolicæ Dignitati planè aduerſa, & ab iis Decretis aliena, quæ Eccleſia Gallicana in Comitiis anni 1616. per Cardinalem Petronium, & anno 1625. in articulis pro reparanda Eccleſiaſtica Diſciplina condiderat. Sed vt credo, alia tunc erat ratio Galliæ Epiſcoporum; olim enim Conſcientiæ ſtimulis, ſpiritúque Religionis agebantur: nunc metu, & factionibus, aulæque inſtinctu; quid ergo mirum aliis ex cauſis alios effectus prodiiſſe? Vt proinde non nemo ex Epiſcopis, qui Pariſienſi Conuentui aſſedit, amico ſuo familiariter, verèque dixerit: *Galliæ Epiſcopos libertatem, honorem, & Conſcientiam in Conuentu Pariſienſi perdidiſſe, & nihil præterea.*

Cùm videret Clerum Gallicanum olim pietate, ſcientiâ, & conſtantiâ Sacerdotali ante alios florentem: nunc adeo marcuiſſe, vt malit iura, & priuilegia Eccleſiarum ſuarum penitùs deleri, quàm vel vocem, vel querelam emittere memorem priſtinæ libertatis. Quid minùs facerent, ſi mancipia eſſent?

Cùm denique videret tot Sacerdotes, viróſque doctrinâ inſignes, exiliis, carceribus, falſis criminationibus, aliiſque modis puniri, ac priuari ſuis beneficiis; idque nullâ iudicii formâ ſeruatâ, ac ſæpè ſuis etiam Epiſcopis Diœceſanis omnium ignaris, inconſultiſque: & ſi cauſam quærerent tam ſæuæ perſecutionis; hæc vna reddebatur: *Quòd Ianſeniſmum redolerent.* Hoc nimirum crimen eſt, quo omnes Innocentes laborant; quotquot videlicet Regiis Miniſtris adulari non poſſunt. Nec refert, ſi palàm proteſtentur: *Se Ianſenij quinque propoſitiones ex animo auerſari.* Nihilominùs rei ſunt, & velint, nolint, oportet, vt inuiti ſint Ianſeniſtæ, nouâ videli-

cet delicti specie, quando cogunt hæreticos esse, etiam qui nolunt. Sed neque hoc satis, alia subiungunt Iansenismo supplendo; videlicet esse seditiosos: esse nouæ Ethices (Principibus tam charæ) iuratos hostes: esse mille titulis suspectos: esse denique, quidquid non sunt: nisi fortè hoc vnum excipias, quòd illis, qui in aula sunt, & quorum arbitrio Ecclesiæ permittuntur, blandiri non possint; hoc vnum verúmque delictum est, quod ne nomine careat, *Iansenismum* appellant.

Accusat Talonius *seueritatem Romanæ Inquisitionis*. Sed si ex vna parte progressus attenderet huius Tribunalis, quo videlicet selectu accusationes audiantur: quo studio reorum responsa: quàm lentè, & per moras sententiæ maturentur: ex altera verò parte, si modum animo reputaret, quo Personæ Ecclesiasticæ in Galliis iudicentur, non auditis videlicet reorum responsis, non communicatis depositionibus; non collatis testibus, nec coram constitutis; non Episcopis consultis; quorum subsunt iurisdictioni, & potestati; nullo ordine, nullâ formâ iudicii; eiecti, proscripti, spoliati, & squallidissimis custodiis afflicti; nullo commeatu, nullo solatio, nullâ veniæ spe, ac sæpè vnius tantùm Iesuitæ delatione oppressi: si hæc inquam omnia cum Romanis Tribunalibus conferret Talonius; fateretur vtique (si modò tanta ori, quanta cordi libertas) plumeum Romę, ferreum in Galliis iugum portari, & eorum Inquisitionem, quibus res Ecclesiasticæ à Rege committuntur, adeò inclementem, adeò crudelem esse, vt delitiæ sint, quidquid de Italia, & Hispanica seueritate narratur. Recordetur ergo Talonius, quàm indignis sæuisque modis in Galliis habeantur, quotquot aulæ non placent, & fatebitur, nullam de Romana Inquisitione querelam superesse.

Enimuerò mala, & abusus, quæ modò libauimus,

& quæ longo ordine narranda superessent, Pontificem Innocentium non latent; nec omisi iam fusis ad Deum lacrymis, iam litteris ad Regem datis, humanitate, paternóque affectu plenis, iam precibus per Nuntius porrectis, remedium aliquod quærere tam pertinacibus morbis. Hoc totum est odium. Hæc persecutio, quæ Pontifici imputatur: quòd gemuerit, quòd rogauerit, quòd monuerit, quòd medelam aptauerit, quòd Immunitati Ecclesiasticæ iam in faciem cadenti brachium porrexerit, quòd Clerum reformari, iniustéque oppressis quietem optauerit. Hoc, inquàm, si delictum, & odium vocari debuit, nemo nocentior Pontifice, nemo Galliæ infensior: at pari ratione, & Medicus, cùm infirmo medetur, & Pater cùm filium obiurgat emendaturus, inter hostes & persecutores censendi erunt.

Opponit secundo ordine Talonius (si modò Talonij sunt, quæ nullam connexionem habent cum ijs, quæ sequuntur, præcedúntque) *Charissimos esse Pontifici, quos constat Ianseniij discipulos fuisse, hos laudibus, hos mille fauoribus cumulari.*

Non explicat Talonius, qui sint isti Iansenio addicti, & Pontifici Innocentio prædilecti, & consultò tacet, quos non potest indicare, quippe innocentes; & pœnas quoque Calumniatorum veritus, cùm eum non lateat, enixis verbis, regióque Diplomate, prohiberi, ne Ianseniſtæ appellentur, quotquot aut Pontificijs contra Iansenium Decretis se submiserunt, aut à nullo Episcoporum huius criminis damnati sunt.

Quod verò adiungit Talonius: *Ipsum Pontificem Innocentium Ianseniſtarum partes fouere*; tam petulanter, falsóque dicitur, vt ne quidem responsum mereatur; illud potiùs demiror, & Galliam, & Parlamentum ferre tam indignas, enorméſque calumnias non solùm toto Regno iactari, verùm etiam

ipsius Parlamenti Arresto præfigi. Hæc nimirum est reuerentia Romano Pontifici debita? hæc iustitia, Parlamenti tam atrocia simulantis? quid mirum est, tot Innocentes Episcopos subornatis accusationibus damnari, quando vel in ipsum Pontificem tanta, & tam impunita licentia?

Sed neque satis Pontificem Iansenismi postulâsse, addit Talonius: *Tam segnem esse, inertemque, in Quietistarum erroribus profligandis, vt non somnò tantum, sed lethargo correptus videatur.*

Hæc Talonius notâ Aduocatis modestiâ; & tamen palàm est, non potuisse Innocentium maiori Zelo & curâ persequi Quietistas, postquàm obseruati sunt, eorúmque hæresin extinguere. Notum est, quàm seuerè cum Michaele Molinos huius hæresis infami Auctore eiusque Affeclis à Pontifice, actum. Illud verum est, voluisse Innocentium omnium retrò Pontificum, Patrúmq; exemplo, ac etiam ex Canonum præscripto discrimen fieri inter hæresis Auctorem, quique huic spontè, obstinatèque, adhæserunt; & inter illos, qui licet Religione, ac doctrinâ eximij, primásque Ecclesiæ dignitates meriti; specie tamen pietatis decepti (quam viginti omninò annos egregiè Molinos finxerat) in errorem prolapsi sunt: parati tamen ex Ecclesiæ sententia illos deponere. Noluit, inquam, Innocentius hos cum obstinatis hæreticis eodem fasce inuolui; nam etiam in caussa Religionis nihil fieri inconsultò debet, cæcóque impetu & citra rationem, & tamen hæc omnia à Patribus exercita, à Canonibus præscripta, somnus Talonio, & lethargus videntur.

Cùm aliquot ab hinc annos Innocentius errores Casuistarum, qui moralem Theologiam corrupetant, solemni diplomate damnâsset, vetuit Parlamentum vulgari, quòd in illo mentio fieret Inquisitionis. Nunc verò cùm Pontifex caussam Molinos eiusq;

Affe-

Asseclarum maturè, citráque passionem expendi vult, nec patitur præcipui meriti Prælatos aduersariorum inuidiæ exponi; indignatur Talonius, vrgétque Pontificem, & Inquisitionem inclamat, Tribunal alioquin tam illi exosum, & tunc præcipuè, cum non patitur corruptelas opinionum Christianæ Theologiæ adeò funestas.

Denique offendunt Aduocatum nostrum, quæ de Pontificis Innocentij sanctitate passim & ab omnibus celebrantur: *Nec alios tam præclarè de hoc Pontifice sentire dicit, quàm Iansenij Discipulos.*

Quid posset vel ipsa inuidia, si calamum Talonio duceret, ineptius fingere? Oportet enim verò totam Europam ex Iansenistis constare; tota enim est, quæ Modernum Pontificem summis laudibus extollit, quæ illum vt Pastorem agnoscit ex speciali Dei prouidentia Ecclesiæ datum: & quæ fatetur, necessarium fuisse corruptissimis hisce temporibus, ne videretur abbreuiata manus Domini, & suorum oblita. Interroget Talonius Romam, imò totum Orbem Christianum, & veritati testimonium feret. Cùm Sedes Romana vacaret, iam tunc omnium votis dignissimus Pontificatu censebatur, nec spes fefellit, ceciditque maior omni expectatione euentus. Animus ab omni fastu, & cupiditate alienus. Familia, & consanguinei non opibus, non honoribus aucti. Ingens domi frugalitas, & par cura subleuandę Apostolicæ Cameræ ære alieno oppressæ. Pax inter Principes Christianos immensis laboribus parta, profusíq; thesauri euertendo Turcarum imperio. Taceo felicissimum belli euentum, infidelibus, non tantùm armis, verùm etiam terrore nominis Christiani, & ciuili bello oppressis. Taceo Catholicam Religionem Angliæ illatam; Germaniam Turcis purgatam, certæque ruinæ ereptam; Nepotismum Româ proscriptum; morum integritatem semper sibi similem,

néque vt fieri solet, Principatu & fastigio corruptam. Constantiam Principe dignam, omníque metu maiorem, & denique infinita alia, quæ de hoc Pontifice narrari possent.

Hæc omnia tam vera,& magna sunt,& Innocentij virtutes tot vocibus, & testimonijs probant,vt nullis Talonij calumnijs nullâque inuidentium arte obscurari possint.

Pergit deinde Talonius ad alia querelarum capita Romano Pontifici obiecta, & cui maximè insistit, vrgétque, illa est; quòd recuset Innocentius vacantes Episcopatus illis conferre,quos Rex nominauit: *Tertiam ferè partem Ecclesiarum Pastoribus vacare: si nolit Pontifex concordatis stare, ne Regem quidem illis obstringi; vt ergo primis Ecclesiæ temporibus Episcopos Populus eligebat, ita nunc vice populi posse à Rege constitui, cùm præcipua populi auctoritas sit in Reges translata.*

Sic Talonius philosophatur. Atque vtinam quàm Romæ,tàm in Gallijs concordata religiosè obseruarentur, cessarent vtique tot illi abusus, iniustæque vsurpationes, quæ Galliam occupârunt,quæque bonis omnibus tot lacrymas expresserunt; quamuis eò tandem processêre, vt facilius defleri, quàm emendari possint.

Sed vt obiectis respondeam, nego Pontificem eos respuisse,qui à Rege fuerant optati,modò tamen ijs conditionibus potirentur, quas Concordata, sacríque Canones requirunt. Nec ad alios virtute Concordatorum id examinare, quàm ad Summum Pontificem pertinet. Quòd si absint necessariæ conditiones, tenetur Rex spatio trimestri alios nominare desideratis qualitatibus instructos. Nec obligari Pontifex potest proferre causas repulsæ, cùm nullius iudicio subiaceat. Quamuis enim nisi ob iustissimas causas repellere non possit à Rege nominatos,id ta-
men

men Conscientiæ illius relinquitur, nec ab vllo Principum ad rationem repulsæ reddendam, multòque minùs ad indignos admittendos, & pacta violanda constringi potest. Legantur tantùm concordata, & quæ post illam contigêre, ad memoriam reuocentur, patebítque iure, an iniuriâ Pontifex accusari possit. Quantis laboribus & â Cardinalibus, & à Legatis Galliæ certatum est, vt Renatus Henrici IV. Confessàrius Trecensi Episcopatu donaretur, quem illi Rex destinauerat; nec tamen impetrari Bullæ potuerunt, vt videre est in Epistolis Ossati Cardinalis. Nota quòque omnibus est celebris illius Abbatis repulsa, quem cùm Ludouicus XIII. Regnantis Pater infinitis elogijs Pontifici ad Episcopatum obtulisset, nunquam tamen obtineri potuit, ob quasdam Abbatis actiones Episcopo indignas, & clàm Pontifici notas.

At, inquies, *triginta interim Ecclesiæ ab Innocentio Episcopis priuantur.*

Fallitur Talonius, Pontifex enim duos tantùm admittere recusauit, qui videlicet Anno 1682. Conuentui Parisiensi interfuerant, subscripserântque omnibus in eò Conuentu decretis. At Regij Romæ Ministri siue imperio Regis, siue proprio instinctu negârunt, se alios proponere posse, duobus illis à Pontifice non admissis. Sícque Gallorum est culpa, tot hactenùs Ecclesias vacare. Nolo hic ad examen reuocare illorum imprudentiam, qui Regiam Maiestatem nullâ necessitate huiusmodi tricis implicârunt. Alij sanè Ministri conati essent, aut Episcoporum, quos Rex nominauerat, innocentiam ostendere, aut culpam eleuare, aut aliâ quáuis ratione placare Pontificis animum, ne mutua vtriúsque amicitia concideret, & optati à Rege admitterentur. Sed nihil istorum Regijs Ministris placuit, quippe placida & honesta respuentibus, & illa potiùs amplecti paratis, quæ

omnia

omnia turbare, quàm componere possit.

Sed quidquid de hoc sit, illud saltem negari non potest, virtute Concordatorum ius plenarium Episcopos cōstituendi ad Sedem Apostolicam deuolui, quoties intra semestre à tempore Vacationis nemo Pontifici præsentatur; tantùm ergo abest, damna vacantium Ecclesiarum Pontifici adscribi posse; vt potius summa illius moderatio magis magísque appareat, viribus & auctoritati suæ pacem anteferentis.

Quod ergo tot Ecclesiæ Pastoribus careant, Regiorum Ministrorum culpa est, non Pontificis Romani; nec iste, vt aulici assentatores criminantur, aut odio, aut vindictâ, aut genio Gallis aduerso impellitur sed ex Conscientiæ & iustitiæ præscripto. Offerant Galli dignos Episcopali dignitate, & apertis brachijs eos Roma excipiet. Quòd si indignos proponunt, frustrà sperant Pontificem minis & clamoribus permotum iri, multóque minùs sordidis illis, rusticísque conuitijs, quæ non puduit Talonium in tantùm Pontificem expuere; & quibus nihil aliud effecit, quàm vt indignum se Togâ ostenderet, officióque quo fungitur.

Nec dicat Talonius: *Ideò nominatos à Rege Episcopos Romæ* admissos non esse, quòd non credant Pontificem infallibilem esse, & Concilijs superiorem, nec enim hæc repulsæ vnica causa: sed illa potiùs, quòd in eo Conuentu, quem collectum esse iactabant Regi cum Pontifice componendo; ausi fuerint causam Regaliæ definire, hoc est illam causam, quam cùm constet ex maioribus, imò maximis esse, sicque Pontifici reseruatam; ac insuper per legitimam appellationem ad Apostolicam Sedem deuolutam; ignorare non poterant, non ad paucos Galliæ Episcopos, non Conuentum Parisiensem, sed ad solum Pontificem pertinere. Et cùm oporteret in ea causa, in qua de libertate agebatur Ecclesiæ

Gallicanæ, vires cum Pontifice, Christíque Vicario coniungere; ipsi potiùs exemplo planè indigno, contra suum Protectorem arma sumere, causas expostulandi congerere, Pontificiam potestatem in arctum cogere, idque nullâ necessitatem, nullâque auctoritate conati sunt; hæ inquam causæ fuerunt, ob quas credidit Pontifex vacantes Ecclesias tàm timidis, infidísque Pastoribus committi non posse.

Et verò in cui vnquam in mentem venisset, adeò Episcopis Parisiensis Conuentus nullam decori, honestíque curam fore, vt eo ipso tempore contra tam sanctum Pontificem talia molirentur; quo ipse nullo sui priuato commodo, incommodóque, sed vnicè ob libertatem Episcoporum, quatuorque Prouinciarum à Regalia exemptionem cùm Rege conflictabatur? Egregiam enimuerò occasionem, candidóque marmori incidendam, ob quam videlicet crederent indici bellum Romano Pontifici, eiúsque auctoritatem minui oportere. Sed néque vllum mandatum à Clero Prouinciarum suarum Episcopi acceperant tam grandia & inconcessa tentandi. Constat etiam illos ipsos Antistites, qui Parisios conuenerant, non liberis suffragijs, sed vi, metúque, & ex aulæ imperio in cœtibus Prouincialibus electos fuisse. In ipsis quóque Parisiensibus Comitijs nunquam tanti momenti causa discussa, & ad examen reuocata, nec etiàm Episcopis, alijsque Prouinciarum Deputatis libertas dicendi permissa; sed omnia Præsidis arbitrio, hoc est, vt ex Palatio iubebantur raptim festinata.

Nolo hìc Parisiensi declarationi, quatuórque propositionibus expendendis immorari, id iam ab alijs factum; ac illis præsertim, qui vanissimas ac plenas imposturis Maimburgi cantilenas (digni videlicet illius Cœtus Protectoris) egregiè refutârunt.

Sufficit dicere, Episcopos, qui Parisios conuenerunt;

runt; & Basileensium, & Richerianorum licentiam superâsse, ac grauiùs, quàm illi in Pontificis auctoritatem grassatos esse. Basileenses enim in nonnullis tantùm casibus Concilio Pontificem submittebant; at Parisienses nostri in omnibus & semper, adeò vt si Concilium aliquod legitimè congregatum hæresin posteà definiret (vt quondam Ariminense) non posset ex istorum sententia à Pontifice, irritum declarari, eiusque Decreta aboleri. Si priùs Parisienses Episcopi & Gallicanæ Ecclesiæ in Synodo anni 1625. & Conciliorum documenta percurrissent, quàm nuperam Declarationem foras proferrent; vtique intellexisset, illam menti Ecclesiæ Gallicanæ, omniúmque Conciliorum è diametro repugnare; quippe cùm Decreta, legésque Conciliorum vim & auctoritatem nullam habeant, nisi à Pontifice confirmata.

At exaduerso, si quis Deputatorum, qui Parisijs conuenerunt, audaciam animo reputet; meritò dubitare possit, non tantùm an Galli, verùm etiam in Catholici sint, agnoscántque pro Christi Vicario Pontificem Romanum; sicque ex hac etiam parte, meritò Pontifex morari debuit, Bullásque retinere, donec de illorum fide & religione pleniùs constaret.

Cæterùm illud quóque notandum est, quod Talonius ex industria omisit, videlicet, eo ipso tempore, quo duos illos ex notatis causis Innocentius reiecit, simul professum, se alios, qui Parisiensi Conuentui non interfuerant, libenter admissurum; imò sequenti posteà anno Abbatem S. Valerij à Christianissimo Rege nominatum ad Ecclesiam Quebekensem in nouo Orbe promouit.

Quid hic rogo à Pontifice non moderatè, non canonicè, summáque prudentiâ factum? & quis est Talonius, vt plura à Pontifice petat, quam in Concor-

cordatis comprehenduntur? an verò oporteat Pontificem quoslibet, nullóque discrimine, digni, aut insigni sint, ad Episcopatus recipere? aut fortè examinata, & iudicata à Pontifice Talonij examini, & iudicio, aut alterius Tribunali subiaceant? & si Pontifex omnes, quotquot illi à Rege exhibentur, acceptare tenetur, quod ergo causæ est, vt in Concordatis statuatur, si Pontifex aliquem reiiciat à Rege nominatum, obligari Regem intra tres menses alium Pontifici offerre? nec verò insolitum est, aliquos à Pontifice repelli; nondum quadraginta anni effluxerunt, cùm ob similem ferè causam nunquàm obtineri potuit, vt Petrus de Marca ad Episcopatum Consoranensem, & posteà Archiepiscopatum Tholosanum priùs admitteretur (quamuis à Rege nominatus, quamuis Gallico Legato omnem lapidem mouente) quàm vt aliqua purgâsset, quæ in celebri suo libro de Concordia Sacerdotii, & Imperii licentiùs contra Romanam Sedem expresserat.

Opponit quidem Talonius: *Cardinalem Lotharingiæ in Concilio Tridentino palàm professum esse, Pontifici Romano donum infallibilitatis non competere.*

Sed multis rationibus auctoritas, & testimonium huius Cardinalis impugnari potest.

Nam primò nec Paulus Seruita, nec Pallauicinus in historia Tridentini Concilii huius facti meminêre; at vtique meminissent, nec enim aut ignorare poterant, aut silentio præterire rem tanti momenti, & tam omnibus notam.

Deinde Instructio à Lotharingo ad Bretonem Agentem suum data, & quam describit Dupuy, meritò suspecta est, dubiæque fidei, & videtur ab hæreticis corrupta. Quippè Cardinalis in ea testatur: *Concilium Florentinum in Galliis receptum non esse.* At nullus Catholicorum hoc dixerit, cùm constet vbique locorum Florentinum receptum esse, si Græ-

cos

cos schismaticos excipias. Basileenses quidem omnibus viribus egerunt, ne Concilium Florentinum indiceretur, & tamen nullus Principum relictis Basileensibus, Florentinum pro Oecumenico non agnouit, illique tanquàm legitimo non adhæsit.

Denique ipse Dupuy ad marginem illius instructionis notat, imperâsse Agenti suo Cardinalem Lotharingum: *Quæ Pontificem, & Concilij superioritatem spectant, omitterent legere*. Ex quibus colligere licet, pœnituisse Cardinalem, & re maturiùs expensa emendasse, quæ irato exciderant.

Sed quidquid de hac instructione sit, recordari omninò debuit Talonius in vltimo Lateranensi Concilio sub Leone X. apertissimè definitum esse: *Concilium Pontifici subesse*, & tamen illa ipsa Synodus Lateranensis pro legitima, Oecumenica, & indubitata à Ludouico XII. & Francisco I. Galliæ Regibus, & proprio, & omnium Gallorum nomine recepta est. Sed & Cancellarius Pratensis in illo ipso sermone, quo nomine Francisci Regis Parlamento demonstrat, Concordatum recens cum Pontifice initum Galliæ conducere; illud quoque adiungit: *Certum esse, Papam, si paucos, rarosque casus excipias, omni Concilio superiorem esse*.

Erat ergo Talonius, séque rerum, quas narrat, omninò ignarum ostendit, cùm audet tam præfidenter asserere: *Totam Galliam Basileensi Synodo adhærere in iis, quæ spectant ad Concilij supra Pontifices auctoritatem. Totam quoque cum nupero Parisiensi Conuentu sentire*. At Talonius catenas, exilia, bonorumque proscriptiones amoueri faciat, dicendíque, quæ sentiunt, libertatem Episcopis reddi, & continuò videbit, quàm multi nuperam Declarationem ex corde auersentur, & toti in partes Pontificis transeant.

Cæterùm quidquid Theologi priuatim opinentur, pa-

palàm tamen paucissimi ausi sunt, Pontificis auctoritati litem mouere; & inter istos paucos duo illi, qui ad Episcopatus admissi non sunt, nec priùs admittentur, quàm agnito, correctóque errore. Sed duo isti facilè veniam impetrâssent, modò Gallis placuisset, minori fastu, strepitúque rem istam aggredi: at auidi turbarum, flammámque accendendi, eo tandem deuenerunt, vt iam semel accensam ardentémque, nec velint extinguere, nec etiam possint.

Transit deinde Talonius ad ingentem Machinam, quâ Pontificis animum expugnaturum se credit. Prædicit: *Nisi Pontifex Bullas ad vacantes Episcopatus concedat, etiam illis, quos indignos reputat, fore, vt nihil ampliùs pecuniæ ex Gallis Romam deferatur.*

O simplicem Talonium, qui tantùm Pontificem Aduocati calceo metitur! nimis planè Innocentij animum, & genium ignorant, quicunque sperant corrumpi eum posse tam vili pretio: non Thesauri, non regna sufficerent; quantò minùs parum illud argenti, quod ex Gallijs affertur, quòdque in tot capita diuisum etiam à sordidissimis vix nomen, aut curam meretur?

At, pergit Talonius, *Pontifice Bullas recusante, meritò ex parte Regis Christianissimi Concordatum, abrumpi posse, reducique Pragmaticam sanctionem?*

Sed quia nec aulæ, nec Regis Confessario conduceret Pragmaticam sanctionem, & cum ista liberas electiones Galliæ restitui, ideò Talonius noster modum alium inuenit, quo & Concordata, & Pragmatica aboleri possint, & tamen ius eligendi penès Regem constitui: *Electio*, inquit, *Episcoporum olim ad populum pertinebat: at populus non ampliùs in eo statu est, vt hoc iure gaudere, aut potiri possit: exempla quoque suppetunt Regum primæ, secundæque stirpis, qui certis casibus Episcopos eligebant: cùm ergo Reges*

sint

sint præcipua, & nobilissima populi pars, possintque tam proprio nomine, quam populi agere; succedant ipsi, eligantque Episcopos, quos postea Metropolitanus, aliique Episcopi Prouinciales confirment, consecrentque.

En tibi egregiam Gallici Aduocati Theologiam! quam qui legit, audítque, meritò suspicari possit, venisse auctorem ex vltima Orbis Brasilia, vbi nulla æquitatis, nulla rationis, nulla iuris Diuini humanique notitia. Talonius tantus libertatis Gallicanæ declamator nihil Pragmaticæ sanctioni (in sacris Canonibus, Concilijsque Constantiensi, & Basileensi fundatæ, si electiones spectes) nihil synodo Aurelianensi deferendum censet, quæ Capitulis Cathedralibus vnà cum Magnatibus, præcipuísque Ciuibus Diœcesis ius eligendi restituit. Talonius adeò Canonicis electionibus aduersatur, vt eas etiam impossibiles esse contendat, & quas alij quondam Aduocati tanquam præcipuum caput Gallicanæ libertatis omnibus viribus propugnarunt, ipse subuersas cupit. Talonius, inquam, non Canonum, non Regiorum edictorum, non Legum in Concilijs sancitarum, non denique libertatis Ecclesiasticæ memor omnia momento deleri optat: tantùm vt in aula mereatur. Ius nouum condatur solâ auctoritate, Iurisque prudentiâ Talonij suffultum: Galliæ Concordata vno ictu truncentur, quippè Pontifici propitia, cui ius permittunt indignos repellendi; cesset Pragmatica; nam electiones restituit Capitulis Rege excluso: non se Pontifex electionibus immisceat: & denique in locum tot Canonum, tot legum, tot sanctionum, tot Conciliorum Rex solus vnusque succedat, eligâtque Episcopos; sic tamen, vt hoc ipsum ius eligendi nullis Concordatis illigetur, & contra omnium retrò Regum exempla ex solius Principis arbitrio pendeat. En tibi de rebus Ecclesiasticis (quarum

rum præcipua pars electio Episcoporum) Talonij Ideam! Quis rogo Ecclesiæ Gallicanæ vices non merito defleat? quæ loco sacrorum Canonum, loco Pontifici Summi, ex arbitrio, somniisque pendeat Regii Aduocati; hoc est, hominis ad nutum aulæ faciem moresque mutantis, cui nulla legum Ecclesiasticarum peritia (nisi cum fortè ad Declamationes suas faciendas hinc inde aliquid raptimque conuasauit) nulla honoris, nulla Conscientiæ, nulla Edictorum Regiorum cura, sed sola, & vnica adulandi, aulámque demerendi libido.

Meritò hæc Lectori aliena, nec ad rem spectantia videantur, cùm nihil pertineant ad ius Asyli à Gallicis Legatis expetiti; sed oportuit vestigia Talonij legere.

Iam videamus, quid de Iure Quarteriorum dicat.

Primò ingenti digressione in Bullam Cœnæ vociferatur: *Hac nouam, immensamque Monarchiam Pontificibus stabiliri. Hac Parlamenta iure causas Beneficiarias (quoad Poßessorium) cognoscendi iniustè priuari, sicut etiam causas cum reales, tum personales Clericorum.*

Quæ de hac noua, & vniuersali Pontificum Monarchia Talonius exclamat, planè noua sunt, nec in Bulla fictæ huius Monarchiæ vlla mentio repetitur. Quòd si nomine Monarchiæ statum, & Hierarchiam Ecclesiasticam Talonius intelligat, in qua Parlamentum prohibetur iurisdictionem in causas Ecclesiasticas vsurpare, non video, quis meritò de Bulla Cœnæ conqueri possit; si modò Iudices illos sæculares excipias, quibus & antiqua ambitio in Clericos dominandi, & par cupiditas ex eorum litibus quæstum faciendi.

Cæterùm ex modo, quo Talonius de Bulla Cœnæ loquitur, omninò apparet eam Bullam ne quidem lectam ab eo esse, sed tantùm aliorum narratione acceptam.

Primò enim supponit Monarchiam aliquam vniuersalem eâ Bullâ stabiliri, cùm tamen nullius Monarchiæ illic mentio fiat.

Deindè supponit, censurarum, quæ in Bullâ Cœnæ continentur, primum auctorem Iuliùm II. fuisse: & tamen certum est, huiusmodi, & ex similibus causis censuras multis iam priùs annis Vrbani V. Pauli II. & Sixti IV. Constitutionibus insertas fuisse. Posteà secuti Iulius II. & Paulus III. alijque Pontifices, quos licèt nemo odij in Gallos accuset, constat tamen eodem modo, ijsdemque solemnitatibus die Iouis sancti Bullam Cœnæ, & censuras illâ comprehensas publicâsse. Nihil ergo apparet, quod in ea Bulla argui possit, nisi, vt dixi, illud Talonio intolerandum videatur, quòd Parlamentum Ecclesiasticis causis iudicandis arceatur.

Transit tandem post longas digressiones Talonius ad interdictum Ecclesiæ S. Ludouici: *Quod contra omnes regulas, formasque Canonicas esse contendit.*

Sufficeret ad hoc respondere, tam supremâ auctoritate Pontificem Romæ potiri, quàm Regem Parisijs; hoc solùm discrimine, quòd Pontifex Romæ vtráque potestate, temporali videlicet, & spirituali fungatur, Rex solâ temporali; quæ ergo Pontifex semel Romæ iudicauit, ea non Parlamenti, non Talonij, non vllius mortalium, sed Dei solius examini, & iudicio reseruantur.

Cæterùm nulla causa Talonio irascendi ob neglectas Canonum regulas; nam illæ multò seueriùs Romæ, quàm Parisijs, & in Gallijs obseruantur; atque vtinam cùm Regiorum Ministrorum imperio Monasterium Charonense destructum; cùm Institutum Infantiæ IESV abolitum: cùm Vrbanissæ intrusæ; cùm Cisterciensis, Cluniacensis, Trinitariorum Abbatum electiones sublatæ: cùm Regaliæ, aliæque Ecclesiasticæ causæ sæcularium Iudicum

Tribu-

Tribunalibns submissæ; vtinam, inquam, cùm tam multa contra libertatem Ecclesiarum quotidie fiunt, æquè Galli Canonum, sacrarúmque Regularum, vt Pontifex meminissent.

Cardinalis ergo Vicarius ideò Ecclesiam S. Ludouici interdicto supposuit, quòd Rector, totúmque Ecclesiæ illius Collegium ausum est Lauardinum quantumuis notoriè excommunicatum ad Sacramenta Ecclesiæ, communésque preces recipere. Constabat de Pontificis Bulla iam Regi, iam Ministris, ipsique Lauardino, iam priùs notâ, quàm Parisijs discederet; nec potest ignorantiam prætexere, cum quinque menses post vulgatam Bullam ideò armatus Romam intrauerit, vt Asylum quouis modo tueretur, inuitóque Pontifice; & in quamcunque faciem se vertat Lanardinus, nunquam persuadebit se ignorâsse, quæ tot signis, ac velut ex industria mundo patefecit. Romam ingreditur bellatoris more, ac victori similis. Vectigalia ad portas soluere recusat. Bellicis instrumentis, & apparatu se munit. Palàtium Farnesium gladiatoribus, alijsque classiarijs militibus implet: excubiæ, circitores Palatium totâ nocte obambulant; credas arcem aliquam, castrúmque vi expugnatum custodiri; vtque tota Roma intelligat Lauardinum non Legatum, sed militem agere, vigiliæ certis horis distinctæ campano ære indicantur. Iam rogo, post tot argumenta violatæ Pontificis Bullæ, quis ampliùs dubitet Lauardinum non incidisse censuras Pontificio diplomate inflictas? & si hæc tam nota, & vulgata sunt, vt abscondi non possint, nullâque tergiuersatione purgari; quis neget Clerum, Rectorémque Ecclesiæ S. Ludouici, qui Lauardinum ad sacra admiserant, censuras meruisse?

At Lauardinus denunciatus necdum fuerat.

At Talonium Concordati, & Pragmaticæ reminisci

nisci oportuit, vbi expressis verbis notatur: *Cùm quis in rebus sacris; ac participatione Sacramentorum cum notoriè excommunicatis communicauerit, posse interdicto, aut etiam excommunicatione puniri, quamuis nulla denunciatio præcesserit.* Notorium erat incurrisse Lauardinum Excommunicationem: notorium contra Pontificis voluntatem, & edicta ius Asyli vsurpâsse, idque palàm, obstinatéque: neque hoc à Rectore, Collegióque Ecclesiæ S. Ludouici ignorari poterat, quid ergo obstat, vt non potuerint, meruerintque interdicto ligari? nec refugiat Talonius ad locos communes scholarium more, qui Rethoricam discunt; exclamétque in damna ex Interdictis nata: nec enim de Regnorum, aut Prouinciarum Interdictis hîc agitur, quæ olim adeò frequentia: sed de interdicto, vnius Parochialis Ecclesiæ, ac Romano Pontifici (quippe in Romana vrbe) planè subiectæ; & quam Interdicto supponi meruit culpa, & inobedientia illius Collegij. Frustra igitur cauillatur Talonius, nec quicqnam reperiet, quod huic interdicto siue formam, siue substantiam spectet, solidè opponat.

At Legatus, aliusue Regis Minister nec peccat, nec excommunicationem meretur, quoties officio suo fungitur, & Principis mandata exequitur.

Quæro, quam Talonius Religionem profiteatur, & an Euangelio credat? nam si credit, negare vtique non potest, illis Euangelij verbis; *Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in Cælis*, datam esse Pontifici plenam, nullâque exceptione limitatam potestatem ligandi, soluendíque; si ergo Principum Legati, Regijque Ministri Christiani sunt, si clauibus Ecclesiæ perinde ac reliqui fidelium subiecti; si Euangelium eos non excipit; si peccare possunt, etiam cùm Principum suorum mandata exequuntur; quâ ergo ratione sustineri potest, eos puniri

niri ab Ecclesia, & excommunicari non posse? Ergo ex Lauardini,& Talonij Theologia poterit aliquis ex Principis sui iussu in Ecclesiæ Prælatum manus inijcere, eumque vitâ priuare, poterit patrimonium ac bona Ecclesiæ,ac etiam Iurisdictionem supremam (quæ omnia alia pretio superat)inuadere: & tamen quia Principis imperio fecit, censuras effugere à sacris Canonibus latas; at hæc tam absurda sunt, vt hactenùs nunquàm lecta fuerint, nunquàm audita. Imò si vsum Ecclesiæ, si Canones ipsámque Galliæ historiam euoluas, quàmplurima occurrent Regum exempla,qui sacrorum Communione prohibiti sunt: si ergo Reges excommunicari possunt, quantò magis Regum Legati? Tempus me deficiat, si omnium Græcorum, Germanorúmque Imperatorum, si Angliæ, si Galliæ Regum exempla percurram. Clotharij quoque, Philippi Augusti,vtriúsque Henrici III. & IV. notoria sunt, quam vt negari ab aliquo, aut in alium sensum explicari possint. Etiam qui in Sedem Apostolicam iniquissimi sunt, fateri coguntur, sub initium octaui sæculi Leonem Iconomachum à Gregorio II.excommunicatum esse; eáque occasione Exarchatum Rauennatem in Italia perdidisse. Sic quòque qui maximè se Gallos profitentur, negare haud possunt,Clotharium,Philippum I. & Philippum Augustum Galliæ Reges à Pontifice Romano excommunicatos, coactósque esse, eiectis concubinis,legitimas coniuges Thalamo restituere. Nicolaus I. Lotharium,quòd repudiatâ Teutbergâ legitimâ Coniuge, Vvaldradam concubinam duxisset: Vrbanus II. Philippum in synodo Claremontana: & denique Innocentius III. Philippum Augustum, & hunc quidem tantâ seueritate, vt nullus cum eo societatem iungere, nemo publicis edictis eius nomen, aut Regnum subscribere auderet, sed Diplomata hác formulâ clauderentur: *Regnante*

Christo. Plura, qui volet, legat solùm historias Maimburgi(tanti Pontificum accusatoris)illic longo numero exempla Henrici IV.Henrici V.Friderici I.Philippi I.Othonis IV.Friderici II.Conradi I. Imperatorum reperiet, ac multa etiam Angliæ Regum, qui sacris exclusi dedignati non sunt, aut Pontificis, aut huius Legatorum genibus aduolui, veniamque precari. Et quid Pontifices loquor? Ipse Fulco Archiepiscopus Rhemensis anathema minatus est Carolo simplici Galliarum Regi, si fœdus iniret cum Normannis Gente Barbara,& Idolis addicta. Verba Fulconis ad Regem scribentis hæc sunt:*Sciatis,quòd si hoc feceritis, & consilijs nostris non acquieueritis; nunquam me fidelem habebitis, sed & quoscunque potuero, à vestra fidelitate reuocabo, & omnes vestros excommunicans perpetuo anathemate damnabo*. Et libro 6. Capitularium (quæ ipsi Reges approbârunt) *capite* 249. Hæc verba leguntur: *Huius Constitutionis forma seruetur, & velut præuaricator Catholicæ Fidei execrandum anathema fiat, & à Domino reus existat, quicunque Regum deinceps Canonis huius Censuram in quocunque crediderit esse violandam*.

Constat ergo ipsos Reges hanc in Pontifice potestatem agnouisse, ac veneratos esse. Pænituit peccâsse: veniam aut ipsi, aut per Legatos deprecati sunt: pœnas denique & delicto & scandalo impositas læti velut remedia acceptârunt. Quòd si Talonium consuluissent, quid alius responderet, quàm *Censuras esse ignes fatuos Vaticani, qui in fumum resoluantur, neque alij, quàm auctori nocere: carceribus, proscriptionibus, exilijsque cogendos Sacerdotes Ecclesias pandere, & Sacramenta petentibus dare: Pontificem calumnis onerandum esse nullo falsi, aut veri discrimine, modò vt noceant. Denique quoties Pontificum sententiæ displiceant, ab ijs tanquam ab*
abusu

abusu ad Parlamentum, ad Concilia seu futura, seu non futura prouocandum esse. Hæc inquam, fuissent Talonij scelerata consilia. Sed nihil istorum magni illi Monarchæ, quippe alia Principibus, alia Aduocatis Conscientia. Agnoscebant se instar aliorum mortalium errare posse, & ideò non minùs moneri corrigíque se patiebantur; neque in eo Maiestatem ponebant, vt Ecclesiam contemnerent, eiúsque auctoritatem pessumdarent indignis cauillationibus; sed in eo potiùs, vt eius se legibus submitterent, vt suo exemplo docerent, quàm oporteat Ecclesiæ censuras timere;& denique vt omnibus reuerentiam Ecclesiæ, eiúsque Capiti, Romano videlicet Pontifici debitam inspirarent.

Verum quidem est, nonnullos Galliæ Episcopos, plusquàm decebat, auctoritatis suæ anxios, tenacésque, sibi pro prima instantia auctoritatem arrogâsse Reges excommunicandi: vnde in illa verba contra Gregorium IV. prorupêre: *Si veniret Regem excommunicaturus, ipse Excommunicatus discederet*. Hæc Talonius exaggerat, aptátque suæ causæ, quæ tamen, si aliquis huic Togato pudor, æternâ obliuione, delenda, & ex Galliæ annalibus planè oblitteranda fuerant. (a) Qui enim Episcopi Galliæ, vt audeant in Pontificem Romanum, Christique Vicarium sententias, pœnas, imò anathemata dictare? num ergo Episcopi superiores? num Pontifex non solùm Concilio Oecumenico, verùm etiam tumultuario Episcoporum manipulo subiectus? Hæc tam absurda, támque indigna, vt pigeat refutare.

Illud ergo verum est, constátque ex Galliæ historijs, Capitularibus, Concilijsque, olim Episcopos sibi, vt dixeram, auctoritatem adscripsisse Reges ex-

I 4 com-

(a) Ipse Aimoinus, qui hæc verba Episcoporum recenset: Præsumptuosos & audaces vocat. Aimoinus lib. 5. cap. 14.

communicandi; cùm verò hâc poteſtate aut factionibus, aut etiam Ciuilibus bellis abuterentur; ſæpè Pontifices rogati, vt ſoli id facerent. Quòd ſi Talonio otium fuiſſet Clementis VI. aliorúmque Pontificum Diplomata euoluere, ac etiam inſtructionem Caroli IX. ad Paulum IV. pro Regina Nauarræ, ſupplicéſque libellos Angenes, Petronij & Oſſati Cardinalium pro Henricis III. & IV. Regibus Galliæ; id ſolum ſufficeret, vt Talonius continuò fateri cogeretur, agnouiſſe Reges, ſe poſſe à Pontifice Romano excommunicari; & poſtquàm excommunicati ſunt abſolui poſtulâſſe: ac inſuper, vt hâc poteſtate ſoli Pontifices, non Epiſcopi vterentur, enixè rogâſse. Iuris etiam Conſulti, Aduocatíque prioris ſæculi, quamuis hæreticorum opinionibus imbuti, quæ tunc Galliam impleuerant; quamuis negârint poſse primo occupanti Regna exponi, aut interdicto ſubijci (de quo nulla modò concertatio) ſemper tamen faſſi ſunt, poſse Principes excommunicari, ídque Theodoſij, Leonis, Fridericorum, Regúmque Galliæ exemplis comprobârunt. Hoc ergo tam notum certùmque eſt, vt inficiari nemo poſſit, niſi qui velit Eccleſiam auctoritate ſuâ priuare, illâ, in quam, auctoritate, quæ ſupra Petram, imò ſupra Chriſtum, eiúſque Verbum immutabile fundata, non locis, non temporibus, non hominum arbitrio moueri poteſt, euertíque.

Fixum ergo ratùmque ſit, poſse Reges, poſse Regios Miniſtros Cenſuris percelli, etiam cùm Principis mandata exequuntur; ſiquidem ea ipſa executio cum aliquo delictornm coniuncta ſit, quæ Cenſuras merentur, vt nuper cum Lauardino contigit.

Quæ Talonius narrat de ijs, quæ Neapoli & in Sicilia contigerunt, indigna ſunt refutatione, quippe palàm & indubiè falſa.

Conſtat enim nonnullos ex Conſiliarijs ſtatûs,
Re-

Regijsque Ministris à Nuntio Apostolico excommunicatione percussos sacris abstinuisse, vtque Natalitia festa obire possent, priùs veniam postulâsse, atque etiam obtinuisse, cum clausula tamen de *Reincidentia*, nisi à Nuntio imperatis obtemperarent. In Sicilia quóque cùm ob violatam Ecclesiasticam immunitatem, & Vice-Regem, & alios Regis Ministros Panormitanus Archiepiscopus anathemate percussisset, non priùs absoluti sunt, quàm Archiepiscopum adirent, publicêque ac solito ritu veniam poscerent.

Ea quóque prætereo, quæ de Ignorantia Bullæ, déque eius publicatione nunquàm in Gallijs facta ab aliquibus recitantur, & ipse quóque Talonius ea tantùm cursim obitér que perstrinxit. Nam vt eo Pontificis Diplomate ij saltem, qui Romæ morabantur, obligarentur, sufficit illud Romæ promulgatum esse, Romæque pependisse. Nolo hîc quærere, Legatus fuerit, aut non fuerit Lauardinus; quamuis enim multis rationibus euincere possim, non fuisse pro Legato habitum, cùm videlicet non sufficiat aliquem pro Legato mitti, nisi etiam à Principe, ad quem mittitur, pro Legato admittatur: & quoties ipsius Pontificis Nuntij, cùm ad Galliæ limites peruenissent, iussi sunt redire, nec vnquàm admissi, non aliâ ratione, quàm quòd Regi non placerent? Sed siue Legatus sit, siue non sit Lauardinus, sufficit iam dicere, non ignorâsse illum, imò nec ignorare potuisse, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ à Pontifice vetitum esse, ne quis Ius Franchitiarum, Quarteriorum, & Asyli prætendere, multóque minus vsurpare auderet. Sciuit Lauardinus; vsurpauit tamen, nec monitus cessauit; non celari delictum poterat, non vllo Priuilegio purgari; meruit ergo Censuras, incurritque; & quòd posteà non petitâ, nec impetratâ veniâ, Parochialem

S. Ludouici Ecclesiam intrauerit, adierítque Sacramenta; contemptus & iniuria fuit, Pontificis Ecclesiæque auctoritatem cum fastu calcantis.

Postquàm Talonius nullo fundamento dixit, à Pontifice non posse Legatos excommunicari; adiungit, multò minus potuisse ob ius Asyli, & Franchitiarum: *Has enim esse ius merè temporale, sicque excommunicationi non subiacere, tantoque magis, quòd illud immemoriali præscriptione in Regem transierit.*

Sed primò quærimus ex Talonio, quis Parlamento hanc potestatem tribuerit, inter Pontificem Regemque causam Romanæ vrbis, deque iure Franchitiarum iudicandi? num ergo & Pontifex, & Roma, & vtriusque causæ ad parlamenti, Regísque tribunal pertinent, vt ab isto delegari, ab illo (cui tantùm causæ priuatorum submittuntur) decidi, finirísque debeant?

Deinde vt rem ex suis principijs examinemus, videndum est, quænam tandem sint illa iura, quæ in Romanam vrbem sibi vendicant Legati, quæque eorum rationes; nam si Talonio credimus, potest Rex Galliæ in Romanam vrbem supremam sibi auctoritatem asserere; potest Pontificem throno mouere. En noua Talonij iura, quæ nec Pithæo, nec alijs (Regiorum in diuersos Principatus iurium Collectoribus) in mentem venére; nam quòd hac auctoritate in Romanam vrbem Rex interim abstineat, gratiæ Talonius & indulgentiæ adscribi, sic tamen, vt quando Regi placuerit, commodúmque fuerit, vti possit hoc iure, Romæque dominari. Potest Rex, *inquit*, totâ Româ potiri, nunc aliquâ tantùm eius parte conuentus est, quam Legatis suis cedit, & Quarterium vocant; nam ædes ipsas, Palatiumque Farnesium quod attinet, in quo Legati morantur; nec Legatorum, nec Regis est, sed Ducis Parmensis. In hoc ergo Quarterio, seu in hac vrbis Regione

(præ-

(præter lucrum, quod ex illis, qui huc confugiunt, Legatorium familiæ accedit) contendit Talonius, posse omnibus proscriptis, sicarijs, veneficis, Latronibus, Atheis, Sacrilegis, Adulteris, Meretricibus, omnibusque criminosis stationem & Asylum patere: huc Iustitiæ Ministris accessum non esse: neminem hic capi posse: nec vllum esse tam reum, quem, si huc confugerit, teneatur Legatus petenti Magistratui restituere, imò quicúnque & cuiuscunque Magistratùs Pontificij imperiò hoc sacrarium intrauerit vinciendis reis, posse à Legati Ministris percuti, occidíque. Hoc ergo esse grande illud Gallici Regis priuilegium, quod non deleri, non alienari possit, & deníque cuius gratiâ Parlamentum humillimè Regi supplicat, ne illud violari quouis modo patiatur.

Subit planè animum admiratio, tantos, tantáque sapientiâ præditos Senatores, quantâ illi gloriantur, qui Parisiense Parlamentum componunt, non erubescere causam tam friuolam, tam nouam, tam iniustam, & omnibus legibus Diuinis humanísque contrariam sub oculis totius Europæ sustinere, suámque illi auctoritatem præstare: & saltem moderari decebat, & aliquâ exceptione coërcere; si enim Rex auctoritatem aliquam, & ius præuentionis Reos puniendis in certo aliquo, exemptòque vrbis Territorio sibi assumeret, nouum quidem id esset, nulláque ratione subnixum; ferri tamen vtcúnque posset; quippe & delicta in aliquo tandem Territorio punirentur, & totâ Româ publicæ quieti prouisum esset. Sed nihil horum Regis Legatus. Imò quantacúnque sit huius prætensi iuris, aut priuilegij iniustitia, non desunt Regi nec in aula, nec in Parlamento, nec in ipso Conscientiæ foro Adulatores, qui vt illud tueantur, Regíque persuadeant, Caroli Magni, aliórumque Galliæ Regum & liberalitatem, dum Romanæ vrbis domínium concesserè, & modestiam

destiam extollunt, cum tam modicâ vrbis parte, quâ videlicet Quarterium extenditur, contenti sunt.

Sed Talonius nec Caroli Magni, nec aliorum donationes, nec alios titulos moratus, vult quorumcunque criminum reos, vt primùm Legati Quarterium (quo magnus ædium & platearum numerus continetur) attigerint; continuò exemptos fieri, crimen extingui, accusationes cessare, eodémque momento, non examinatâ, omnium scelerum absolui. Quòd si alij Principum Legati eâdem ratione, quâ Lauardinus Romam inuehantur triumphantium more, Palatia & Quarteria sua militaribus stationibus impleant, armísque vt nuper Lauardinus ius Asyli inuadant; & deinde Latronum aliquis aut domum expilet Lauardini, aut aliquem occidat ex eius domesticis, quanti ab illo strepitus, quantíque clamores? *Asyla corruptelas esse, quæ ferri non possint: prouocare omne genus flagitia; obstare naturali, Gentiumque iuri; extirpanda igitur & excindenda esse, nec minori seueritate è medio tollenda, quàm in Galliæ Regno iura quædam Dominatiua sublata sint, quamuis longissimo & antiquissimo vsu iam dudum inolita.*

Quòd si à Talonio quæras, quæ tandem sit ratio, ob quam tantâ contentione, grande hoc priuilegium Regi suo afferat? cùm nullam néque in publicis, néq; in priuatis documentis, reperiat cogitur totam fiduciam suam in possessione duorum Galliæ Legatorum collocare, Pisanáque Conuentione, quamuis nihil tale, imò contrarium hæc dicat. Sed singula videamus.

Quæro igitur ex Talonio, fateatur an neget supremam Romanæ Vrbis Iurisdictionem ad Pontificem pertinere? Non credo equidem negaturum, cum facilè ex historica narratione conuinci possit, ostendique, multis antè sæculis Pontifices Romano Principatu

patu potitos esse, quàm Stirps, ex qua Moderni Reges prodiêre, thronum conscenderet. Si ergo suprema, & Regia Romanæ vrbis potestas semper Pontificum fuit, adeò vt nec Cæsaris, nec alterius Principis dominatum agnoscat, meritò ostendere Talonius debet, qui ergo in ipsa Vrbe Dominatrice, ac Ecclesiastici statûs Metropoli Rex Galliæ sibi hanc Iurisdictionem vindicare possit? Certum enim est, atque apud ipsos Galliæ Iurisprudentes receptissimum, Iuribus supremæ Iurisdictionis ne centenariâ, imò ne plurium quidem sæculorum possessione præscribi posse. Addítque Lebretus Aduocatus Generalis suo *de Iure supremitatis* Tractatu, omnium iurium, quibus Principes potiuntur, præcipuum, maximèq; necessarium esse, ius vitæ, & mortis, puniendique delicta. Si ergo Pontifex supremam in toto Ecclesiastico statu, ac præcipuè Romana Vrbe potestatem exercet: si hanc ipsam omnes in Pontifice Reges agnoscunt, & ideò illius Legato primas concedunt: si hæc potestas præscribi non potest: sequitur ergo, non posse Pontificem hâc potestate priuari, nec vllam præscriptionem validam esse.

Quòd si Talonius negat, Regum Galliæ iura præscribi, aut alienari posse; cur non æquè Pontificum iura? nisi fortè Talonius aliâ lance Galliæ iura, aliâ Pontificis expendi velit. At supremæ Iurisdictionis eadem conditio est, in quocunque siue in Rege, siue in Pontifice reperiatur. Gaudeat Lauardinus, omnesque Galliæ Legati hoc Iure immunitatis, si modò eandem immunitatem Pontificis Legato Parisijs cōcedant. Quòd si Parisijs negant, quâ rogo conscientiâ hanc Romæ petunt? sunt enim reciproca iura Legatorum, proueniúntque ex Gentium iure, quod idem vbique est, sicque immunitas à Gallis optata aut omnibus Legatorum, aut nullis debetur. Legat tantùm Talonius Grotij libros de iure belli, & pacis, vide-

videbitque longè alia esse, quæ de Legatis, eorumque immunitatibus Ius Gentium disposuit; quàm ipse effinxit, vt posset iniquissima Lauardini postulata quouis modo sustinere.

Cùm ergo Pontifex in Vrbem Romanam suprémâ iurisdictione gaudeat, & à nullo Principum dependente; cùmque hæc ipsa suprema iurisdictio præscribi nunquam possit, & hæc ipsius iurisdictionis præcipua pars sit, ius reos puniendis; manifestè sequitur, ne hoc quidem ius posse præscribi; adeò vt prius Iurisdictio adimi Pontifici debeat, quàm potestas criminosos puniendi, capiendíque locorum (intra tamen Pontificis ditionem) reperiantur, ac etiam in ijs Vrbis Regionibus, quæ quarteria appellantur; nec posse à Principum Legatis Ministros Iustitiæ impediri, multòque minùs puniri, malèque haberi.

Deinde vt Talonij rationes propiùs examinemus. Quæro an hoc Asyli, & Quarterij priuilegium velit Talonius annexum esse, insertúmque officio Legati, sicque omnibus Legatis deberi, an verò soli Galliæ Legato? in omnium Principum aulis locum habere, an in sola Romana? & quia Pontifex Princeps Ecclesiasticus est, & nec voluntatem, nec vires habet, quibus torrentem sustineat Gallicæ Potentiæ; quæro inquam, an ideò præ alijs Principibus hâc seruitute grauari debeat? Rursus explicari à Talonio velim, quo tandem titulo hanc Legatorum immunitatem fulciri velit? Priuilegij? feudi? belli? Conuentionis? Concordati? an verò possessionis viginti ferè annis à Legatis vsurpatæ? Voluì tot titulos consultò numerare, quia in nupera Declamatione nullum Talonius distinctè expressit.

Si ergo hæc Asyli immunitas officium Legati comitatur, sequitur deberi omnibus Legatis, & in omnium Principum aulis, quod nunquam Gallia concedet. Si soli Galliæ Legato debetur, quæro quo ti-

tulo

tulo huic potiùs, quàm alijs Principum Legatis? nullum enim Talonius producit, non Conuentionis, non Concordati, non Donationis, non denique Belli; nunquam enim Galliæ Rex Romam expugnauit, reddidítque Pontifici hác conditione, vt Asylum pateretur.

Nec mihi Pisanam Conuentionem obijcias; illam enim vix cursum, timidéque Talonius attingit; quippè indignam iudicat, quæ huic causæ suffragari possit. Illa enim non de Iure Asylorum, ac Latronum, proscriptorúmque patrocinio agit, sed de Legatorum, & qui illis famulantur, securitate; dèque obseruantia Legatis debita, quam Corsi milites violauerant. Imò quamuis Galliæ Legatus eâ occasione vsus saltem aream Farnesio palatio addictam peteret, quæ Asylo donaretur, nunquàm Alexander Pontifex id concedere voluit.

Cogitur ergo Talonius totam denique Demonstrationis suæ summam ad Possessionem trium Legatorum referre, quos dicit hâc immunitate gauisos esse. Sed ex hisce tribus duos Talonio non admitto. Tertius, qui hoc ius palàm vsurpauit, est Dux Estreus. Constat gubernante Ecclesiam Clemente Decimo, tam huius, quàm præsertim odio primi eius Ministri conspirâsse Principum Legatos, propriâque auctoritate hoc ius Asyli, & Quarteriorum occupâsse. Iam quæro ex Talonio, an credat se mundo persuasurum, violentam vsurpatamque, Possessionem, & tot Pontificum diplomatibus aduersam, ac toties damnatam sufficere extinguendis Principum iuribus, inducendæque Præscriptioni? & ideò spoliari sua iurisdictione Pontifices, quia iniquitas temporum, metúsque peiorum coegit illos aliquandiù conniuere? Et si ita est, cur ergo Ludouicus XIV. Galliæ Rex tot abolita, & antiquata iura in integrum restituit, sibíque asseruit, de quibus

nullus

nullus Galliæ Regum hactenus cogitauerat?

Nulla ergo præscriptio obtendi potest; sed neque modus accusari, quo Innocentius hoc malum extinguere aggressus est. Quamuis enim iam in ipso limine sui Pontificatûs agnosceret, nullum Romæ, aut grauiorem abusum vigere, aut remedio digniorem; non ideò tamen illi è medio tollendo inconsultè, abrumptéque accinctus est, sed lentè placidèque; iam Rege per Nuncios tentato, iam morte expectatâ; nec priùs visi satellites circa palatium Farnesium, quàm extincto Estreo Legato, conditóque; adeò vt etiam cadaueri reuerentia haberetur. Hoc est Galliæ hostem profiteri? hoc, vt causatur Talonius, Regem ex industria irritare? imò hoc ad iustitiam, publicámque quietem pertinuit, nec aliud vulgata Bullâ, sublatáque flagitijs securitate, ac impunitatis spe (quam Quarteria prouocabant non minimam Vrbis partem complexa) sibi Innocentius proposuit. Imò ne quidem ad vulgandam Bullam processit, nisi priùs per Nuncios, & repetitis vicibus monito, rogatóque Rege, dignaretur Legatis, quos Romam destinabat, imperare, vt hâc immunitate, & Asylo abstinerent.

En tibi Innocentij Pontificis delicta, & culpas, ob quas dignum eum censui Talonius, quem pro Gallorum hoste, Hæreticorum verò præsertim Iansenistarum, & Quietistarum Protectore traduceret. Cui vnquam in mentem venisset, eo ipso tempore, quo Galliæ Rex tantùm Catholicæ Religionis Zelum ostendat, tantùmque ardorem omnes, quotquot in Gallijs hæresin profitentur, ad Ecclesiæ sinum reuocandi; reperiri tamen ex Regijs Ministris, qui famosis libellis, & calumnijs longè indignissimis famam Romani Pontificis, Sedísque Apostolicæ inquinare audeant?

Euenit ergo aliquid etiam hoc tempore, quod nulla deinceps Posteritas credet. Ministros videlicet il-

lius

lius Regis, cuius auctoritate Iustitiam totâ Galliâ florentem videmus; velle tamen, imò extorquere à Romano Pontifice, vt Asylum, tutámque stationem omnibus flagitijs, ínque ædibus Legatorum Romæ aperiat: & Pontifice tam iniustis conatibus aduersante, continuò & Romæ Lauardinum comparere, armatum, pugnacémque; & Talonium Parisijs tot faces, quot calumnias vibrantem in eum Pontificem, quo vix alium ex ijs, qui Ecclesiam gubernârunt, pietate, & sapientiâ superiorem inuenias: in eum inquam Pontificem, cui non alia cura, quàm Dei, Ecclesiæque sibi commissæ; cui nulla cumulandi Thesauros, augendæque familiæ cupiditas, qui se totum, suâsque curas, & vigilias in id solùm impendit, vt nomen Christianum longè latéque extendat, deleátque Infidelium Potentiam. Qui denique virtutibus suis meruit, vt cum eo Rex Christianissimus vires, & amicitiam iungat, exemplóque aliorum Galliæ Regum pietatis, & gloriæ suæ partes ducat, studia Romani Pontificis promouere, Sedísque Apostolicę dignitatem auctoritate suâ fulcire.

Et verò si Galli reuerentiam obseruâssent, & Principi, & Pontifici debitam, sufficere Innocentio poterat sub pœna læsæ Maiestatis Asyla, & Quarteria prohibere; nunc verò postquam alia rerum facies; qui aliud Pontifex potuit, quàm vt tollendo abusui tam infami, plenòque periculis totam explicaret Ecclesiæ seueritatem? & tamen ne hanc quidem sufficere, imò à Regijs Ministris Caluinistarum more, contemni, experientia nimiùm docuit. Quid ergo sufficiet, quando nec Religio suffecit ijs coercendis, qui tam impia consilia, tàmque scandalis plena Regis suggesſêre?

Restat vt alia percurramus à Talonio obiecta: *Non potest, inquit, Pontifex esse iudex in sua causa.*

Ergo, nec Rex, nec Parlamentum; quòd si nihil

hoc aut Regem, aut Parlamentum impedit, vt non possint leges, & dicta vulgare; quibus iura cum vtilia; tùm honoraria sua tueantur, cur impediant Pontificem? Potuit ergo Pontifex tanquàm Princeps Supremus Romanæ Vrbis edictum Bullámque conscribere, quâ publicæ quieti, iustitiæque prouideret; cumque & Bulla; & Bullæ executio in sola Pontificis ditione locum haberet; non opus fuit, illam aut in Gallia promulgari, aut Lauardino insinuari; nam neque Galliæ Rex Leges suas aut Legatis, aut exteris, qui in Gallia morantur, promulgari facit; & tamen omnes volentes inuitósque constringunt nemine conquerente; Regem non posse in causa propria iudicem esse.

Illud verum est, velle Gallos, conaríque, vt Pontificem ex Principe supremo Feudatarium, & Vasallum Regibus faciant. At fieri hoc non potest; cum potestas Pontificis siue spiritualis, siue temporalis à nullo Principum dependeat; nullísque subiecta sit: Quòd si tanta Regibus cura, in iuribus suis conseruandis etiam malè quæsitis; non minor esse debet Romano Pontifici in conseruanda spirituali; & temporali sua; & à Deo accepta dignitate; nam quòd hactenus Pontifex temporalibus armis obstinuit: non ideò aliis, múltòque potentioribus pepercit, orationibus videlicet; lacrymísque; hæc tot calumniis, insultibus; iniuriisque opposuit; & forsan maiori effectu, quàm Aduersarii opinentur, Deo Sanctorum ac præsertim sui Vicarii iniurias plerúmque vindicante, verbo: *Timeat orationem, qui non timuit exhortationem.*

Tandem obiicit Talonius: *Non posse ob iura, causasque merè temporales quemquam excommunicari.*

Respondeo aliud esse res temporales, aliud crimina, quæ rerum temporaliũm intuitu committuntur; quid magis temporale, quàm ipsa pecunia? & tamen quis

quis nescit, tam vniuersalibus Ecclesiæ, quàm particularibus Galliæ Canonibus fures expilatoresque Templorum sacrilegij damnari, ac etiam excommunicatione puniri? & quid in Gallia frequentius, quàm vt ex præscripto noui Codicis cogantur Ecclesiæ Ministri in caussis merè temporalibus prius monitorijs; deinde censuris & excommunicationibus in Contumaces agere? Demus ergo caussam Asyli & Quarteriorum esse merè temporalem: at crimen sacrilegij, quo se obstringunt, quicunque ius illud vsurpant, prohiberi, punirique excommunicationibus potuit:

Cæterum res ipsa & veritas est, bonorum, iuriumque Ecclesiasticorum vsurpationem, vnum ex atrocioribus delictis, & sacrilegium esse; mererìque excommunicationem: Sic antiqua Galliæ Concilia, quæ solâ Regum auctoritate coacta esse Talonius contendit; sic Caroli Magni, Carolique Calui Capitularia loquuntur; quibus omnes, quicunque decimas, Iura, feuda, terras, prouentus & Iurisdictionem Ecclesiarum inuaserint, aut aliàs vsurpauerint, anathemate puniuntur:

En tibi Galliæ Regum sententiam, quâ res & Iura Ecclesiæ inter res sacras reponuntur, eorúmque vsurpatio pro sacrilegio habetur excommunicatione digno. Quòd si feuda & alia Ecclesiæ Dominia ad Episcopos aut Abbates pertinentia rebus sacris adscribuntur, quantò magis suprema Iurisdictio Ecclesiæ Romanæ Christique Vicario debita? quantóque grandius sacrilegium, si ista rapere aggrediaris? non ergo vt sibi falsò Talonius persuadet, quæstio Asyli & Quarteriorum ad caussas pertinet merè politicas, prophanásque, sed ad caussas maximè sacras. Quocunque enim modo suprema Romanæ Vrbis Iurisdictio ad Pontifices deuenerit, constat multis iam sæculis fuisse ab illis possessam; constat

quoque eodem momento, quo ad Ecclesiam peruenit, Deóque consecrata fuit, mutâsse naturam, & de profana in sacram euasisse, sicque ex sacrorum Canonum Galliæque Conciliorum sententia, quicunque sibi illam vsurpauerint, anathemate dignos esse.

Quamuis ergo & suprema Romæ, totiusque Ecclesiastici statû Iurisdictio, & ingentes Principatus, quibus gaudent Romani Pontifices, Carolo Magno, alijsque Galliæ Regibus prouenisse concederemus (id tamen multi in Gallia Auctores non admittunt) negari non potest, ab eo statim momento, quo absolutè, nullóque reseruato iure feudi, aut superioritatis Ecclesiæ, Christíque Vicario donata sunt, non posse à quoquam violari, adimíque Romano Pontifici, qui illam tot iam sæculis possedit. Alioquin & sacrilegus erit, quicunque in res Deo dicatas manus iniecerit, & reus anathematis, omniúmque pœnarum, quas huiusmodi vsurpatoribus infligunt Galliæ Concilia, quásque in vltimo Diplomate Innocentius repetijt; nec enim noui aliquid decreuit, sed antiquos tantùm Canones reuocauit.

Et planè si iniustitiam consideres, & ingentia mala, quæ ex Asylis, & iure Quarteriorum proueniunt, indignum profectò Pontificiâ Dignitate Innocentium dixeris, sacræque Sedis desertorem, si turpissimo metu fractus, iura suæ Ecclesiæ, quæque in depositum accepit, Principum cupiditati exponeret; neque tam grandi abusui delendo totâ auctoritate sua laboraret.

FINIS.

